Foto: Koos Davidse

Verleiden tot bewegen

Kadernota Sport en Bewegen

2012-2017

Leiden

INHOUDSOPGAVE

Inleiding 4

Samenvatting 6

Deel 1 Sportvisie en ambities 9

Hoofdstuk 1 - Visie en ambities 10
1.1 Sportvisie 10
1.2 Drie ambities 10
1.3 Uitwerking ambities 11

Hoofdstuk 2 - Ambitie I: Leiden zorgt voor voldoende en kwalitatief goede sportvoorzieningen 12
2.1 Leiden heeft een breed aanbod sportvoorzieningen, dat voorziet in een aantoonbare behoefte (doel 1) 12
2.2 Leiden waarborgt een goede spreiding van de sportaccommodaties (doel 2) 13
2.3 Ruimte en sportbeleid versterken elkaar (doel 3 15
2.4 Voor het beoefenen van topsport creëert Leiden een beperkt aantal topsportvoorzieningen (doel 4) 15

Hoofdstuk 3 – Ambitie II: Leiden ondersteunt haar verenigingen zodat ze sterk zijn en naast hun sportfunctie ook een maatschappelijk functie kunnen vervullen 17
3.1 Leiden verhuurt voldoende kwalitatieve en kwantitatieve sportvoorzieningen tegen betaalbare prijzen (doel 5) 17
3.2 Leiden helpt sportverenigingen snel en deskundig bij vragen (doel 6) 17
3.3 Leiden ondersteunt sportverenigingen bij het werven en opleiden van kader (doel 7) 17
3.4 Leiden vergroot de maatschappelijke betrokkenheid van verenigingen (doel 8) 18

Hoofdstuk 4- Ambitie III: Leiden stimuleert dat alle inwoners meer sporten en bewegen 19
4.1 Leiden geeft alle inwoners de gelegenheid om met sport kennis te maken (doel 9) 19
4.2 Leiden schenkt bijzondere aandacht aan specifieke doelgroepen (doel 10) 20
4.3 Sport vervult een voorbeeldfunctie voor het gedrag in de samenleving (doel 11) 21
4.4 Leiden ondersteunt en faciliteert topsport (doel 12) 22

Hoofdstuk 5 – Beleid sportaccommodaties 24
5.1 Een plan voor de sportaccommodaties 24
5.2 Kwaliteit 24
5.3 Kwantiteit 25
5.4 Effectief en efficiënt gebruik 25
5.5 Ruimte en Sport 26
5.6 Investeringen en financiën 26

Hoofdstuk 6 – Financiële uitwerking en monitoring sportbeleid 28
6.1 Financiële uitgangspunten 28
6.2 Keuzes 28
6.3 Monitoring 28

Deel 2– Achtergronden voor een nieuw sportbeleid 31

Hoofdstuk 7 - Huidig sportbeleid 32
7.1 Sportnota Startschot 32
7.2 Evaluatie 2009 Sportnota Startschot 32
7.3 Rekenkameronderzoek sportbeleid 33

Hoofdstuk 8 - De sportsector aan het woord 35
8.1 Partners 35
8.2 De sportverenigingen 35
8.3 De Stadsenquête 36
8.4 Advies LSF 37

Hoofdstuk 9 - Landelijke en reginale kaders 39
9.1 Landelijke kaders 39
9.2 Regionale kaders 40

Hoofdstuk 10 - Trends en ontwikkelingen 41
10.1 Landelijke trends 41
10.2 Trends in de sport 42
10.3 Leidse ontwikkelingen 42

Bronnen 44

Bijlage 45
Het Sportaccommodatieplan (SAP)

Inleiding

Aanleiding

Er is een opvolger gewenst voor de huidige Sportnota 'Startschot'(2006-2010). In de afgelopen periode zijn mooie resultaten behaald, maar een actueel sportbeleid is nodig om vooruit te kunnen kijken. Ook de verenigingen gaven aan behoefte te hebben aan een langetermijnvisie voor de sport. Met een vernieuwd sportbeleid ligt er een basis waarop sporters, sportverenigingen en gemeente samen optrekken.
Een andere aanleiding vormen de ontwikkelingen die zich in en rond de Leidse sport voordoen.
Zo is landelijk het Olympisch Plan 2028 een belangrijke ontwikkeling. Hierin hebben overheden, het bedrijfsleven en het NOC*NSF de gezamenlijke ambitie om Nederland in 2016 een waar sportland te maken, met als stip op de horizon de Olympische Spelen 2028. De sportverenigingen gaven aan graag een koppeling te willen tussen dit Plan en de nieuwe sportnota.
Ook de veranderende rolopvatting van de overheid, waarbij meer uitgegaan wordt van de eigen kracht van de burgers, geeft aanleiding tot andere accenten in het sportbeleid. Verder zijn er in onze samenleving ook tal van andere ontwikkelingen, die van belang zijn voor de toekomst van de sport, zoals de opkomst van het ongeorganiseerd sporten, de economische crisis en de aandacht voor overgewicht.
Belangrijk onderdeel in de nieuwe sportnota is het sportaccommodatiebeleid.

Reikwijdte

In de visienota 'Leiden Stad van Ontdekkingen' staat wat Leiden wil zijn: "Een kennisstad met onderwijs en onderzoek op alle niveaus en een stad met een hoge kwaliteit van woningen, voorzieningen en leefomgeving".
Hierbij past een gezonde ambitie op het gebied van sport en bewegen.

Sport is voor de gemeente vooral een autonoom beleidsveld. Dat betekent dat de gemeente veel vrijheid heeft en niet of nauwelijks aan wettelijke regelingen of beleidskaders is gebonden. Leiden onderscheidt hierbij sport als doel op zich en sport die (steeds vaker) bijdraagt aan doelen op andere beleidsterreinen. Zo is Leiden recent JOGG-gemeente (JOGG = Jongeren Op Gezond Gewicht) geworden om in de komende jaren effectief overgewicht te bestrijden onder jongeren. Sport zal hierbij een belangrijk middel zijn. Leiden kiest niet alleen voor een nieuwe sportnota, maar voor een beleidsnota sport en bewegen!

Financiële kaders

Voor deze nota zijn de huidige sportbudgetten als vertrekpunt gehanteerd. Tegelijkertijd is een Sportaccommodatieplan opgesteld, dat in bijlage bij deze Sportnota is opgenomen. Belangrijke vragen die ten grondslag liggen aan het sportaccommodatieplan, zijn: hoe kunnen we onze accommodaties zo optimaal mogelijk inrichten, onderhouden, gebruiken en vernieuwen?
Wat mag daarbij van de gemeente verwacht worden, wat van de sportverenigingen?

In deze collegeperiode hebben wij al eerder 18 miljoen euro extra beschikbaar kunnen stellen voor investeringen in sport.
De raad heeft ons in 2011 opgeroepen hier bovenop jaarlijks 750 duizend euro ter beschikking te stellen voor sport.
Dit structurele bedrag is voldoende om de kapitaallasten te dekken van een investering van 10 miljoen euro, bovenop het bedrag van 18 miljoen euro, mits de gemeenteraad dit jaar instemt met de Perspectiefnota 2013-2016.
In die Perspectiefnota is bovendien nog 2,5 miljoen euro incidenteel uitgetrokken voor sport. De Raad zal hier vlak voor de zomer over besluiten. Bij vaststelling

van de definitieve Sportnota, na de inspraak, wordt de besluitvorming over de Perspectiefnota door de gemeenteraad verwerkt.

Uitvoeringsplannen

Na vaststelling van deze kadernota door de gemeenteraad zullen uitvoeringsplannen worden opgesteld.

Leeswijzer

In het eerste deel van deze nota geven wij ons nieuwe beleid weer. In hoofdstuk 1 formuleren wij onze visie en onze drie ambities: accommodatiebeleid, verenigingsondersteuning en sportstimulering. Deze ambities werken we uit in de hoofdstukken 2, 3 en 4. Steeds geven we aan waarom we iets willen, hoe we het gaan doen en met welke activiteiten. Hoofdstuk 5 bevat een toelichting op het Sportaccommodatieplan en hoofdstuk 6 biedt financiële informatie.

In het tweede deel van deze nota bieden wij achtergronden bij het sportbeleid, met een analyse van de huidige situatie van de sport in Leiden. Dat doen we via de evaluatie van de vorige Sportnota, door de sport aan het woord te laten, de landelijke en regionale kaders te schetsen, en de trends en ontwikkelingen te benoemen.
Het Sportaccommodatieplan is als bijlage toegevoegd aan deze nota. Het Sportaccommodatieplan heeft een looptijd die gelijk is aan de looptijd van de Sportnota, dus tot en met 2017.

Samenvatting

Deel 1

Onze sportvisie luidt als volgt: In 2016 zijn meer Leidenaren gaan sporten en bewegen en voldoet 75% van de Leidenaren aan de beweegnorm uit het Olympisch Plan. Dit is van belang omdat sport het bewegen, gezond zijn, ontmoeten, plezier hebben en participeren stimuleert. Leiden maakt het voor iedereen mogelijk te bewegen en te sporten. In georganiseerd en ongeorganiseerd verband.

Wij hebben drie ambities om een goed en breed sportaanbod in Leiden te hebben, sport een basisvoorziening te laten zijn en in 2016 de beweegnorm van het Olympisch Plan te halen: onze accommodaties zijn op orde, onze verenigingen zijn sterk en maatschappelijk betrokken, en onze inwoners sporten en bewegen meer.

Ambitie I luidt: Leiden zorgt voor voldoende en kwalitatief goede sportvoorzieningen.
Het regulier onderhoud voor het in stand houden van de accommodaties en het levensduurverlengende onderhoud tot € 100.000 kan gedaan worden binnen het onderhoudsbudget van het Sportbedrijf (€ 1.9 miljoen). Daarnaast is dekking voor de levensduurverlengende investeringen boven € 100.000 nodig. Dit betreft tientallen investeringen in de periode 2012-2025 voor een totaalbedrag van € 5,45 miljoen.

Voor vervanging, renovatie en vernieuwing van de sportaccommodaties is de komende 15 jaar een bedrag van € 18,1 miljoen beschikbaar (inclusief Nuon-middelen). Hier bovenop komt nog een extra bedrag voor investeringen, als de gemeenteraad instemt met collegevoorstellen in de Perspectiefnota.

Ambitie II luidt: Leiden ondersteunt haar verenigingen zodat ze sterk zijn en naast hun sportieve functie ook een maatschappelijke functie vervullen
Sportverenigingen zijn het kloppend hart van de sport. Zij spelen een belangrijke rol in het sportaanbod van onze stad en vervullen ook maatschappelijke functies. Leiden wil voorwaarden scheppen voor sterke sportverenigingen zodat zij naast hun sportfunctie ook hun maatschappelijke functie goed kunnen vervullen. Leiden wil de eigen kracht van de sport versterken. Het gaat niet alleen om voorwaarden als voldoende en kwalitatief goede accommodaties, maar ook om ondersteuning van de verenigingen met advies, training en scholing.
Het Sportbedrijf Leiden is het servicepunt voor de sportverenigingen.

Ambitie III luidt: Leiden stimuleert dat inwoners meer sporten en bewegen
Leiden stimuleert beweging door alle Leidenaren, via breedtesport en topsport. Een extra inspanning verrichten we voor speciale doelgroepen, zoals jeugd, ouderen en mensen met een functiebeperking. We stimuleren topsport omdat het belangrijk is voor de breedtesport in de stad. Combinatiefuncties worden in stand gehouden. We bevorderen respectvol en sportief gedrag tijdens sportwedstrijden. En samen met de sportverenigingen, sportbonden en overige betrokkenen creëren we een veilige en verdraagzame omgeving om te sporten en bewegen voor personen van iedere seksuele geaardheid.

Deel 2

In het tweede deel van de Sportnota bevat achtergronden bij onze sportvisie. We kijken onder meer hoe de sport in Leiden er nu voor staat.

In de afgelopen 3 jaar verbeterden we de sportcomplexen in Noord (voor voetbal en korfbal) en Montgomerystraat (voor korfbal, handbal en american footbal) en maakten een nieuwe indeling van de voetbalvelden aan de Boshuizerkade. De tribunecapaciteit van de Vijfmeihal werd uitgebreid en er kwam een nieuwe tafeltennishal van Scylla op het sportpark de Vliet.

De sportsector heeft het oplossen van knelpunten in de accommodaties hoog op haar verlanglijst staan. Verder scoren ook hoog meer ondersteuning, een breedtesportcoördinator/1-loket en meer aandacht voor topsport.

We hebben gekeken naar het beweeggedrag van de Leidenaren en dat afgezet tegen de landelijke cijfers. Er is een landelijke beweegnorm en Leiden scoort vanaf 18 jaar 66%. Dat is niet slecht, maar kan beter. Speciale aandacht is nodig voor jongeren. In lijn met het landelijke beeld scoren Leidse jongeren van 12 tot en met 17 jaar beduidend minder goed.

Een belangrijke ontwikkeling binnen de sport is het Olympisch Plan. Doel is het realiseren van een Olympisch sportklimaat in 2016, waarbij 75% van de bevolking aan de beweegnorm voldoet. Leiden zal deze norm in haar nieuwe beleid een plek geven.

De sportnota komt tot stand in een context waarbij andere beleidsterreinen steeds vaker een bijdrage van de sport(verenigingen) vragen. Voorbeelden zijn: aandacht voor normen en waarden (Fair Play), gezondheid (Jongeren Op Gezond Gewicht) en sociale acceptatie (Lesbische vrouwen, Homoseksuelen, Transgenders en Biseksuelen in de sport).
Ook de veranderende rol van de overheid, waarbij steeds meer de eigen kracht van de burgers wordt aangesproken, doet een beroep op de verenigingen. Van belang is dat zij zowel hun sportieve als hun maatschappelijke functies goed kunnen vervullen.

Kortom, er is in de afgelopen planperiode veel gebeurd in Leiden en de komende jaren zullen belangrijk zijn voor het sportaanbod in de stad. In het tweede deel van deze nota geven we aan waar onze ambities liggen en hoe we die gaan bereiken.

Deel 1 Sportvisie en ambities

In dit deel 1 formuleren we ons sportbeleid voor de komende jaren. We geven eerst onze sportvisie en drie ambities. Daarna werken we de ambities uit in steeds vier doelen.

Per ambitie geven we aan waarom we dit doel hebben, hoe we dit doel gaan bereiken en met welke activiteiten. Tot slot werken we het sportbeleid in hoofdstuk 11 nader uit.

Hoofdstuk 1 - Visie en ambities

1.1 Sportvisie

Leiden staat voor een breed gedragen sportbeleid. Plezier, gezondheid en sociale samenhang staan hoog in het vaandel. Voldoende, goede en toegankelijke sportvoorzieningen, die aansluiten bij de behoefte, zijn een belangrijke voorwaarde. Ondertussen verandert de samenleving én de rol van de gemeente. Veel Leidse inwoners, ondernemers en organisaties zijn sterk betrokken bij de stad en willen ook een bijdrage leveren. Wij willen en moeten gebruik maken van deze kracht.
De verantwoordelijkheid zal niet meer primair bij de gemeente liggen, maar ook of vooral bij de sportsector en de stad zelf.
Centraal staat in ons sportbeleid dat Leiden meer gaat sporten en bewegen. Wij willen dat Leiden in 2016 de beweegnorm uit het Olympisch Plan haalt: nu is dat 66%, in 2016 moet dat 75% zijn. Hiervoor is meer sportdeelname gewenst.

1.2 Drie ambities

Wij hebben drie ambities om een goed en breed sportaanbod in Leiden te hebben, sport een basisvoorziening te laten zijn en in 2016 de beweegnorm van het Olympisch Plan te halen. Dat vergt de nodige inzet. Omdat volgens de trends in Leiden het aantal jongeren af zal nemen en de bevolking veroudert; omdat we een behoorlijke opgave hebben om ons accommodatiebestand te vervangen en te vernieuwen; en omdat we een andere rol gaan vragen van de sport en de verenigingen (eigen kracht).

Ambitie I. Leiden zorgt voor voldoende en kwalitatief goede sportvoorzieningen

In deze collegeperiode beschikken we over 18 miljoen euro voor investeringen in sportvoorzieningen. Dit bedrag kan dit voorjaar nog oplopen tot meer dan 30 miljoen euro, als de gemeenteraad instemt met de Perspectiefnota. Met deze middelen kunnen we investeren in vernieuwing, vervanging en renovatie van sportvoorzieningen die voorzien in een aantoonbare behoefte. De gemeente draagt zorg voor exploitatie, beheer en onderhoud (dat op een ruim voldoende niveau is) en streeft naar tijdige, vervangende nieuwbouw. Daarbij willen we de huidige goede spreiding in stand houden en voldoende m^2 voor de sport beschikbaar houden.

Ambitie II. Leiden ondersteunt haar verenigingen zodat ze sterk zijn en naast hun sportfunctie ook een maatschappelijke rol vervullen

Zonder sportverenigingen geen sport, de sportverenigingen zijn het kloppend hart van de sport. Zij vervullen al decennia lang een belangrijke maatschappelijke rol en zijn nog steeds het domein van vrijwilligers. Het wordt de vrijwillige verenigingsbestuurders echter niet gemakkelijk gemaakt. Zij worden geconfronteerd met kadertekorten, toenemende wet- en regelgeving en nieuwe concurrenten. Het runnen van een vereniging vraagt in deze tijd meer en meer om een professionele aanpak. Sportverenigingen spelen een belangrijke rol bij het aanbieden van een breed en kwalitatief goed sportpakket

Onze sportvisie luidt:

**Sport is in Leiden een basisvoorziening, omdat het bewegen, gezondheid, ontmoeting, plezier en participatie stimuleert.
Leiden maakt het voor iedereen mogelijk te bewegen en te sporten, in georganiseerd en ongeorganiseerd verband. In 2016 zijn meer Leidenaren gaan sporten en bewegen en voldoet 75% van de Leidenaren aan de beweegnorm uit het Olympisch Plan.**

aan de bevolking. Dat betekent dat de gemeente gebaat is bij het hebben van sterke sport-verenigingen. Verenigingen die een visie hebben op de toekomst en hun rol binnen de samenleving en die hun activiteitenpakket daarop afstemmen, maar ook verenigingen die over voldoende vrij-willigers beschikken. De gemeente heeft daarbij een voorwaardenscheppende rol. Het gaat niet alleen om de beschikbaarheid van voldoende accommodaties, maar ook om de ondersteuning van sportverenigingen op allerlei terreinen zoals werven en behouden van vrijwilligers, de financiën enz.

Ambitie III. Leiden stimuleert dat alle inwoners meer sporten en bewegen

Om in 2016 de beweegnorm uit het Olympisch Plan te halen, moeten de Leidenaren meer gaan sporten en bewegen. Het stimuleren van breedtesport voor alle Leidenaren, met een extra inspanning voor speciale doelgroepen zoals jeugd, ouderen en mensen met een functiebeperking, is al langere tijd gemeentelijk beleid. Maar we moeten hier nog meer op inzetten. Iedereen moet de mogelijkheid hebben om te kunnen sporten en om kennis te maken met sport. Verder valt de voorbeeldfunctie die de sport voor het gedrag in de samenleving heeft onder onze sportstimulering.

1.3 Uitwerking ambities

In de volgende drie hoofdstukken gaan we deze ambities uitwerken. Per ambities hebben we steeds vier doelen genoemd. Steeds geven we aan waarom we dit doel hebben, hoe we h et doel gaan bereiken en met welke activiteiten.

Hoofdstuk 2 - Ambitie I: Leiden zorgt voor voldoende en kwalitatief goede sportvoorzieningen

Om deze ambitie te bereiken formuleren we de volgende vier doelen: Leiden heeft een breed aanbod van sportvoorzieningen dat voorziet in een aantoonbare behoefte; Leiden heeft een effectief en efficiënt gebruik van de sportaccommodaties; ruimte en sportbeleid versterken elkaar; voor het beoefenen van topsport creëert Leiden een beperkt aantal topsportvoorzieningen.

2.1 Leiden heeft een breed aanbod sportvoorzieningen, dat voorziet in een aantoonbare behoefte (doel 1)

Waarom dit doel?

Sport is een basisvoorziening. De belangrijkste opgave voor Leiden is om het huidige aantal voorzieningen dat voorziet in een aantoonbare behoefte in stand te houden, op een voldoende ruim niveau van onderhoud te brengen en/of te houden en tijdig over te gaan tot vervangende nieuwbouw. Vervolgens kan zo op realistische schaal gekeken worden naar mogelijkheden tot uitbreiding en vernieuwing.

Hoe doen we dat?

a. Door het onderhoud goed te regelen

Het regulier onderhoud voor het in stand houden van de accommodaties en het levensduurverlengende onderhoud tot € 100.000 kan gedaan worden binnen het onderhoudsbudget van het Sportbedrijf (€ 1.9 miljoen). Om schommelingen in de uitgaven over de jaren op te vangen stellen wij de onderhoudsvoorziening van het Sportbedrijf opnieuw in en brengen die op het vereiste niveau. Daarnaast is dekking voor de levensduurverlengende[1] investeringen boven € 100.000 nodig. Dit betreft tientallen investeringen in de periode 2012-2025 van samen € 5,45 miljoen.

b. Door vervanging, renovatie en vernieuwing goed te regelen

Naast de hierboven genoemde budgetten voor levensduurverlengend onderhoud investeren stellen we voor om ruim 2 miljoen euro te investeren in aanleg en vervanging van kunstgras op accommodaties voor diverse buitensportverenigingen, 7 miljoen euro voor nieuwbouw van de Vijfmeihal, 3 miljoen euro voor upgrading van gymzalen van het Leonardo College en in totaal 10 miljoen euro voor vervanging en uitbreiding van het Vijfmeibad. Met deze investeringen dragen we bij aan intensief gebruik van accommodaties voor binnensport. De combinatie van investeringen in Vijfmeihal, gymzalen voor het Leonardo College en het Vijfmeibad biedt naast vele mogelijkheden voor breedtesport ook een impuls aan het topsportklimaat in Leiden.
Het Sportaccommodatieplan bevat meer gedetailleerde informatie over deze vervanging, renovatie en vernieuwing van sportaccommodaties.

De beantwoording van de motie-Van Sandick (M08.0058/11) in maart 2010 leidde destijds tot een inventarisatie van wensen voor sportaccommodaties. Die wensen kunnen in deze Sportnota niet allemaal vervuld kunnen worden. Dit betekent dat we ons genoodzaakt zien sommige investeringen en vervangingen uit te stellen. Hierbij gaat het om sportzaal Broekplein, renovatie zwembad De Zijl en uitbreiding van de Turnhal. Om redenen die worden toegelicht in het Sportaccommodatieplan, achten wij dit verantwoord. Verder zien wij ons om praktische

[1] Het Sportaccommodatieplan maakt onderscheid tussen regulier onderhoud en onderhoud dat de levensduur van voorzieningen verlengt

redenen gedwongen nu af te zien van uitbreiding van het aantal hockeyvelden en tennisbanen. Daarvoor ontbreekt ten enenmale de ruimte. In nauw overleg met de betrokken verenigingen zoeken we oplossingen, zoals optimalisatie binnen de huidige voorzieningen, extra verlichting en medegebruik van voorzieningen van andere sportverenigingen.

Tot slot moeten wij concluderen dat wij niet beschikken over voldoende middelen voor renovatie van zwembad De Vliet in 2017 (kosten: 3 miljoen euro) of renovatie van de IJshal in 2014, die overigens geen eigendom is van de gemeente (kosten: 4 miljoen euro). De Perspectiefnota 2013-2016 die wij aan de gemeenteraad hebben voorgelegd, bevat het voorstel om 2,5 miljoen euro incidenteel te reserveren voor sport. Dit bedrag kan worden gebruikt om te voorkomen dat sportaccommodaties op termijn niet vervangen worden. Daarbij kan uiteraard worden gedacht aan de IJshal en zwembad De Vliet als alternatieven.

c. Optimale uitvoering beheer en exploitatie
Het Sportbedrijf Leiden zorgt voor exploitatie en beheer van de gemeentelijke sportvoorzieningen. De laatste jaren heeft Sportbedrijf een inhaalslag gemaakt met achterstallig onderhoud. We gaan de komende periode de opgave van het Sportbedrijf aanscherpen. Een efficiënte organisatie van sportbeheer vinden wij van groot belang. Daarbij zullen we onder meer de volgende zaken bekijken:

- Behalve de commerciële sportvoorzieningen en de onder het onderwijs vallende gymnastieklokalen beheert en onderhoudt het Sportbedrijf nu het volledige sportareaal van de gemeente. Het is de vraag of dat zo moet blijven. In overleg met verenigingen gaan we bezien of sportcomplexen beter of doelmatiger door hen geëxploiteerd kunnen worden.
- Niet alle sporten en de bijbehorende accommodaties doen een even groot beroep op gemeenschapsgeld. Sommige sporten zijn bijna zelfvoorzienend. Het is de vraag of deze sporten, en het beheer en onderhoud van de accommodaties, onder de gemeentelijke verantwoordelijkheid moeten vallen (bijvoorbeeld tennis).

d. Door vraag en aanbod goed af te stemmen
Om met ons brede aanbod van sportaccommodaties in een aantoonbare behoefte te kunnen voorzien, willen wij een beter inzicht krijgen in de Leidse ontwikkelingen en het effect op de sportvoorzieningen. Bij onze monitoring zullen we dit meenemen (hoofdstuk 11.3). Het onderzoek van de Rekenkamer naar de ontwikkeling van behoefte aan sportaccommodaties betrekken we hierbij.

Met welke activiteiten?

- Onderhoud sportvoorzieningen volgens jaarschijven beheerplan sportaccommodaties
- Invoeren gezonde meerjareninvesteringssystematiek
- Haalbaarheidsonderzoek geïntegreerde nieuwbouw sportvoorzieningen en onderwijs in Leiden Zuid-West
- Doorontwikkeling Sportbedrijf
- Monitoring uitvoering onderhoud, behoefte, kwaliteit en kwantiteit sportaccommodaties (burgers en verenigingen)

2.2 Leiden heeft een effectief en efficiënt gebruik van haar sportaccommodaties (doel 2)

Waarom?
Leiden heeft niet voldoende ruimte en te weinig middelen om alle gewenste accommodaties te onderhouden, uit te breiden en te vernieuwen. Daarom stimuleren wij een intensiever gebruik van de sportaccommodaties, om zo meer mensen gebruik te kunnen laten maken van de accommodaties en om tot een betere exploitatie te komen.

Hoe doen we dat?

a. Door dubbelgebruik

Dit principe wordt al toegepast op veel sportaccommodaties bij gebruik door het onderwijs. Wij willen meer gebruik mogelijk maken door bijvoorbeeld de buitenschoolse opvang, ouderen, en andere doelgroepen als senioren en ongeorganiseerde sporters.

b. Door multifunctioneel gebruik

De sportaccommodaties worden ook gebruikt voor andere activiteiten dan sport, zoals kinderopvang, buitenschoolse activiteiten en buurtwerk. Dit gebeurt al op beperkte schaal, maar er zijn nog mogelijkheden voor uitbreiding.
Een complicatie is echter dat multifunctioneel gebruik meestal plaatsvindt in de clubgebouwen van de sportverenigingen; daarover heeft de gemeente geen zeggenschap.

c. Door meervoudig gebruik

Meervoudig gebruik betekent intensiever gebruik van de bestaande accommodaties. De komst van kunstgras speelt een essentiële rol. Hierdoor kunnen we velden vaker gebruiken dan vroeger, zonder dat dit tot schade leidt en/of onbespeelbare velden op wedstrijddagen. Ook kan een vereniging soms toe met minder velden waardoor ruimte ontstaat voor anderen. Meervoudig gebruik is soms het gebruik van een sportaccommodatie door meerdere sporten/verenigingen. Een voorbeeld is de Montgomerystraat. Meervoudig gebruik kan ook recreatief medegebruik zijn door de buurt of de ongeorganiseerde sport, zoals bij de Boshuizerkade. Wij nodigen verenigingen uit om met plannen hiervoor te komen.

d. Door het concept wijksportparken

Wij willen multifunctioneel, en dus efficiënter, gebruik van sportaccommodaties. Dit vereist ook een andere betrokkenheid en rol van de verenigingen. Behalve een functie voor de sport, krijgen ze ook een bredere maatschappelijke functie voor de wijk.

De volgende bestaande sportparken zijn eventueel geschikt als wijksportpark:

- Tuin van Noord (voor Leiden-Noord);
- Morskwartier (gedeeltelijk) (voor Leiden-West);
- Boshuizerkade & Montgomerystraat (voor Leiden-Zuid);
- Roomburg (voor Leiden-Oost).

Nader onderzoek naar de ontwikkeling en haalbaarheid van wijksportparken achten wij wenselijk. Het omzetten van bestaande sportcomplexen naar wijksportparken vereist ook fysieke investeringen, zoals het (meer) openbaar maken van de sportparken, het toevoegen van routes en/of faciliteiten voor breed gebruik, het vergroten van de zichtbaarheid.

e. Door andere maatregelen

- Geen ‘eigen’ velden. Het Sportbedrijf moet erop toezien dat binnen een complex de beschikbare velden zo efficiënt mogelijk worden benut. Net zoals dat ook bij sporthallen en zwembaden gebeurt.
- We stimuleren clubs om minder op zaterdag te spelen en meer op zondag (uiteraard binnen de regels van de KNVB). De piekbelasting ligt namelijk bijna overal op zaterdag.
- Meer kunstgrasvelden en (betere) verlichting. We verhogen de speelintensiteit van velden met meer kunstgrastoepassingen. Verlichting langs de velden maakt in de winter langer spelen mogelijk.
- Fusies. Fusies kunnen in beperkte mate bijdragen aan efficiënter gebruik. Er kan door schaalvergroting efficiënter gebruik gemaakt worden van de accommodaties.

Met welke activiteiten?

- Onderzoek naar herinrichting parken (optimalisatie binnen bestaande sportparken of optimalisatie sportparken door fusies en verplaatsingen)

- Onderzoek naar kostenbesparing omzetten bestaande verlichting naar LED-verlichting
- Haalbaarheidsonderzoek wijksportparken
- Samenvoegen deelcomplexen (= verenigingen maken gebruik van 'elkaars' velden)
- Een betere verdeling tussen spelen op
- zaterdag en op zondag
- Vervangen gras door kunstgras
- Toevoegen van fiets- en wandelroutes door sportparken heen, verbeteren entrees, verbeteren zichtbaarheid
- Gebruik van velden en accommodatie door de wijk buiten sporttijden
- Toevoegen van faciliteiten voor ongeorganiseerde sport

2.3 Ruimte en sportbeleid versterken elkaar (doel 3)

Waarom dit doel?

Leiden heeft een hoge dichtheid en ruimte is een schaars goed. Er is dus weinig ruimte voor functieveranderingen of uitbreidingen van sportaccommodaties. We moeten zo efficiënt en effectief mogelijk met ruimteclaims omgaan.

Hoe doen we dat?

a. Door de goede spreiding accommodaties in stand te houden

Leiden kent van oudsher een goede spreiding van de sportvoorzieningen over de stad. Een goede spreiding stimuleert de sportbeoefening. Daarom willen we deze spreiding zoveel mogelijk in stand houden.

b. Door meer aandacht voor de sportieve openbare ruimte

De gemeente kan de individuele en ongeorganiseerde sporter meer faciliteren door aandacht te besteden aan de rol van sport in de openbare ruimte: een sportieve openbare ruimte. Daarbij gaan we meer aandacht besteden aan het creëren van recreatieve fiets- en (hard)looproutes, trapveldjes, skatebanen en dergelijke in de stad.

c. Door meer afstemming met de regio

Zeker aan de randen van Leiden is het bij de planontwikkeling gewenst de mogelijkheden van (gedeeltelijk) gebruikmaken van de voorzieningen van buurgemeenten te onderzoeken.
Een voorbeeld is het mogelijke gebruik buiten het ijsseizoen van de ijsbaan in Oegstgeest bij de Kikkerpolder als trainingscapaciteit voor de voetbalverenigingen in de Kikkerpolder (let op, zonder ander gras en nader overleg is dat nu niet mogelijk). Voorschoten ontwikkelt plannen om de binnensportaccommodatie te vernieuwen en te moderniseren en deze dichter bij Leiden te bouwen. Hier behoort medegebruik door Leidse verenigingen tot de mogelijkheden.

Met welke activiteiten?

- De bestaande goede spreiding zoveel mogelijk in stand houden
- Meer sportmogelijkheden creëren in de openbare ruimte
- Meer aandacht voor sport in de openbare ruimte
- Intensiveren afstemming met regiogemeenten over gebruik, planning en realisering van sportaccommodaties

2.4 Voor het beoefenen van topsport creëert Leiden een beperkt aantal topsportvoorzieningen (doel 4)

Waarom dit doel?

Topsport is voor de breedtesport van belang, en breedtesport is de basis voor topsport. Zij zijn dus nauw verbonden. Topsporters en topsportwedstrijden zijn niet alleen een belevenis om te zien, ze werken ook inspirerend. Vooral voor de jeugd. Het zien van topsport motiveert en stimuleert om zelf te gaan sporten (zie ook doel 12).

Hoe doen we dat?

Leiden is bereid om een beperkt aantal topsportvoorzieningen te faciliteren, voor zover dat past

binnen de financiële mogelijkheden en ruimtelijk mogelijk is. We willen daarbij vooral inzetten op de sporten waarin we van oudsher goed zijn, zoals basketbal, tafeltennis en waterpolo.

Met welke activiteiten?

- Infrastructuur en accommodaties geschikt maken voor topsport, voor zover dit financieel en ruimtelijk mogelijk is

Hoofdstuk 3 – Ambitie II: Leiden ondersteunt haar verenigingen zodat ze sterk zijn en naast hun sportfunctie ook een maatschappelijk functie vervullen

Om deze ambitie te bereiken formuleren wij vier doelen: Leiden verhuurt voldoende en kwalitatief goede sportvoorzieningen; Leiden helpt sportverenigingen snel en deskundig bij vragen; Leiden ondersteunt sportverenigingen bij het werven en opleiden van kader; Leiden ondersteunt het vervullen van de maatschappelijke functie van verenigingen.

3.1 Leiden verhuurt voldoende en kwalitatief goede sportvoorzieningen (doel 5)

Waarom dit doel?
Zonder sportverenigingen geen sport.
Maar zonder sportvoorzieningen geen sportverenigingen. Met andere woorden, voldoende en kwalitatief goede sportvoorzieningen zijn een basisvoorwaarde voor sterke sportverenigingen met een maatschappelijke functie.

Hoe doen we dat?
Onder ambitie 1 hebben we ons accommodatiebeleid beschreven. De huidige beheerstaken (beheer, onderhoud en exploitatie van de gemeentelijke sportaccommodaties) van het Sportbedrijf zetten we voort en ontwikkelen we verder. Het gaat om zwembaden, sporthallen, sportvelden, tennisbanen en overige accommodaties.

Met welke activiteiten?
- Het Sportbedrijf beheert, onderhoudt en exploiteert de sportvoorzieningen op een goede en verantwoorde wijze

3.2 Leiden helpt sportverenigingen snel en deskundig bij vragen (doel 6)

Waarom dit doel?
Verenigingsbesturen worden geconfronteerd met toenemende wet- en regelgeving.
Ze hebben de wens uitgesproken dat er een centraal aanspreekpunt komt voor ondersteuning: een breedtesportcoördinator. Dit is bij voorkeur een persoon of een op vaste tijden bemenst telefoonnummer/afsprakenloket.

Hoe doen we dat?
Het Sportbedrijf is een centraal punt voor kennis van en informatie over sport en sportgerelateerde zaken. We zullen onderzoeken of we de service kunnen verbeteren met een breedtesportcoördinator die de centrale loketfunctie invult.

Met welke activiteiten?
- Het Sportbedrijf is het servicepunt voor de sportverenigingen
- Onderzoek naar het instellen van een breedtesportcoördinator

3.3 Leiden ondersteunt sportverenigingen bij het werven en opleiden van kader (doel 7)

Waarom dit doel?
Het runnen van een vereniging vraagt in deze tijd meer en meer om een professionele aanpak.
Het door verenigingen meest genoemde knelpunt is het tekort aan en behoud van geschikt kader.
Leiden is gebaat bij verenigingen die over voldoende vrijwilligers beschikken. Want pas dan is sprake van sterke sportverenigingen.

Hoe doen we dat?
De huidige ondersteunende activiteiten door het Sportbedrijf zetten we voort (trainingen, cursussen, ondersteuningstrajecten op maat). De vraag van de sportverenigingen om meer gemeentelijke aandacht voor werving en behoud van vrijwilligers leeft niet alleen in de sportsector, maar heeft een veel bredere maatschappelijke insteek. Daarom komt deze wens in een breder verband aan de orde in het Uitvoeringsplan Vrijwilligerswerk. Verder willen we dat verenigingen, meer dan eerst, gebruik maken van iDoe. IDoe treedt op als bemiddelaar en bevordert de deskundigheid binnen organisaties met advies, informatie, cursussen en workshops. Daarnaast biedt zij individuele begeleidingstrajecten aan voor mensen die graag ondersteuning willen bij het vinden van een vrijwilligersplek.

Met welke activiteiten?
- Voortzetten van trainingen door het Sportbedrijf
- Voortzetten van vraaggerichte cursussen aan sportverenigingen, zodat er meer en beter geschoold kader is
- Ondersteunen van sportverenigingen bij werving vrijwilligers, door samenwerking met Sportbedrijf en Idoe
- Het vrijwilligersbeleid en de financiering daarvan komt in een breder verband aan de orde in het Uitvoeringsplan Vrijwilligerswerk

3.4 Leiden ondersteunt het vervullen van de maatschappelijke functie van verenigingen (doel 8)

Waarom dit doel?
Op alle terreinen spelen Leidse verenigingen een belangrijke rol in het sociaal-maatschappelijke leven. Bijna iedere Leidenaar is op een of andere manier betrokken bij een vereniging, op het gebied van bijvoorbeeld cultuur, recreatie, hobby, sport en wetenschap. Dat netwerk van verenigingen is een onmisbaar deel van de Leidse samenleving; het 'maakt' voor een groot deel de leefbaarheid in Leiden. Dat schept verantwoordelijkheid voor de besturen en de leden van die verenigingen. Zij moeten zich bewust zijn van het belang dat ze hebben, maar vooral ook van de kracht die ze in gezamenlijkheid bezitten.

Hoe doen we dat?
Wij willen zo goed mogelijk gebruikmaken van de eigen kracht van de (gezamenlijke) verenigingen. De verantwoordelijkheid voor de sport zal in de toekomst echter niet meer primair bij de gemeente liggen, maar ook of vooral bij de sportsector en de stad zelf. Dat betekent ook een andere manier van met elkaar omgaan. De gemeente zal steeds kijken hoe partijen vanuit hun eigen deskundigheid en mogelijkheden kunnen bijdragen. Afhankelijk van de situatie kiezen wij onze rol. Die zal vaker regisserend zijn, meer op afstand én meer ruimte bieden aan partners in de stad. Van de sportsector zal dit meer ondernemerschap vragen, meer bundeling van krachten en meer samenwerking met andere sectoren in de maatschappij. Van ons mag de sportsector verwachten dat wij (Sportbedrijf en gemeentelijke afdelingen) flexibel en snel inspelen op verzoeken, vragen of wensen. Wij staan open voor plannen en initiatieven.
Zie ook doel 3 (wijksportparken) en 10 (aandacht voor bijzondere doelgroepen).

Met welke activiteiten?
- De eigen kracht van de sport aanspreken
- Het Sportbedrijf ondersteunt en faciliteert de verenigingen bij het vervullen van hun maatschappelijke functie
- Vergroten van het multifunctioneel gebruik sportvoorzieningen

Hoofdstuk 4- Ambitie III: Leiden stimuleert dat alle inwoners meer sporten en bewegen

Om deze ambitie te bereiken formuleren wij vier doelen: Leiden geeft alle inwoners de gelegenheid om met sport kennis te maken; Leiden schenkt bijzondere aandacht aan specifieke doelgroepen; Sport vervult een voorbeeldfunctie voor het gedrag in de samenleving; Leiden ondersteunt en faciliteert topsport.

4.1 Leiden geeft alle inwoners de gelegenheid om met sport kennis te maken (doel 9)

Waarom dit doel?
Kennismaking met sportactiviteiten is voor velen een eerste stap op weg naar een sportieve loopbaan. Zien spelen doet spelen. Een paar keer meedoen bij een vereniging maakt enthousiast om lid te worden.

Hoe doen we dat?
Onder het motto Jong geleerd, oud gedaan, is het programma Schoolsporten al jaren een belangrijk instrument om kinderen kennis te laten maken met sporten. Ook voor volwassenen is een kennismakingscursus een goed middel. Het bevorderen van sportstimulering onder doelgroepen resulteerde in recordaantallen deelnemers aan deze kennismakingscursussen voor scholieren en ouderen.
Tot slot zijn de sportevenementen voor topsporters een goede gelegenheid om als toeschouwer kennis te maken met een sport.

Met welke activiteiten?
- Voortzetten van stimuleringsactiviteiten door Sportbedrijf (coördinatie en ontwikkeling)
- Organiseren van kennismakingscursussen voor volwassenen
- Stimuleren van sportevenementen (Leiden Marathon, Singelloop en uitbreiding met andere evenementen)

Combinatiefuncties

Een combinatiefunctie is een functie waarbij een werknemer in dienst is bij één werkgever, maar werkzaam is voor twee of meer sectoren, in dit geval onderwijs, sport en/of cultuur.
Via de rijksregeling Brede School ontvangt Leiden een bijdrage voor de financiering van 14 functionarissen. De belangrijkste doelstellingen van de rijksregeling zijn de uitbreiding van het aantal brede scholen, de versterking van sportverenigingen, het stimuleren van een dagelijks sport- en beweegaanbod op en rond scholen en het bevorderen dat de jeugd vertrouwd raakt met één of meer kunst- en cultuurvormen.

De gemeenteraad heeft op 28 januari 2010 besloten om voor een periode van vier jaar waar een budget beschikbaar te stellen voor (de cofinanciering van) de combinatiefuncties en hiervoor een aparte invoeringsregeling te maken (RV09.0120).

Afgesproken is dat in 2014 wordt geëvalueerd om de wenselijkheid van voortzetting te bepalen. Bij de begroting 2011 is besloten het project na afloop van de looptijd te beëindigen en de gemeentelijke middelen voor cofinanciering in te zetten voor de bezuinigingen. Dit betekent dat bij een gewenste voortzetting van de combinatiefuncties de middelen voor de noodzakelijke gemeentelijke cofinanciering opnieuw gevonden zullen moeten worden.

4.2 Leiden schenkt bijzondere aandacht aan specifieke doelgroepen (doel 10)

Waarom dit doel?

Jongeren zijn een aparte doelgroep voor sportstimulering omdat het aantal jongeren in Leiden dat aan de beweegnorm voldoet in de afgelopen jaren is achtergebleven bij de landelijke ontwikkeling. Verder zijn er jongeren zijn met een ongezonde leefstijl en overgewicht. Tot slot is sport een zinvolle vrijetijdsbesteding waardoor er minder overlast ontstaat en de participatie en betrokkenheid van jongeren aan de samenleving groter kan worden.

Ouderen zijn een specifieke doelgroep voor sportstimulering, omdat sporten de gezondheid bevordert, de maatschappelijke participatie vergroot en sociaal isolement vermindert. Het draagt er aan bij dat ouderen langer zelfstandig kunnen functioneren.

Voor mensen met een beperking is sport en bewegen om gezondheidsredenen belangrijk, maar ook om sociaal isolement te voorkomen. Uit verschillende onderzoeken is gebleken dat er voor deze doelgroep tal van belemmeringen zijn om te sporten en te bewegen. Denk aan een gebrek aan aanbod, de onbekendheid met het aanbod en problemen met de bereikbaarheid.

Hoe doen we dat?

a. Door bijzondere aandacht voor sporten door jongeren

Om de sportdeelname van jongeren te vergroten organiseren we schoolsportcursussen en -toernooien, verstrekken we jeugdsubsidies aan de sportverenigingen, zijn er combinatiefunctionarissen ingevoerd en kunnen jongeren een beroep doen op het Jeugdsportfonds. Daarnaast is Leiden JOGG-gemeente en werkt in dit verband aan een meer integraal sport- en beweegbeleid.

b. Door bijzondere aandacht voor sporten door ouderen

Het aantal ouderen dat lid is van een sportvereniging is beperkt en neemt in de toekomst vermoedelijk af. Het is echter wel een groeiende groep sporters die de sportvoorzieningen ook buiten de weekenden en avonden kan gebruiken. Met het bereiken van deze doelgroep kunnen we niet alleen het gebruik van de sportvoorzieningen verbeteren, maar mogelijk ook het verenigingskader versterken (zie ook doel 7).
Voor deze doelgroep moet een specifiek en meer recreatief aanbod worden ontwikkeld. In het land zijn hier al voorbeelden van, bij voetbal en hockey. In Leiden organiseert Radius een specifiek aanbod voor ouderen. In overleg met de sportbonden onderzoeken we op welke manier we sportverenigingen kunnen stimuleren een specifiek aanbod voor ouderen te ontwikkelen, dat aansluit bij hun behoeften en mogelijkheden.
Tot slot is er ook is er een aparte subsidiemogelijkheid voor sportstimuleringsactiviteiten.

c. Door bijzondere aandacht voor sporten door mensen met een functiebeperking

Om deze belemmeringen voor mensen met een functiebeperking zoveel mogelijk weg te nemen, hebben wij voor twee jaar een sportconsulent aangesteld bij het VTV (Stichting Vrije Tijd en Vorming). De sportconsulent heeft de volgende taken:

- Informeren en begeleiden van mensen met een beperking naar sportvoorzieningen in de Leidse regio en het bieden van nazorg aan cliënten die zijn gaan sporten.
- Het adviseren en ondersteunen van organisaties bij het ontwikkelen of aanpassen van het aanbod voor mensen met een beperking.
- Het stimuleren en ondersteunen van sportclubs en verenigingen bij het begeleiden van mensen met een beperking.

d. Toegankelijkheid sport in brede zin.
Niet alleen de toegankelijkheid voor jongeren, ouderen, van mensen met een lichamelijke handicap willen we stimuleren en waarborgen. Alle doelgroepen die willen sporten moeten kunnen sporten, ook mensen van alle religieuze gezindten en mensen met een kleine beurs. Het jeugdsportfonds maakt het mogelijk dat ook jongeren van ouders met heel weinig financiële armslag kunnen sporten. Sport verbindt en vormt een belangrijke spil in de samenleving. Sport is gericht op samenspel en ontmoeting en moet voor iedereen toegankelijk zijn. Zo stimuleren we zover mogelijk sportverenigingen tot kinderopvang indien daardoor meer vaders en moeders kunnen sporten. Ook kunnen sportverenigingen flexibel omgaan met eisen aan het sporttenue. Zo is het in veel gevallen absoluut geen probleem als in lange broek of met hoofddoek wordt gesport.
Dat jongeren vanuit geloofsovertuiging hun short aanhouden bij het douchen, moet ook niet onoverkomelijk zijn om te kunnen sporten.

Met welke activiteiten?
- Kennismakingscursussen schoolsport en schoolsporttoernooien
- Financieel ondersteunen verenigingen door subsidies jeugdleden
- Financieel ondersteunen jeugdsporter via Jeugdsportfonds
- Verder invoeren en onderhouden van combinatiefuncties
- Project JOGG
- Financieel ondersteunen stimuleren sport voor ouderen
- In overleg met de sportbonden stimuleren dat sportverenigingen voor ouderen een specifiek sportaanbod ontwikkelen
- Sportconsulent voor mensen met een functiebeperking
- In overleg met sportbonden, sportverenigingen en activiteitencentra sportstimuleringsprogramma's ontwikkelen voor mensen met een functiebeperking

4.3 Sport vervult een voorbeeldfunctie voor het gedrag in de samenleving (doel 11)

Waarom dit doel?
Sport vervult een voorbeeldfunctie voor het gedrag in de samenleving. Kinderen en jongeren leren spelenderwijs hoe ze moeten samenwerken en omgaan met winst en verlies. Sport heeft een grote invloed op de samenleving. Helaas kleven er ook negatieve kanten aan sport, zoals intimidatie, onsportief gedrag, vernieling, discriminatie, verbaal geweld en soms ook lichamelijk geweld.

Hoe doen we dat?
a. Door aandacht te vragen voor het begrip Fair Play
Hiermee proberen we de negatieve beeldvorming rond bepaalde sporten om te buigen naar een positief imago, door positief gedrag te stimuleren en te benadrukken.
Fair Play vraagt aandacht voor:
- Omgang met regels: niet alleen de vastgelegde spelregels maar ook de ongeschreven gedragsregels;
- Omgang met anderen: de manier waarop de mensen op en rond het veld met elkaar om gaan. Wederzijds respect voor elkaar is het vertrekpunt;
- Gelijkheid van kansen: sporters in staat te stellen onder gelijke omstandigheden hun wedstrijden kunnen spelen.

Wij richten ons vooral op de eerste twee punten, de omgang met regels en de omgang met anderen. We organiseren in overleg met de sportbonden en de Nederlandse Sport Alliantie informatieavonden/trainingen en ontwikkelen een convenant Fair Play. Ook de combinatiefunctionarissen, die immers veel met jongeren werken, betrekken we bij dit proces.

b. door LHTB-beleid te voeren
Daarnaast creëert de gemeente samen met de sportverenigingen, sportbonden en overige betrokkenen een veilige en verdraagzame omgeving om te sporten en bewegen voor

personen van iedere seksuele geaardheid. Samen met die partners organiseren wij themabijeenkomsten en trainingen voor sportverenigingen om onverdraagzaamheid tegen te gaan en de sociale acceptatie te vergroten. De gemeente heeft een voorwaardenscheppende rol die moet leiden tot beleid, scholing en actie bij verenigingen zelf. Ook de combinatiefunctionarissen, die immers veel contact hebben met de jongeren, betrekken we hierbij.
We stimuleren de sportverenigingen om de algemene antidiscriminatiecode van NOC*NSF op te nemen in hun sportreglementen, met duidelijke aandacht voor discriminatie op basis van sexuele geaardheid. In dit kader ondersteunen wij ook de uitvoering van het project 'Via zichtbaarheid naar sociale acceptatie' van het COC. Dat beoogt door een zichtbare deelname van LHTB de acceptatie en bespreekbaarheid van sexuele diversiteit te verbeteren.

Met welke activiteiten?

- Meer aandacht vragen voor Fair Play, met de nadruk op omgang met regels en omgang met anderen
- Organiseren van Informatieavonden/trainingen over Fair Play
- Ontwikkelen en afsluiten van een convenant Fair Play met sportverenigingen
- Meer aandacht vragen voor LHTB door het organiseren van voorlichting en trainingen
- Stimuleren dat sportverenigingen de algemene antidiscriminatiecode van NOC*NSF opnemen in hun sportreglementen met duidelijke aandacht voor LHBT-discriminatie.

4.4 Leiden ondersteunt en faciliteert topsport (doel 12)

Waarom dit doel?

Topsport is voor de breedtesport in de stad van belang. Topsport en breedtesport kunnen niet los van elkaar gezien worden. Topsporters en topsportwedstrijden zijn niet alleen een belevenis om naar te kijken, ze werken ook inspirerend. Vooral voor de jeugd. Het zien van topsport motiveert en stimuleert om zelf te gaan sporten. De topsport vervult daarmee een belangrijke voorbeeldfunctie voor de breedtesport. Méér sporters is niet alleen een doelstelling van de breedtesport, het is ook een voorwaarde voor de ontwikkeling van topsport. Want hoe meer mensen sporten, hoe meer mogelijke talenten boven kunnen komen drijven. De basis voor topsport is daarom altijd een goed functionerende breedtesport.

Hoe doen we dat?

a. Door faciliteren topsportverenigingen

Volgens de Stichting Topsport Leiden heeft Leiden tien sportverenigingen die op sportieve en organisatorische gronden tot de topsportverenigingen mogen worden gerekend. Het gaat om BS Leiden, De Zijl, Scylla, Diok, Leiden Atletiek, IJVL, LZ1886, Njord, Die Leythe en Asopos de Vliet. Het is geen taak van de gemeente om topsport te financieren. Topsport is in de eerste plaats een verantwoordelijkheid van de sportverenigingen zelf. De gemeente is wel bereid om de topsport te faciliteren, door topsportverenigingen te ondersteunen, talenten te begeleiden, een topsportfonds beschikbaar te stellen en de sportaccommodaties geschikt te maken voor topsport voor zover dat financieel en ruimtelijk mogelijk is (zie ook doel 4). Leiden wil vooral inzetten op de sporten waar we van oudsher goed in zijn, zoals basketbal, tafeltennis, waterpolo en roeien.

b. Door een Topsportfonds en een topsportcoördinator

De gemeenteraad heeft besloten de Stichting Topsport Leiden voor een periode van twee jaar een subsidie van € 181.000 te verstrekken voor onder meer het aanstellen van een topsportcoördinator. De topsportcoördinator is op 1 september 2010 gestart. In september 2012 volgt een evaluatie. De topsportcoördinator ondersteunt de topsportverenigingen, beheert het topsportfonds, verbetert de infrastructuur van de topsport en onderzoekt

de mogelijkheden van een structurele aanpak van de sponsoring van topsport. Het streven is dat de topsportcoördinator jaarlijks € 200.000 aan sportgelden verwerft.

c. Door ondersteuning van sporttalenten
Het NOC*NSF heeft als doelstelling om in iedere provincie een goed klimaat te ontwikkelen voor talenten en topsporters. Dit heeft geleid tot zogenoemde Olympische Netwerken. Dit zijn netwerken van personen en organisaties die de sporter op verschillende vlakken kunnen ondersteunen bij de weg naar de top.
De gemeente heeft een overeenkomst met Sportservice Zuid-Holland en vormt twee jaar lang (2011 en 2012) het frontoffice voor het Olympisch Netwerk in de regio Leiden. Dit past binnen het gemeentelijk beleid om de topsport en vooral de talenten te faciliteren: zij kunnen met hun vragen in de buurt terecht. Na afloop van de periode bekijken we of en op welke manier we deze front-office continueren.

De benoeming van het Leonardo College tot Topsport Talent School is voor de topsport een belangrijke ontwikkeling. Talenten kunnen het beoefenen van hun sport nu namelijk combineren met een aangepast lesrooster. En ze kunnen daardoor kunnen ook beter behouden blijven voor de Leidse sport.

Met welke activiteiten?
- Ondersteunen van topsportverenigingen
- Subsidiëren van de Stichting Topsport Leiden en (N.B. voortzetten afhankelijk van uitkomsten evalutie 2012) van een topsportcoördinator
- Ondersteunen van talenten met status NOC*NSF (frontoffice Olympisch Netwerk)
- Aandacht voor Leonardo College als Topsport Talent School
- Ondersteunen van topsportevenementen (behoud Gouden Spike, Chess Tournament, uitbreiding met andere evenementen)

Hoofdstuk 5 - Beleid sportaccommodaties

5.1 Een plan voor de sportaccommodaties

In deze collegeperiode hebben wij 18 miljoen euro extra beschikbaar kunnen stellen voor investeringen in sport. De raad heeft ons in 2011 opgeroepen hierbovenop jaarlijks 750 duizend euro ter beschikking te stellen voor sport. Dit structurele bedrag is voldoende om de kapitaallasten te dekken van een investering van 10 miljoen euro, bovenop het bedrag van 18 miljoen euro, mits de gemeenteraad dit jaar instemt met de Perspectiefnota. Hetzelfde voorbehoud (instemming door de gemeenteraad) geldt voor een incidenteel bedrag van 2,5 miljoen euro, waarvan wij in de Perspectiefnota voorstellen dit te besteden aan sport. Het totaal beschikbare bedrag voor investeringen in sport kan hiermee oplopen tot meer dan 30 miljoen euro.

- Om te komen tot een efficiënte en effectieve besteding van dit bedrag, in lijn met de beleidsdoelstellingen in deze Sportnota, hebben we een Sportaccommodatieplan 2012-2017 ("SAP") opgesteld. Het SAP is als bijlage toegevoegd aan deze Sportnota. Het bevat onder andere informatie over:
  - De aanwezige sportaccommodaties en de belangrijkste kengetallen die daarbij horen;
  - Het huidige en toekomstige gebruik van de sportaccommodaties, met informatie over verschillen tussen vraag en aanbod;
  - De meerjarenonderhoudssituatie van de sportaccommodaties;
  - De relatie ruimte & sport en mogelijke ruimtelijke scenario's voor sport in de toekomst.
  - De investeringen voor vervanging, renovatie, uitbreiding en vernieuwing van sportaccommodaties voor de komende 15 jaar;

In een bijlage van het Sportaccommodatieplan is een Financiële Inventarisatiekaart Sportaccommodatiewensen ("FIKS") opgenomen. Met de beschikbare middelen kunnen we een groot deel van deze wensen honoreren.

In de volgende paragrafen is een samenvatting van het SAP te lezen voor zover dat ingaat op de huidige situatie. Dat doen we aan de hand van kwaliteit, kwantiteit, effectief en efficiënt gebruik, ruimte & sport, en investeringen en financiën.

Leiden beschikt over de volgende accommodaties:

- **3 zwembaden (2 binnenbaden, 1 buitenbad)**
- **12 sportparken met 27,5 voetbalvelden, 10 korfbalvelden, 3 hockeyvelden en 6 velden voor andere sporten**
- **1 atletiekbaan**
- **4 tennisparken (in totaal 31 banen)**
- **3 sporthallen, 1 sportzaal en 1 turnhal**

Overige sportaccommodaties, uiteenlopend van tafeltennishal tot botenloods

5.2 Kwaliteit

De gemeente is verantwoordelijk voor het onderhoud en de instandhouding van de gemeentelijke sportaccommodaties. Deze sportaccommodaties verkeren in redelijke staat van onderhoud, maar sommige zijn verouderd/gedateerd. Veroudering speelt vooral bij de sporthallen en de zwembaden en minder bij de sportparken. Ook de IJshal aan de Vondellaan is verouderd. Deze IJshal is overigens geen gemeentelijk bezit, maar het resultaat van particulier initiatief. Zulk initiatief kan uiteraard ook een rol spelen bij renovatie van de IJshal of de realisatie van regionale 400-meterbaan, waar veel schaatsliefhebbers uit Leiden en (wijde) omgeving naar verlangen. Net als voetbal is schaatsen in Nederland een echte volkssport. Door de ouderdom voldoen verschillende voor-

zieningen niet meer aan de eisen en wensen van sporters. Zo ontstaat de roep om vervangende nieuwbouw en gelijktijdige modernisering.
Het investeringsprogramma bevat meerdere investeringen voor vervanging, renovatie en aanpassing van de huidige sportaccommodaties.

5.3 Kwantiteit

Het beeld van de kwantiteit van de sportvoorzieningen is divers. Bij de groene sportparken/ veldsporten overtreft in sommige gevallen de vraag het aanbod (hockey en sommige voetbalverenigingen) en soms is sprake van overschotten (korfbal en sommige voetbalverenigingen).
Bij de rode sportparken valt op dat bij tennis in Roomburg de vraag het aanbod overtreft.
Door dubbelgebruik van verenigingen en aanleg van kunstgrasvelden zijn tekorten bij voetbal oplosbaar. Een specifiek aandachtspunt blijft de behoefte aan ruimte voor hockey en tennis in Roomburg.
Over de zwembaden kunnen we concluderen dat Leiden veel oppervlakte zwemwater heeft. In combinatie met een lager animocijfer dan het landelijk gemiddelde kunnen we besluiten het aantal m^2 zwemwater te verminderen. Gecombineerd met vervanging van de Vijf Meihal door een topsporthal, het toevoegen van basis- en voortgezet onderwijs en andere functies onderzoeken we de haalbaarheid van het project sportvoorzieningen in Zuid-West.
Voor de sporthallen in het algemeen geldt dat er voldoende grote sporthallen zijn. De geplande bouw van een sporthal bij het Dieperhout, medio 2014, doet de capaciteit verder toenemen.
Nader onderzoek naar sluiting op termijn van de Drie Octoberhal is wenselijk vanwege beperkte gebruik(smogelijkheden) en de mogelijk bouw van een nieuwe sporthal in Zuid-West (die dan de functie van de Drie Octoberhal en de Vijf Meihal kan overnemen).
Bij de 'overige' sportaccommodaties constateren we geen kwantitatieve knelpunten (atletiekbaan, wielerbaan, tafeltennis en gymlokalen).

In de afgelopen jaren hebben wel veel gerealiseerd: de sportcomplexen in Noord (voor voetbal en korfbal) en Montgomerystraat zijn verbeterd (voor korfbal, handbal en american footbal); nieuwe indeling van de voetbalvelden aan de Boshuizerkade; de uitbreiding van de tribunecapaciteit van de Vijfmeihal; de tafeltennishal van Scylla op het sportpark de Vliet.

Of we een aantal andere voorzieningen- zoals jachthaven, manege, jeugddorp - beleidsmatig moeten ondersteunen, is nog onderwerp van discussie. Hierin voorziet de uitwerking van het beleidskader Vastgoed.

5.4 Effectief en efficiënt gebruik

Elders in deze nota zijn de meeste verschillen tussen vraag en aanbod al in beeld gebracht, kijkend naar het huidige gebruik en de bezetting. Interessant zijn verder de mogelijkheden om het gebruik van sportaccommodaties te optimaliseren:

Dubbelgebruik
Dit kan bijvoorbeeld door de accommodatie overdag door scholen en in de avonduren/weekeinden door sportverenigingen te laten gebruiken. Dit principe bestaat al binnen veel sportaccommodaties. Toch is er nog winst te behalen door zo min mogelijk aparte gymnastiekzalen te bouwen die zich niet goed lenen voor dubbelgebruik en door andere doelgroepen te betrekken zoals senioren en ongeorganiseerde sport.

Multifunctioneel gebruik
De sportaccommodaties worden ook gebruikt voor andere activiteiten dan sport, zoals kinderopvang, buitenschoolse activiteiten en buurtwerk. Dit gebeurt al op beperkte schaal, maar er zijn nog mogelijkheden vooruitbreiding. Een complicatie is echter dat multifunctioneel gebruik

meestal plaatsvindt in de clubgebouwen van de sportverenigingen; daarover heeft de gemeente geen zeggenschap.

Meervoudig gebruik
Meervoudig gebruik betekent intensiever gebruik van de bestaande accommodaties. De komst van kunstgras speelt een essentiële rol. Hierdoor kunnen we velden vaker gebruiken dan vroeger, zonder dat dit tot schade leidt en/of onbespeelbare velden op wedstrijddagen. Ook kan een vereniging soms toe met minder velden waardoor ruimte ontstaat voor anderen. Meervoudig gebruik is soms het gebruik van een sportaccommodatie door meerdere sporten of verenigingen. Een voorbeeld is de Montgomerystraat. Meervoudig gebruik kan ook recreatief medegebruik zijn door de buurt of de ongeorganiseerde sport, zoals bij de Boshuizerkade.

Wijkfunctie sportparken
Bestaande sportparken kunnen naast een georganiseerde sportfunctie, ook een bredere functie voor de buurt/wijk vervullen. Dit kan door multifunctioneel gebruik en recreatief medegebruik: dat kunnen sportmogelijkheden zijn, zoals een basketbalveldje, trimparcours, verspringbaan, maar ook kinderopvang of buurthuis.
Op deze manier krijgen de sportparken een bredere maatschappelijke functie.
Hiervoor introduceren wij de term 'wijksportpark'. Wijksportparken moeten een centrale ligging in de wijk hebben, goed verspreid liggen over de stad en goed zichtbaar en toegankelijk zijn voor mensen uit de wijk. Dit vergroot de kans op sportdeelname, met name onder de jeugd. Bijkomend voordeel is dat het gemakkelijker is om met de fiets of zelfs te voet naar het sportpark te gaan.

5.5 Ruimte en Sport

Spreiding
Kenmerkend in Leiden is dat alle sportvoorzieningen in de stad liggen. Voetbal, korfbal en tennis vinden al plaats in meerdere sportparken Deelname kan per stadsdeel plaatsvinden. Een goede spreiding stimuleert de sportbeoefening (nabijheid, bereikbaarheid en zichtbaarheid). Dat is vooral van belang voor sportdeelname door wijkgebonden groepen, zoals jonge kinderen en ouderen.

Hoge dichtheid
Leiden heeft een hoge dichtheid, met als gevolg weinig ruimte voor functieverandering van gebieden. Mogelijkheden voor uitbreiding zijn er nauwelijks. Sporten met blijvende capaciteitsproblemen krijgen dus zeer moeizaam de gewenste verbeteringen voor elkaar.

Optimalisering ruimtelijke mogelijkheden
Optimalisering en efficiënter ruimtegebruik is mogelijk wanneer clubs bereid zijn 'in te dikken', bijvoorbeeld door de velden met elkaar te delen. De gemeente zal hierover met verenigingen in gesprek gaan en op die manier verenigingen stimuleren kansen hiertoe te benutten.

Ruimte voor ongeorganiseerd sporten
Met de opkomst van het individueel en ongeorganiseerd sporten, is het wenselijk hier meer rekening mee te houden bij de inrichting van de openbare ruimte.
Te denken valt aan fiets- en (hard)looproutes, trapveldjes, trimbanen en skatebanen.

5.6 Investeringen en financiën

Het belangrijkste deel van de gemeentelijke middelen voor sport is bestemd voor de accommodaties en het in standhouden ervan. We onderscheiden onderhoud, vernieuwing en vervanging.

Onderhoud
In 2010 heeft het Sportbedrijf een meerjaren onderhoudsplan op laten stellen door het externe bureau Kraan. Gemiddeld is jaarlijks een bedrag voor onderhoud nodig van € 1.9 miljoen.

Het Sportbedrijf kan dit onderhoud uitvoeren met het beschikbare onderhoudsbudget van € 1.9 miljoen voor regulier onderhoud. Dit is exclusief levensduurverlengende investeringen boven € 100.000, omdat deze worden gezien als een investering waarop wordt afgeschreven. Voor dergelijke investeringen trekken we incidenteel € 5,45 miljoen uit.

Vernieuwing en vervanging
Het sportaccommodatieplan gaat uit van aanzienlijke bedragen voor vernieuwingen en vervangingen. In het verleden zijn accommodaties vaak gefinancierd met incidenteel geld, zoals rijkssubsidies, gemeentelijke reserves en opbrengsten van herontwikkeling van sportvelden. Voor vervanging werd niet gereserveerd. Nu door ouderdom veel accommodaties binnen de komende 15 jaar aan vervanging toe zijn, staan we voor een grote opgave. Met de beantwoording van de motie-Van Sandick (M08.0058/11) is in maart 2010 voor het eerst een overzicht van verbeteringswensen gepresenteerd.

Hoofdstuk 6 - Financiële uitwerking en monitoring sportbeleid

6.1 Financiële uitgangspunten

Wij hanteren de volgende uitgangspunten

I. Er wordt een onderscheid gemaakt in levensduurverlengend onderhoud vanaf € 100.000, vervangingsinvesteringen van bestaande sportvoorzieningen en uitbreidingsinvesteringen. Deze investeringen worden geactiveerd.
II. De kosten van het onderhoud op basis van de rapportage Kraan exclusief levensduurverlengend onderhoud boven de € 100.000 worden gedekt uit de reguliere begroting voor onderhoud van het Sportbedrijf.
III. De onderhoudsvoorziening van het Sportbedrijf voor sportaccommodaties wordt opnieuw ingesteld en op het vereiste niveau gebracht op basis van de rapportage Kraan om schommelingen in de uitgaven over de jaren op te kunnen vangen van het onderhoud exclusief levensduurverlengend onderhoud boven de € 100.000.
IV. De wijze waarop wordt omgegaan met de opbrengsten en kosten van functieverandering van sportgronden, wordt betrokken bij de discussie over een integrale afweging maatschappelijk vastgoed.

6.2 Keuzes

De hieronder beschreven keuzes van het college zijn onder voorbehoud van de besluitvorming van de raad over de Perspectiefnota 2013-2016.

Het beschikbare budget voor investeringen in de sport is 18,1 miljoen. De raad heeft daarnaast bij de begrotingsbehandeling 2012 een motie ingediend voor extra middelen voor de sport. Deze motie ("½% voor de sport") levert op jaarbasis 750 duizend euro op. Hiermee kunnen de kapitaallasten van een investering van 10 miljoen euro gedekt worden. Dit bedrag is opgenomen in de Perspectiefnota 2013-2016. Indien de raad dit honoreert, is het voorstel om de som van deze bedragen (28 miljoen euro) in te zetten voor realisatie van de volgende punten van het Sportaccommodatieplan:

Accommodatie	Onderwerp	Jaar	Bedrag
Sportpark Noord	Toplaag kunstgras	2012	200.000
Zoeterwoudse Singel	Toplaag kunstgras	2012	120.000
Sportpark Noord	Toplaag kunstgras	2013	180.000
Vijmeihal	Nieuwbouw	2015	7.000.000
Leonardo College	Upgrading gymzalen	2015	3.000.000
Sportpark De Vliet	Toplaag kunstgras	2015	200.000
Morskwartier I	Toplaag kunstgras	2015	200.000
Diverse sportparken	Aanleg kunstgras	2015	800.000
Kikkerpolder II	Toplaag kunstgras	2016	350.000
Sportpak Noord	Wetraveld	2017	250.000
Rapport Kraan	Onderhoud	2012-2025	5.450.000
Vijfmeibad	Uitbreiding	2014	4.000.000
Vijfmeibad	Vervanging	2015	6.000.000

Daarnaast is een bedrag van € 2.500.000,- opgenomen in de Perspectiefnota 2013-2016. Indien deze eenmalige middelen beschikbaar komen bij vaststelling van de Perspectiefnota is het voorstel deze middelen te reserveren om het mogelijk op termijn niet vervangen van sportaccommodaties te voorkomen en om de ambities uit de sportnota beleidsrijker uit te kunnen voeren. Daarbij kan in ieder geval gedacht worden aan een bijdrage aan één van de volgende alternatieven:

Accommodatie	Onderwerp	Jaar	Bedrag
IJshal	renovatie	2014	4.000.000
Zwembad de Vliet	renovatie	2017	3.000.000

6.3 Monitoring

In hoofdstuk 8 is beschreven dat Leiden een breed scala aan sportinformatie verzamelt via de Sporters- en Verenigingsmonitor. Ook het sportbedrijf verzamelt zoveel mogelijk systematisch

gegevens over de bezettingsgraad van de sporthallen, ledenaantallen van de sportverenigingen, aantal cursussen en scholingsbijeenkomsten etc.

Niet alle indicatoren zijn even relevant voor het beoordelen van de effecten van het sportbeleid. In het kader van de doorontwikkeling van de programmabegroting worden in 2012 bovenstaande effect- en prestatie indicatoren doorgelicht. Daarbij zal in ieder geval de beweegnorm die centraal staat in deze nota worden toegevoegd. De doelstelling is dat in 2016 driekwart (75%) van de Leidse bevolking conform het Olympisch plan aan de beweegnorm voldoet. De dataverzameling en –registratie bij het Sportbedrijf zal in 2012 een verbeterslag ondergaan. De gegevens van de Sportersmonitor, de Verenigingsmonitor, gegevens van het Sportbedrijf en relevante maatschappelijk ontwikkelingen worden samengebracht in een beleidsmonitor sport die ook als basis dient voor de hierboven genoemde effect- en prestatie-indicatoren in de programmabegroting en jaarrekening.

Deel 2 – Achtergronden voor een nieuw sportbeleid

Deel 2 bevat achtergrondinformatie over sport in Leiden die we hebben benut bij het opstellen van de sportvisie. We blikken in hoofdstuk 7 terug op het sportbeleid van de afgelopen jaren aan de hand van de Evaluatie Sportnota 2009 en het Rekenkameronderzoek 2012. We laten in hoofdstuk 8 de sportsector aan het woord (Verenigingsmonitor, Stadsenquête, Leidse Sport Federatie). En we kijken in het 9e en 10e hoofdstuk om ons heen: in welke context komt de nieuwe sportnota tot stand (landelijk en regionaal, trends en ontwikkelingen).

Hoofdstuk 7 - Huidig sportbeleid

7.1 Sportnota Startschot

Het huidige sportbeleid is beschreven in de nota 'Startschot. Kadernota Leids Sportbeleid 2006- 2010'. Volgens Startschot is sport in eerste instantie een doel. Voor veel mensen is sport immers een belangrijke tijdsbesteding, als actieve sporter of als toeschouwer. In tweede instantie is sport een middel. Sport draagt bijvoorbeeld bij aan de gezondheid, de sociale samenhang, de sociale vorming van de jeugd en activering van mensen als vrijwilliger. De centrale doelstelling van het sportbeleid luidde: 'Het stimuleren van én adequate voorwaarden bieden voor een zo groot mogelijke sportdeelname in Leiden.' Dat gebeurde langs vier beleidslijnen: kwalitatief en kwantitatief voldoende en betaalbare sportvoorzieningen; ondersteunen en faciliteren van sportverenigingen; bevorderen sportstimulering; stimuleren van samenwerking tussen sport en andere sectoren. Per beleidslijn zijn concrete actiepunten uitgewerkt en opgenomen in een uitvoeringsprogramma.

De nota noemt als de belangrijkste spelers de sportverenigingen, de sporters, de vele vrijwilligers, de gemeente Leiden en het Sportbedrijf.

7.2 Evaluatie 2009 Sportnota Startschot

In 2009 is de Sportnota geëvalueerd en is een bijeenkomst met de sportverenigingen georganiseerd. Hieronder volgen eerst de belangrijkste resultaten op het gebied van accommodatiebeleid, verenigingsondersteuning en sportstimulering. Daarna volgt een aantal onderwerpen dat nog nadere aandacht verdient, omdat deze nog niet (geheel) uitgevoerd zijn.

De belangrijkste

Accommodatiebeleid

- Extra geld beschikbaar (incidenteel en structureel) voor groot onderhoud;
- Er is een inhaalslag gemaakt met de uitvoering van achterstallig onderhoud;
- Er zijn diverse herinrichtingsplannen voor sportterreinen ontwikkeld die in verschillende vormen van uitvoering verkeren;
- De gemeente voerde een haalbaarheidsonderzoek uit naar het handhaven van kunstijs in Leiden.

Verenigingsondersteuning

- Het Sportbedrijf organiseerde cursussen en trainingen voor sportverenigingen;
- Sportverenigingen kunnen meerjarige huurcontracten afsluiten voor de ondergrond van het clubgebouw;
- Sportverenigingen kunnen een gemeentegarantie voor een geldlening aanvragen, mits ze voldoen aan de gemeentelijke voorwaarden en het Waarborgfonds garant staat;
- In samenwerking met de sportbonden en Sportservice Zuid-Holland gingen verschillende ondersteuningstrajecten voor sportverenigingen van start.

Sportstimulering

- Het Sportbedrijf bood de kennismakingscursussen schoolsport aan;
- De BOS-projecten[2] zijn uitgevoerd;
- Er is een topsportcoördinator[3] aangesteld bij Stichting Topsport Leiden;
- De combinatiefunctionarissen[4] zijn voor een periode van vier jaar ingevoerd.

[2] De BOS-impuls was een tijdelijke stimuleringsmaatregel van VWS,om een gezonde en actieve leefstijl te bevorderen én onderwijs- en opvoedingsachterstanden terug te dringen. Buurt-, onderwijs- en sportorganisaties werkten samen onder regie van de gemeente. Sportactiviteiten maakten in ieder geval onderdeel uit van de BOS-arrangementen. Zie ook www.bosimpuls.nl. Een voorbeeld in Leiden is het BOS-project Leiden Zuid-West.

[3] De topsportcoördinator ondersteunt de topsportverenigingen, beheert het topsportfonds, verbetert de infrastructuur van de topsport en onderzoekt de mogelijkheden van structurele sponsoring van de topsport. Hiervoor susidieert Leiden de Stichting Topsport Leiden. De topsportcoördinator is op 1 september 2010 gestart; in september 2012 volgt een evaluatie.

[4] Een combinatiefunctionaris is in dienst bij één werkgever, maar werkzaam voor twee of meer sectoren, zoals onderwijs, sport en/of cultuur. Via de rijksregeling Brede School ontvangt Leiden een bijdrage voor 14,2 fte. De belangrijkste doelstellingen zijn: uitbreiding van het aantal brede scholen, versterking van sportverenigingen, stimuleren van een dagelijks sport- en beweegaanbod op en rond scholen en de jeugd meer vertrouwd maken met één of meer kunst- en cultuurvormen.

De belangrijkste aandachtspunten

Uit de evaluatie bleek ook dat we niet alle punten uit het uitvoeringsprogramma konden uitvoeren. De belangrijkste onderwerpen zijn:

Sport en ruimte

Leiden is een dichtbevolkte stad en heeft weinig ruimte. Dat heeft gevolgen voor de sport. Zo bleek het in de afgelopen periode niet mogelijk de gewenste uitbreiding van hockeyvelden en tennisbanen te realiseren. We moeten zo creatief en efficiënt mogelijk met de schaarse beschikbare ruimte omgaan.

Monitoring

Voor de evaluatie van het sportbeleid gebruiken we meerdere indicatoren en kengetallen. Deze zijn echter niet allemaal goed af te leiden uit de onderzoeksgegevens die de gemeente tot haar beschikking heeft. Ook sluiten ze niet in alle gevallen goed aan op het gevoerde beleid.

Sport en financiën:

Onderhoud en vervanging

Op accommodatiegebied kwam veel tot stand de afgelopen jaren. Deze sportnota bevat aanvullende voorstellen onderhoud en vervanging.

Topsport

De sportverenigingen vinden dat topsport en topsportevenementen een bijdrage leveren aan de breedtesport. Topsport moet beter zichtbaar zijn in de stad.

Ondersteuning sportverenigingen

De sportverenigingen willen een 1-loket-systeem waar ze alle zaken voor de sport in één keer kunnen regelen.

Aandacht voor ouderen

Ouderen in Leiden bewegen en sporten minder dan hun leeftijdsgenoten in Nederland. De sportverenigingen willen graag betrokken worden wanneer we sportstimuleringsbeleid voor ouderen opzetten.

7.3 Rekenkameronderzoek sportbeleid

Op 19 januari 2012 werd het rapport van de Rekenkamercommissie ‘Meer ruimte voor sport in Leiden’ gepresenteerd in de raadscommissie Onderwijs en Samenleving.
Wij hebben de volgende reactie op dit rapport aan de raad en aan de Rekenkamer gezonden:

7.3.1 Analyse Behoefteontwikkeling

Onderstaande conclusies van de rekenkamercommissie delen wij:

- Macro blijft de behoefte aan sportaccommodaties ongeveer gelijk;
- Efficiëntere benutting van accommodaties is mogelijk door omzetting van natuurgrasvelden in kunstgrasvelden en het aanbrengen van verlichting;
- Er is meer vraag dan aanbod bij hockey en tennis en er is een overschot aan voetbal- en korfbalvoorzieningen;
- Er is behoefte aan 1 extra sporthal;
- De constateringen over de kostendekkendheid en investeringen;
- Er is extra geld nodig voor onderhoud.

Bij de volgende conclusies plaatsen wij kanttekeningen:

- De rekenkamercommissie gaat uit van een zodanige groei van hockey in de komende 20 jaar dat in 2031 5 extra velden nodig zijn. Wij achten een dergelijke groei onwaarschijnlijk. Wij gaan uit van 2 extra velden;
- Wij verwachten dat de vraag naar tennisbanen het aanbod beperkt blijft overtreffen;
- Het totaal aantal voetbalvelden is 4 minder dan het totaal waarmee de commissie rekent;
- Wij onderschrijven de norm dat een kunstgrasveld gelijk is aan 2 natuurgrasvelden niet. Wij menen dat een kunstgrasveld de capaciteit heeft van 1,6 natuurgrasveld;
- Uit een vergelijkingen met gemiddelden voor Nederland maken wij op dat er in Leiden een overschot aan zwemwater is.

7.3.2 Analyse sportnota Startschot

Op dit onderdeel delen wij vrijwel alle conclusies van de rekenkamercommissie in meer of mindere mate. De belangrijkste opmerkingen zijn:

- De expliciete discussie over subdoelstellingen komt niet terug in de Sportnota omdat dit een kadernota is. We nemen dit als actiepunt op in het uitvoeringsprogramma van de sportnota. De kerndoelstelling, namelijk dat meer Leidenaren gaan sporten en bewegen, staat duidelijk in de visie. De drie daaruit afgeleide hoofddoelstellingen (sportstimulering, verenigingsondersteuning en accommodatiebeleid) vormen de rode draad van de kadernota;
- In de Sportnota en het Sportaccommodatieplan hebben we nu meerjarige onderhouds- en investeringsramingen opgenomen. Op basis daarvan doen we realistische voorstellen;
- Slechts een beperkt aantal jaren was er geen managementcontract met het Sportbedrijf, door de interne gemeentelijke reorganisatie en het proces van verzelfstandiging van het Sportbedrijf (dat onlangs is stopgezet);
- Inmiddels hebben we wel een managementcontract gesloten met het Sportbedrijf;
- Verbetering van de (financiële)informatievoorziening nemen we als actiepunt op in het uitvoeringsprogramma.

7.3.3 Aanbevelingen beleidsvoorbereiding, kostendekkendheid en uitvoering van het sportbeleid

Ook op dit onderdeel delen we in meer of mindere mate alle aanbevelingen van de rekenkamercommissie. De belangrijkste opmerkingen zijn:

- In het uitvoeringsplan bij de sportnota nemen we actiepunten op voor onderzoek naar herschikking, concentratie, intensiever en efficiënter gebruik van de sportaccommodaties. In de sportnota doen we hiervoor al suggesties;
- De geplande bouw van een sporthal in het Houtkwartier en de voorgestelde grotere vervanging van de Vijfmeihal (Sportvoorzieningen in Zuidwest) voorzien in de behoefte aan 1 extra sporthal;
- Punten als het opstellen van een meerjarig onderhoudsplan en een managementcontract realiseerden we al.

Hoofdstuk 8 - De sportsector aan het woord

8.1 De partners

De Leidse Sportfederatie

Op het gebied van sport is de Leidse Sport Federatie (LSF) de belangrijkste gesprekspartner van de gemeente. De LSF vertegenwoordigt de georganiseerde sport en is het formele adviesorgaan van de gemeente. De LSF leverde belangrijke input voor deze kadernota. Paragraaf 2.3 gaat kort in op haar meest recente advies.

De Sportverenigingen

Daarnaast verzamelden wij de afgelopen tijd op verschillende manieren informatie bij de Leidse sportverenigingen. Eind 2010 namen we de Verenigingsmonitor af onder de Leidse sportverenigingen. Begin 2011 organiseerden we een bijeenkomst in voorbereiding op de nieuwe sportnota. Daarnaast vond in januari 2012 een bijeenkomst plaats met bestuurders van de sportverenigingen, over de toekomst van de sport in Leiden. Ook voerden we individuele gesprekken met verenigingen. In paragraaf 2.1 geven we de belangrijkste uitkomsten van de Verenigingsmonitor weer, aangevuld met de belangrijkste punten uit de bijeenkomst begin 2011.

De Leidse inwoners

Tot slot hebben we de burgers in Leiden naar hun sportgedrag en hun waardering van de sportaccommodaties gevraagd in de Stadsenquête 2011. Ook de belangrijkste resultaten daarvan treft u aan in paragraaf 2.2.

8.2 De sportverenigingen

Verenigingsmonitor

We benaderden 116 verenigingen per e-mail om de vragenlijst van de Verenigingsmonitor in te vullen. 38 verenigingen vulden de vragenlijst geheel of gedeeltelijk in, een respons van 33%.

Verenigingsmonitor

De Verenigingsmonitor is ontwikkeld door het Mulier Instituut, in opdracht van NOC*NSF en met steun van het ministerie van VWS. Leiden doet sinds 2010 mee. De Verenigingsmonitor is een uitgebreide vragenlijst over zaken als ledenbestand, beleid, kader, vrijwilligers, samenwerking, externe contacten, adviezen en ondersteuning, contributies, financiële positie en gezondheid. Alle sportverenigingen in Nederland wordt gevraagd de lijst in te vullen; dat zijn er bijna 29.000.

Aantal leden

De verenigingen zijn gemiddeld genomen positief over het verwachte aantal leden voor de toekomst. Bijna de helft denkt dat het ledental de komende tien jaar zal stijgen. Drie van de deelnemende sportverenigingen kennen een ledenstop en acht een wachtlijst. Bij 41% van de verenigingen sporten mensen met een handicap; twee verenigingen richten zich speciaal op gehandicapten. Een derde van de verenigingen heeft topsporters.

Vrijwilligers

Alle verenigingen hebben vrijwilligers om de vereniging draaiende te houden: gemiddeld 18% van het aantal leden per vereniging. Het aandeel vrijwilligers is vergelijkbaar met dat in heel Nederland. Een derde van de Leidse verenigingen beschikt over betaalde krachten, gemiddeld drie per vereniging (gemeten over alle verenigingen). Uit landelijk onderzoek blijkt dat de recessie haar sporen nalaat in de verenigingen, maar dat ze toch optimistisch zijn over de toekomst. Dat geldt ook voor de Leidse verenigingen. Zij verwachten

meer dan landelijk dat de inkomsten uit horeca en contributie per saldo zullen stijgen.

Knelpunten
94% van de Leidse sportverenigingen geeft aan één of meer knelpunten te ervaren. Het meest genoemde knelpunt is het tekort aan en behoud van geschikt kader. Vlak daarna komen knelpunten op het gebied van financiën en leden. Voor een kwart van de verenigingen is de accommodatie het belangrijkste knelpunt.

Voorzieningen
Verenigingen zien graag uitbreiding van de huidige sportruimte, maar beseffen dat dit lastig is. Een oplossing is de huidige voorzieningen meer multifunctioneel te maken, zodat meervoudig gebruik tot de mogelijkheden gaat behoren. De verenigingen willen 'redelijke voorzieningen tegen een redelijke prijs'. De afgelopen jaren is het onderhoud verbeterd, maar de voorzieningen vinden de verenigingen nog niet allemaal op orde. Verenigingen vinden dat sport meer prioriteit moet krijgen op de gemeentelijke agenda.

Recreatief
Om ouderen meer aan te spreken, willen verenigingen meer recreatieve sportbeoefening aanbieden. De verenigingen ervaren echter dat zij binnen de gemeente te vaak met verschillende afdelingen te maken hebben en dat zij te weinig hulp krijgen om 'het woud van regelgeving' het hoofd te bieden. Verenigingen hopen op een breedtesportcoördinator, vergelijkbaar met de topsportcoördinator die er al is. Ook moet de combinatiefunctionaris volgens de verenigingen een duidelijke rol krijgen in de sport.

Lange termijn
Verenigingen raden de gemeente sterk aan een langetermijnvisie voor de sport op te stellen of kenbaar te maken. Ze adviseren de gemeenten een koppeling te maken met het Olympisch Plan 2028. Daarnaast vragen verenigingen zich af of er een alternatief is voor het Huis van de Sport als dit definitief niet doorgaat.

Bijeenkomst sportverenigingen 2011
De verenigingen spraken de wens uit dat er een centraal aanspreekpunt voor ondersteuning komt: een breedtesportcoördinator. Daarmee beoogt men het volgende:

- Eén centraal punt voor alle complexe vragen op het gebied van sport, zoals het tekort aan en behoud van geschikt kader, knelpunten op het gebied van financiën, leden en de accommodatie;
- De opbouw van een kenniscentrum van sport en sportgerelateerde zaken, hulp bij de interpretatie en toepassing van wet- en regelgeving, bijzondere sportstimuleringsprogramma's, antidiscriminatie- en fairplayprojecten;
- Het verstrekken van informatie.

Ook vroegen de verenigingen meer aandacht v oor het werven van vrijwilligers en de kwaliteit van de accommodaties.

8.3 De Stadsenquête

De Stadsenquête 2011 geeft inzicht in de sportdeelname en de waardering van de sportvoorzieningen onder de Leidenaren. Een aantal belangrijke cijfers over de sportdeelname en de waardering van de accommodaties zijn:

Frequentie sport
Ruim vier op de tien Leidenaren geven aan minimaal wekelijks te sporten. Het landelijke standaardmodel (RSO) definieert het percentage sporters als iedereen die jaarlijks 12x of vaker sport: dit is in Leiden 66% van alle Leidenaren. De mensen die niet sporten geven hiervoor met name als reden dat ze hiervoor geen tijd hebben (jongeren van 18 tot 25 jaar) of dit vanwege hun gezondheid of leeftijd (ouderen) niet meer te kunnen. Hoger opgeleiden en 25 tot 35-jarigen doen relatief meer aan sport.

Tabel 1. Percentage Leidenaren dat meer dan 12 keer per jaar aan sport doet

Totaal	66%		Geslacht:	
			Man	70%
Leeftijd:			Vrouw	62%
18-24 jaar	68%			
25-34 jaar	73%		Opleiding:	
35-49 jaar	71%		Lager	38%
50-64 jaar	68%		Middelbaar	67%
65+ jaar	38%		Hoger	76%

Meest beoefende sporten

De meest beoefende sporten zijn fitness/cardio en kracht, op enige afstand gevolgd door hardlopen, wielrennen/fietsen, zwemmen, wandelen en t ennis. Op hoofdlijnen is het beeld vergelijkbaar met voorgaande jaren. Een derde van de beoefende sporten vindt plaats in verenigingsverband, bijna de helft ongeorganiseerd (alleen of met vrienden) en een kwart op een andere wijze (o.a. commercieel).

Tabel 2. Meest beoefende sporten (in procenten van alle Leidenaren)

Fitness/ cardio/ kracht	28%
Hardlopen/ joggen/ trimmen	19%
Wielrennen/ MTB/ toerfietsen	13%
Zwemsport	12%
Wandelsport	9%
Tennis	8%
Schaatsen	5%
Veldvoetbal	5%
Aerobics/ steps	5%
Skiën/ langlaufen/ snowboarden	4%
Squash	4%
Danssport	4%

Waardering sportmogelijkheden

Leidenaren beoordelen de sportmogelijkheden in Leiden voor henzelf gemiddeld met een 7,4. Verbetertips zijn met name het verbeteren van de kwaliteit en het onderhoud van de sportvoorzieningen, het betaalbaar houden van sporten, meer bekendheid over sportmogelijkheden en meer sportmogelijkheden in het algemeen.

Circa de helft van de Leidenaren of iemand in hun huishouden maakt gebruik van een sportvoorziening in Leiden. Zij beoordelen de bereikbaarheid van deze voorziening met een 7,5 het beste. De cijfers voor netheid (7,0) en sfeer (6,8) liggen iets lager. Het totaalcijfer voor de bezochte accommodaties bedraagt 7,1 en ligt iets lager dan in 2009 (7,2).

Als gekeken wordt naar de afzonderlijke accommodaties dan scoort de wielerbaan Swift met een 7,5 het hoogst, gevolgd door de atletiekbaan Leidse Hout (7,4) en de turnhal/sportzaal Broekplein (7,4). Het zwembad Vijfmeibad krijgt met een 6,7 het laagste cijfer. Dit hangt volgens de Leidenaren vooral samen met de sfeer en uitstraling van dit zwembad (5,8).

Beweegnorm

In hoofdstuk 4.1 wordt de landelijke beweegnorm met een streefcijfer van 75% nader toegelicht. In Leiden voldoet 64% van de inwoners vanaf 18 jaar aan de beweegnorm.
In lijn met het landelijke beeld scoren Leidse jongeren van 12 tot en met 17 jaar beduidend minder goed. Dit blijkt uit de Jeugdpeiling (2009), die de GGD eens per 5 jaar houdt. Landelijk steeg de score van 23% in 2003 naar 26% in 2008. In Leiden steeg de score ook behoorlijk, van 14% naar 21%; we blijven echter nog 5% onder het landelijke percentage. Hiervoor noemen de onderzoekers van de GGD een aantal redenen. Bijvoorbeeld de naar verhouding grotere aantallen Turkse en Marokkaanse meisjes of andere groepen waarvan bekend is dat ze minder vaak sporten.

8.4 Advies Leidse Sportfederatie mei 2012

Belangrijke input voor ons is het LSF-advies van 7 mei 2012. Het advies bevat 23 aanbevelingen over sportstimulering, ondersteuning van de sport en het sportaccommodatieplan. Twintig van deze aanbevelingen zijn verwerkt in deze Sportnota. In enkele aanbevelingen kunnen wij ons minder

vinden. Het gaat met name over het instellen van Shared Services, de verdeling van de verantwoordelijkheden voor de accommodaties en het ruimtegebrek bij hockey en tennis.

Hoofdstuk 9 - Landelijke en regionale kaders

9.1 Landelijk kaders

Het Olympisch Plan

De Vereniging Sport en Gemeenten (VSG) beschrijft helder het belang van het Olympisch Plan voor het gemeentelijk beleid. Het uitgangspunt is niet de organisatie van de spelen zelf (2028), maar de ontwikkeling van Nederland tot Sportland (2016). In Nederland Sportland doet het grootste deel van de Nederlanders aan sport, volgt sport via de media, bezoekt sportwedstrijden en -evenementen en draagt zelf bij aan de organisatie van sportactiviteiten. Deze ambitie vraagt om voldoende goede sportaccommodaties, goeddraaiende sportorganisaties, levensvatbare competities en een volle sportevenementenkalender. Het streven is dat alle gemeenten de sportbeoefening bevorderen en waar mogelijk sport inzetten voor het realiseren van doelstellingen op het gebied van gezondheid, welzijn en economie. Het jaar 2016 is een eerste belangrijk tussenstation. Het Olympisch Plan formuleert hiervoor als SMART-doelstelling dat 75% van de bevolking aan de beweegnorm voldoet.

Beleidsbrief Sport (ministerie van VWS, mei 2011)

Hierin onderschrijft het kabinet het belang van sport en bewegen voor de gezondheid en de sociale cohesie. De beleidsbrief benoemt drie prioriteiten:

- Sport en bewegen in de eigen buurt;
- Werken aan een veiliger sportklimaat;
- Uitblinken in sport.

Het kabinet kiest voor prioriteit 1: sport en bewegen in de eigen buurt. Om een nieuwe impuls te geven streeft het kabinet meer en slimme verbindingen na tussen lokale partners als sportverenigingen, scholen, zorginstellingen en naschoolse opvang.

Beweegnorm

Bewegen levert gezondheidswinst op voor jong en oud en kan helpen overgewicht te voorkomen of beperken. Met de Monitor Bewegen en Gezondheid meet TNO sinds 2000 jaarlijks hoeveel Nederlanders voldoen aan de normen voor gezond bewegen. De zogenoemde combinorm is uitgangspunt voor het Nederlandse overheidsbeleid.

Iemand voldoet aan die norm als hij of zij voldoet aan de Nederlandse Norm Gezond Bewegen (NNGB) en/of aan de Fitnorm. De NNGB vereist voor volwassenen (18+) minimaal 30 minuten matig intensief bewegen op minstens vijf dagen in de week. Voor de jeugd tot 18 jaar is dat 60 minuten op zeven dagen per week, op een iets hoger niveau. De Fitnorm vereist minimaal 20 minuten intensief bewegen (sport of fitness) op minstens drie dagen per week.

De beweegnorm en de fitnorm zijn onderdeel van het Nationaal Actieplan Sport en Bewegen (NASB). Dit plan moet meer mensen aanzetten tot een actieve leefstijl. Zodat dagelijks bewegen de norm wordt. Het NASB is een initiatief van het ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport (VWS). De drie belangrijkste doelstellingen van het Nationaal Actieplan Sport en Bewegen zijn:

- **het terugdringen van langdurig gebrek aan lichaamsbeweging (bewegingsarmoede), vooral bij mensen die te weinig actief zijn;**
- **het bevorderen van een gezond gewicht onder de Nederlandse bevolking;**
- **het terugdringen van andere gezondheidsproblemen als diabetes, hartziekten en vaatziekten en depressie.**

Gezondheidsnota 'Gezondheid dichtbij' (ministerie van VWS, mei 2011)
Volgens deze nota is gezondheid in de eerste plaats een eigen verantwoordelijkheid. Aangezien gezonde mensen minder beroep doen op zorg en langer en beter meedoen in de maatschappij levert gezondheidsstimulering de overheid veel op. Het kabinet legt in de gezondheidsnota het accent op bewegen.

Jongeren Op Gezond Gewicht(JOGG)
JOGG is een landelijk programma dat gemeenten ondersteunt bij een multidisciplinaire aanpak gericht op een gezond gewicht en een gezonde leefstijl voor jongeren. Preventie van overgewicht is van maatschappelijk, sociaal en economisch belang. JOGG is de beweging waarbij iedereen zich inzet om gezond eten en bewegen voor jongeren gemakkelijk en aantrekkelijk te maken. Jongeren (0-19), hun ouders en hun omgeving staan hierbij centraal. Het is een lokale aanpak waarbij niet alleen ouders en gezondheidsprofessionals zich bezighouden met de leefstijl van de kinderen maar bijvoorbeeld ook winkeliers, bedrijven, scholen en de gemeente. Het spreekt vanzelf dat sport en bewegen hierbij een heel belangrijke rol speelt.

LHTB-beleid
LHTB staat voor lesbische vrouwen, homoseksuelen, transgenders en biseksuelen. De Hoofdlijnenbrief Emancipatie van het ministerie van O, C en W (8 april 2011) vermeldt hierover:
'Dit kabinet wil de sociale acceptatie van homoseksuele, lesbische, biseksuele en transgender personen verder vergroten en verdiepen. Daarbij ligt de focus op de domeinen school, werk, sport en ouderenzorg, en op de kringen waar de sociale acceptatie nu nog relatief laag is. Dat zijn vooral etnische minderheden, orthodox-religieuze groepen en jongeren. Homoseksuelen moeten op straat, in de wijk en in de sport veilig voor hun homoseksualiteit kunnen uitkomen.'

9.2 Regionale kaders

In de regio is een breed aanbod van voorzieningen aanwezig. In de Sportnota Startschot is meer overleg en afstemming met de regio bepleit. We hebben geprobeerd samen met de naburige gemeenten te kijken of we door uitwisseling binnen het stedelijke gebied van Leiden (met samen circa 200.000 inwoners) verschillen tussen vraag en aanbod aan voorzieningen kunnen verminderen. Dit bleek alleen mogelijk met de afzonderlijke gemeenten, de diverse gemeentebesturen en sportverenigingen kijken overwegend lokaal. Drie van de vijf buurgemeenten hebben de uitvoering van het sportbeleid belegd bij een externe partij. Dat maakt het doorvoeren van veranderingen binnen de contractperiode moeilijk of het kost extra geld. Met uitzondering van zwembaden is er slechts een beperkte overcapaciteit (bijvoorbeeld handbal in Warmond en de benutting van enkele sporthallen). Enkele - minder beoefende- sporten worden in regionaal verband aangeboden (rugby, cricket). Zowel in Oegstgeest, Leiden als in Leiderdorp is er meer vraag naar hockeyvelden dan aanbod. In Voorschoten maakt wel een aantal Leidse scholen voor voortgezet onderwijs gebruik van de veldaccommodaties.
Van de IJshal in Leiden maken heel veel schaatsverenigingen uit de regio gebruik. Een ijsbaan is bij uitstek een regionale voorziening. Veel schaatsers verlangen naar een nieuwe overdekte 400 meter baan voor de regio. De gemeente Leiden kan de stichtingskosten hiervan niet voor eigen rekening nemen (€ 18.000.000). Een overdekte 400 meter baan is alleen te realiseren als de andere gemeenten in de regio bijdragen aan de stichtingskosten. Dat ligt ook voor de hand, omdat een dergelijke baan ook veel door inwoners van buurgemeenten zal worden gebruikt.

Hoofdstuk 10 - Trends en ontwikkelingen

10.1 Landelijke trends

Rol van de overheid

De overheid zet sport in om de gezondheid en sociaal-maatschappelijke functies te verbeteren. De rol van de gemeentelijke overheid verandert daarbij wel: minder vaak initiatiefnemer, regelaar en facilitator. In toenemende mate gaat de overheid uit van de kracht van inwoners, ondernemers, verenigingen en instellingen. Ze stimuleert eigen initiatieven van bewoners, bedrijven en verenigingen die de stad beter, mooier en interessanter willen maken, en dus ook sportiever, gezonder en socialer.

Individualisering

Individualisering is een trend die al langer gaande is, maar wel belangrijk is voor de sport. Mensen willen steeds meer zelf bepalen hoe ze hun leven inrichten. Individuen nemen deel aan meer verschillende netwerken en door de opkomst van internet zijn dit andere verbanden dan vroeger. De sociale cohesie neemt af. De daling van de organisatiegraad in de vrije tijd weerspiegelt dit: mensen worden minder vaak (actief) lid van verenigingen.

Vergrijzing

De bevolking bestaat voor een steeds groter deel uit ouderen en (niet-westerse) allochtonen. Als de toekomstige 65-plussers even weinig sporten als de huidige neemt het aantal leden van sportverenigingen op de langere termijn naar verwachting af. Dit geldt vooral voor de sporten die ouderen ook nu al relatief weinig beoefenen. Daar tegenover staat dat sporten die tot op hoge leeftijd kunnen worden beoefend (wandelen, fietsen, jeu de boules, bridge) aan populariteit winnen.

Verkleuring

De sportdeelname onder allochtonen ligt nu nog lager dan gemiddeld in Nederland, maar neemt jaarlijks toe. Dit effect, samen met de groei van het aantal allochtonen de komende jaren, zorgt er voor dat dit een belangrijke doelgroep is binnen de sport.

Gezondheid en bewegen

Gezondheid en er goed uitzien zijn steeds belangrijker thema's. De toegenomen aandacht voor gezondheid (en bewegen) heeft nog niet geleid

Oprichting Jeugdsportfonds

Bewegen is gezond. Voor kinderen is het belangrijk om voldoende te sporten. Helaas zijn er veel jongeren voor wie dit niet mogelijk is. Deze jongeren krijgen niet de kans om te kunnen sporten. Bijvoorbeeld doordat hun ouders dit niet kunnen betalen. Het Jeugdsportfonds geeft hen de mogelijkheid wel te sporten door hen te financieren. Het fonds stelt ieder jaar een vast bedrag ter beschikking. Hiermee kan lidmaatschapsgeld, sportkleding en andere benodigdheden betaald worden.

Het Jeugdsportfonds Leiden is mede op initiatief van de gemeente Leiden ontstaan. De formele verantwoordelijkheid van het fonds ligt bij het Jeugdsportfonds Zuid-Holland. Sportservice Zuid-Holland voert de werkzaamheden uit zoals toetsing van aanvragen, ondersteuning bestuur, werving intermediairs, contacten met sportverenigingen, etcetera. Het Jeugdsportfonds ondersteunt alle door het NOC*NSF erkende sporten. In overleg met Jeugdsportfonds Nederland kunnen eveneens andere sporten worden erkend.

tot een hoger percentage Nederlanders dat voldoende beweegt. Dat is de laatste jaren gelijk gebleven. Ruim tweederde van de Nederlandse volwassenen beweegt voldoende, maar jeugdigen blijven sterk achter: minder dan de helft van de Nederlandse jeugd haalt de beweegnorm.

10.2 Trends in de sport

Sport en commerciële aanbieders

De deelname aan individueel te beoefenen sporten neemt toe. Veel van deze sporten zijn modegevoelig, vooral commerciële aanbieders pakken ze op. Dit zal ten koste gaan van het aantal verenigingsleden.

Toename ongeorganiseerd sporten

Er wordt steeds meer buiten georganiseerde verbanden (zoals de verenigingen) gesport. Voor de gezelligheid in een groepje. Of individueel op een eigen geschikt moment. Vaak gebeurt dit op een stukje in de openbare ruimte, maar de vraag naar recreatief medegebruik van sportaccommodaties neemt toe.

Ruimere gebruiksmogelijkheden door technische ontwikkelingen

De ontwikkeling in kunstgras gaat steeds verder. Het benadert steeds meer het natuurgras. Kunstgras is duurder in aanleg, maar goedkoper in onderhoud. Ook kent het ruimere bespelingsmogelijkheden. De exploitatie valt dus gunstiger uit. Ook de ontwikkeling van traditionele verlichting naar dynamische LED-verlichting zorgt in de toekomst voor betere bespeelbaarheid zonder hogere kosten.

Multi-bespeelbaarheid

Een andere, voor de toekomst interessante trend is het geschikt zijn of maken van velden voor meerdere takken van sport (zoals dat in sporthallen ook gebruikelijk is). De soorten ondergrond en de verschillen in afmetingen en uitrusting maken onderlinge uitwisseling echter moeilijker dan binnen. Door van meet af aan rekening te houden met multi-bespeelbaarheid is het wel mogelijk het efficiënt veldgebruik te verhogen. Er is echter ook een tegengestelde trend: door de technologische ontwikkelingen wordt steeds meer geadviseerd, mede door de sportbonden, om voor elke veldsport een specifieke en ideale ondergrond aan te leggen. Naast de maten van de velden versterkt dit de trend dat er minder mogelijkheden zijn voor dubbelgebruik door verschillende sporten.

Multifunctioneel gebruik

Niet alleen sportverenigingen maken gebruik van sportaccommodaties, ook andere groepen ontdekken de sportvelden en -zalen. Een bekend voorbeeld is de buitenschoolse opvang en het hierboven genoemde ongeorganiseerd sporten.

10.3 Leidse ontwikkelingen

Leidse bevolking

De Leidse bevolking groeit de komende jaren licht. Op korte termijn is hierdoor evenwel geen grote stijging te verwachten van het totaal aantal leden van sportverenigingen in Leiden. Wel vindt er wellicht een verschuiving plaats tussen de verschillende takken van sport.
Verder zal Leiden zich de komende jaren demografisch kenmerken door een langzame verschuiving in een gemiddeld oudere bevolking. Tegelijkertijd nemen de jongste bevolkingsgroepen langzaam in aantal af. Komende 15 jaar ligt de afname tot 25 jaar op circa 12%. Omdat de jongste leeftijdsgroepen het meeste sporten, zal de afname ook leiden tot minder gebruik van de accommodaties.

Eigen kracht

De samenleving verandert en de rol van de gemeente verandert mee. Het grootste deel van de Leidse inwoners, ondernemers en organisaties is sterk betrokken bij de stad en wil ook een bijdrage leveren. De eigen kracht is van oudsher al erg groot in de sportsector. De verantwoordelijkheid zal in de toekomst steeds meer bij de sport-

sector en de stad zelf komen te liggen. De gemeente kan en wil niet primair verantwoordelijk zijn. Dat geldt niet alleen in de sport, maar ook voor veel andere beleidsterreinen in Leiden (zie bijvoorbeeld ook de Cultuurnota en de Sociaal-Maatschappelijke Structuurvisie).

Jeugdsportfonds
Sinds maart 2011 heeft Leiden ook een jeugd-sportfonds. Het Jeugdsportfonds maakt 'sporten' mogelijk voor kinderen van 4 tot 18 jaar die afkomstig zijn uit financieel minder draag-krachtige gezinnen

BRONNEN

Leidse documenten en bijeenkomsten

- Kadernota Leids Sportbeleid 2006-2010 'Startschot' (vastgesteld in de raad van 28 februari 2006)
- Evaluatie Kadernota Sportbeleid 2006-2010 'Startschot' (op 15 december 2009 vastgesteld in het college en ter kennis gebracht aan de raad)
- Evaluatie Topsportbeleid 2006-2008 en aanstellen topsportcoördinator (op 2 februari 2010 vastgesteld door het college en ter kennis gebracht aan de raad)
- Rapportage motie Van Sandick bij raadsvoorstel 08.0058 waarin het college gevraagd wordt een afwegingskader te presenteren over wensen en noodzakelijke investeringen in sportaccommodaties in Leiden
- Verenigingsmonitor 2009 en Sportersmonitor 2009
- Bijeenkomst met de Leidse sportverenigingen over de toekomst van het Leidse sportbeleid op woensdag 12 januari 2011 in de kantine van zwembad de Zijl
- Bijeenkomst over de toekomst van het Leidse sportbeleid met de commissie Onderwijs en Samenleving op vrijdag 14 januari 2011 in het Huis van de Raad
- Bijeenkomst met het bestuur van de Leidse Sport Federatie op donderdag 24 maart 2010 over (onder meer) de conceptuitgangspunten van het Leidse Sportbeleid voor de komende jaren
- Bijeenkomst met Leidse Sport Federatie, 2 april 2012
- Bijeenkomsten met de commissie Onderwijs en Samenleving over financiële aspecten Sportaccommodaties, 2 en 16 april 2012
- Advies Leidse Sport Federatie, 7 mei 2012
- 'Meer ruimte voor sport in Leiden', rapport rekenkamercommissie, 19 januari 2012
- 'Samen Leiden' bestuursovereenkomst 2010-2014
- Structuurvisie 2025 gemeente Leiden (conceptversie voor de inspraak)
- Sociaal Maatschappelijke Structuurvisie gemeente Leiden
- Wmo-beleidsplan
- Besluit gemeenteraad JOGG-deelname (RV 11.0010)

Overige documenten

- Economische betekenis van Rotterdamse sportorganisaties (eindrapportage)
- Nota 'Gezondheid Dichtbij', ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport
- Beleidsbrief Sport, ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport
- Visiedocument van de Vereniging Sport en Gemeenten (VSG)
- Visiedocument Nederland Sportland (VSG 2011)

Bijlage bij de Sportnota

Sportaccommodatieplan 2012 – 2025

Leiden

INHOUDSOPGAVE

1. Samenvatting 47

2. Inleiding 48

3. Belangrijke uitgangspunten bij het Sportaccommodatiebeleid 49

4. Analyse huidige situatie c.q. gebruik van de sportvoorzieningen 52
4.1 Groene sportparken 52
4.2 Tennis of rode sportparken 53
4.3 Zwembaden 53
4.4. Sporthallen en –zalen 54
4.5. Overige sportaccommodaties 56

5. Ruimtelijke inpassing sport in de stad 58
5.1 Sportaccommodaties 58
5.2 Sport in de openbare ruimte 59
5.3 Commerciële sportaccommodaties 59

6. Conclusies 60
6.1 Kwaliteit 60
6.2 Kwantiteit 60
6.3 Bezetting en gebruik 60
6.4 Ruimtelijk 60
6.3 Investeringen en financiën 61

Bijlagen
Bijlage 1 Conclusies Kraan in 2010 ten aanzien van onderhoud sportaccommodaties en meerjarenraming levensduurverlengend onderhoud 63
Bijlage 2 Kaart van de regio met de grotere sportaccommodaties 67
Bijlage 3 Bezettingsnormen sportparken en normbehoefte verenigingen buitensporten 68
Bijlage 4 Beschrijving sportaccommodaties 69
Bijlage 5 Capaciteit en bespeling
* a. voetbalvelden 82
* b. korfbalvelden 83
* c. overige veldsporten 84
* d. tennis 85
Bijlage 6 Oppervlakte zwemwater in Leiden en het gebruik 85
Bijlage 7 Oppervlakte sporthallen in Leiden en de normering 86
Bijlage 8 Bezettingsoverzichten sporthallen en gymnastieklokalen (na schooltijd) 86
Bijlage 9 Financiële inventarisatiekaart sportaccommodatiewensen 87

Paragraaf 1 - Samenvatting

Het sportaccommodatieplan (kortweg SAP) geeft voor de komende 15 jaren een overzicht van de gewenste investeringen in de door de gemeente Leiden gerealiseerde en geëxploiteerde sportvoorzieningen.

In dit SAP wordt vanuit de huidige sportinfrastructuur aandacht gegeven aan de kwantiteit en de kwaliteit (inclusief onderhoudsplanning) van accommodaties. De Leidse sportaccommodaties hebben in algemene zin voldoende kwaliteit, maar zijn veelal oud en verouderd.
Modernisering van voorzieningen en voorzieningen weer laten voldoen aan de huidige eisen vergen forse investeringen voor renovatie en vervangende nieuwbouw. Enkele specifieke kwalitatieve tekortkomingen die in het SAP worden genoemd zijn het ontbreken van een topsporthal en een binnenzwembad geschikt voor internationale waterpolowedstrijden.

Ten aanzien van de kwantiteit van de sportaccommodaties wordt geconstateerd dat zowel sprake is van tekorten (o.a. hockey, tennis) als overschotten (o.a. korfbal en zwemwater).

In het SAP is nader ingezoomd op de situatie per complex c.q. per sporttype om tot conclusies te komen voor de accommodaties, de investeringen en de locatie. Op basis van deze conclusies is het al genoemde overzicht van alle investeringen opgesteld die nodig zijn voor de komende 15 jaar voor vernieuwing, vervanging en (groot) onderhoud van de Leidse sportaccommodaties. Het SAP baseert zich hierbij voor het onderhoud van de sportaccommodaties op extern opgestelde meerjaren onderhoudsplanning.

Het SAP geeft op basis van de analyse ook een ruimtelijke visie op de sport. Ruimte is schaars in Leiden en er moet zorgvuldig mee worden omgegaan. Aan bod komen de spreiding, inrichting en het gebruik van sportaccommodaties en parken, de zgn. “wijksportparken”, de inrichting van de openbare ruimte ten behoeve van sport en commerciële sportaccommodaties. De verschillende mogelijkheden die gezien worden voor verbetering van de sportaccommodaties zouden na vaststelling van de nota uitgewerkt kunnen.
Optimalisering en efficiënter ruimtegebruik is onder meer mogelijk wanneer clubs bereid zijn ‘in te dikken’, bijvoorbeeld door de velden met elkaar te delen. De gemeente zal hierover met verenigingen in gesprek gaan en op die manier verenigingen stimuleren kansen hiertoe te benutten.

Het SAP heeft evenals de kadernota een werkingsduur van 6 jaar. Na inspraak en besluitvorming zal een uitvoeringsprogramma opgesteld worden waarin wordt opgenomen welke onderwerpen worden uitgewerkt.
Het gaat dan om onderwerpen als:

- Haalbaarheid vernieuwing van de sportaccommodaties in Zuid-West met de realisering van onder andere een (top)sporthal, nieuw binnenzwembad en onderwijsvoorzieningen.
- Het stimuleren van regionale afstemming over sportvoorzieningen
- De realisering van wijksportparken.
- Uitwerking van de hierboven genoemde scenario’s.
- De inrichting van de openbare ruimte voor de ongeorganiseerde sport.
- De demografische verschuivingen en het effect op de sportvoorzieningen.

Paragraaf 2 - Inleiding

Na de nota Startschot die het sportbeleid in de afgelopen jaren heeft vormgegeven, wordt nu de kadernota Sport en bewegen aangeboden waarin de beleidsvoorstellen voor de komende zes jaren zijn uitgewerkt. Naast de doelen en maatregelen op het gebied van sportstimulering – het bevorderen van bewegen en sportdeelname - en verenigingsondersteuning heeft de kadernota tevens als speerpunt het voorzien in goede en voldoende sportvoorzieningen. In aansluiting op en in samenhang met de kadernota is dit Sportaccommodatieplan opgesteld.

Wij constateren dat investeren in sportaccommodaties nodig is. Dat bestendigt het beeld dat met de beantwoording van de motie van Sandick (M08.0058/11) in maart 2010 is gecommuniceerd: namelijk veel investeringen in de sportaccommodaties zijn wenselijk.

Naast de analyse wordt in dit sportaccommodatieplan ingegaan op de mogelijkheden om de sportaccommodaties te optimaliseren. Voorop staat daarbij dat de aanwezige goede spreiding van de sportvoorzieningen zoveel mogelijk wordt behouden. Verder is uitgangspunt dat gestreefd wordt naar zo efficiënt en effectief mogelijk gebruik van de sportruimte. Enerzijds kan dat door te zorgen dat bij vervanging van de velden zo veel mogelijk kunstgras wordt gebruikt dat een hogere benutting mogelijk maakt en anderzijds door het stimuleren van multifunctioneel gebruik om de accommodaties een bredere functie te geven dan alleen voor verenigingssport. In de volgende paragraaf worden de uitgangspunten van het sportaccommodatiebeleid weergegeven en de uitgangssituatie beschreven.
In paragraaf 5 is de ruimtelijke visie ontwikkeld en wordt ingegaan op spreiding, gebruik en herinrichting van de sportaccommodaties, sport in de openbare ruimte, nader te onderzoeken scenario's voor ruimtelijke veranderingen en de commerciële sportaccommodaties.
In paragraaf 6 volgen conclusies en aanbevelingen voortkomend op basis van de integrale visie op sport en sportaccommodaties. Daarin staat ook welke onderwerpen komend jaar moeten worden uitgewerkt om tot nadere besluitvorming te komen.

Paragraaf 3 - Uitgangspunten bij het sportaccommodatiebeleid

De gemeente heeft een grote rol in sportaccommodatiebeleid, die wij in dit hoofdstuk nader toelichten. Dat draagt bij aan inzicht in de bijdrage die de gemeente wel en niet kan leveren aan faciliteiten voor sportbeoefening. Wij gaan in op de volgende punten:

- Kwantiteit accommodaties
- Kwaliteit accommodaties
- Gerealiseerde sportvoorzieningen sinds nota Startschot
- Regionale voorzieningen
- Financiën

a. Kwantiteit accommodaties

In het sportaccommodatieplan hebben we het in eerste instantie over de gemeentelijke sportaccommodaties die worden beheerd door het sportbedrijf Leiden. Het gaat dan om de volgende voorzieningen:

- 3 zwembaden, te weten 2 overdekte baden, waarvan 1 met buitenbad en 1 buitenbad.
- 12 sportparken met 27,5 voetbalvelden, 10 korfbalvelden, 3 hockeyvelden, 6 velden voor andere takken van sport en een atletiekbaan
- 6 tennisparken met in totaal 43 banen
- 3 sporthallen, 1 sportzaal en 1 turnhal
- vele overige sportaccommodaties, uiteenlopend van tafeltennishal tot botenloods.

Op de in bijlage 2 opgenomen kaart staan de verschillende voorzieningen aangegeven.

Naast de gemeentelijke sportaccommodaties zijn er nog vele sportaccommodaties die niet worden beheerd door het Sportbedrijf Leiden.
Denk hierbij aan de gymnastiekzalen van de schoolbesturen, de ijshal, het Denksportcentrum, de fitnesscentra, de sportvoorzieningen van het Regionaal OpleidingsCentrum (ROC), Rijnlands Revalidatie Centrum (RRC), Leidse Hogeschool en de Universiteit. Sommige van deze voorzieningen zijn algemeen toegankelijk en worden ook door het Sportbedrijf verhuurd zoals gymnastiekzalen en de sporthal van het revalidatiecentrum.
De sportvoorzieningen van het middelbaar beroepsonderwijs en het hoger onderwijs zijn in het algemeen volledig door dit onderwijs in gebruik. Gebruik door derden kan hooguit op incidentele basis plaatsvinden. Hetzelfde geldt voor het Universitaire Sportcentrum.

Al eerder is al opgemerkt dat een sterk punt van de sportvoorzieningen in Leiden de spreiding is. Dit is vooral voor de deelname van jongere kinderen van belang. Voor voetbal, kortbal en tennis zijn er meerdere sportparken gespreid over Leiden en kan de deelname dus per stadsdeel plaatsvinden.

b. Kwaliteit accommodaties

In 2010 heeft het Sportbedrijf Leiden door de firma Kraan meerjaren onderhoudsplannen laten maken voor alle onder haar regie vallende voorzieningen (verenigingsaccommodaties vallen hier buiten). Het algemene beeld (zie ook bijlage 1 voor de samenvatting van de analyse van de firma Kraan) dat hieruit naar voren komt is:

- De voorzieningen verkeren in een redelijke staat van onderhoud, maar zijn wel verouderd/ gedateerd.
- De ouderdom van de voorzieningen is veelal aanzienlijk waardoor bij een aantal velden en gebouwen grotere vervangingsinvesteringen (bijvoorbeeld nieuwe toplagen, nieuwe installaties) nodig zijn.
- Gemiddeld is een bedrag per jaar voor goed onderhoud nodig van € 3,1 miljoen inclusief het zgn. levensduurverlengend onderhoud boven € 100.000,-.

c. Gerealiseerde sportvoorzieningen sinds nota Startschot

De afgelopen jaren zijn er veel zaken in gang gezet, voortgezet en ook gerealiseerd. Zo werden de sportcomplexen in Noord (voor voetbal en korfbal) en Montgomerystraat verbeterd (voor korfbal, handbal en american footbal) en is in 2011 de nieuwe indeling van de voetbalvelden aan de Boshuizerkade gerealiseerd. Op het gebied van de binnensport kan worden genoemd de realisatie van de uitbreiding van de tribunecapaciteit van de Vijfmeihal. De tafeltennishal van Scylla op het sportpark de Vliet is inmiddels gereed.
In de planning zitten verder vervangingen van zand ingestrooide toplagen van voetbalvelden door rubber ingestrooide toplagen en de aanleg van twee extra banen bij de atletiekbaan. Ook de ideeënontwikkeling gaat verder. Het ontwikkelen van het Huis van de Sport via een gebiedconcessie van private partijen mag dan onder de gegeven kaders onmogelijk zijn gebleken; het betekent niet dat er daarom geen plannen meer gemaakt worden. Zo wordt onderzocht of vernieuwingen van sportaccommodaties in Zuidwest met daarin o.a. de vervanging van de Vijfmeihal succesvol te realiseren is in combinatie met onderwijs.
Ook gaat de planontwikkeling in Dieperhout uit van de bouw van een nieuwe sporthal in combinatie met het Driestarcollege.

d. Regionale voorzieningen

Bij de voorbereiding van dit plan is zo veel mogelijk getracht om gezamenlijk met de naburige gemeenten na te gaan in hoeverre binnen het stedelijke gebied van Leiden met samen circa 200.000 inwoners tekorten en overschotten aan voorzieningen mogelijk kunnen worden verminderd door uitwisseling over de gemeentegrenzen heen. Dit overleg en contact bleek alleen mogelijk met de afzonderlijke gemeenten. In bijlage 2 is een kaartje opgenomen van de relevante voorzieningen. Samenvattend kan worden gezegd dat er overwegend lokaal wordt gekeken door de diverse gemeentebesturen en sportverenigingen.
Drie van de vijf buurgemeenten hebben de uitvoering van het sportbeleid belegd bij een externe partij. Binnen de contractperiode veranderingen doorvoeren, is daardoor moeilijk, dan wel kost extra geld.
Er is – met uitzondering van zwembaden - slechts een beperkte overcapaciteit (bijvoorbeeld bij handbal in Warmond en bij de benutting van enkele sporthallen) en enkele – minder beoefende - sporten worden in regionaal verband aangeboden (rugby, cricket). Zowel in Oegstgeest, Leiden als in Leiderdorp is er een tekort aan hockeyvelden. O.a. veroorzaakt door de ledengroei die de verenigingen dankzij de goede ondersteuning van nationale bond hebben weten te realiseren. In Voorschoten maakt wel een aantal Leidse scholen voor voortgezet onderwijs gebruik van de veldaccommodaties.
Zeker aan de randen van Leiden is het gewenst bij de planontwikkeling de mogelijkheden van (gedeeltelijk) gebruik maken van de voorzieningen van buurgemeenten te onderzoeken.
Als voorbeeld – zonder nu gelijk de oplossing te suggereren – kan worden genoemd mogelijk gebruik buiten het ijsseizoen van de ijsbaan in Oegstgeest bij de Kikkerpolder als trainingscapaciteit voor de voetbalverenigingen van de Kikkerpolder[5]. Voorschoten ontwikkelt plannen om de binnensportaccommodatie te vernieuwen en moderniseren en daarbij dichter bij Leiden de accommodatie te bouwen. Hier kan medegebruik door Leidse verenigingen tot de mogelijkheden behoren. Het voornemen is om het komend jaar het regionale sportoverleg nieuw leven in te blazen.

e. Financiën

In deze collegeperiode hebben wij 18 miljoen euro extra beschikbaar kunnen stellen voor investeringen in sport. De raad heeft ons in 2011 opgeroepen hierbovenop jaarlijks 750 duizend euro ter beschikking te stellen voor sport.
Dit structurele bedrag is voldoende om de

[5] Zonder ander gras en nader overleg is dat nu niet mogelijk.

kapitaallasten te dekken van een investering van 10 miljoen euro, bovenop het bedrag van 18 miljoen euro, mits de gemeenteraad dit jaar instemt met de Perspectiefnota. Bovendien kan nog incidenteel nog eens 2,5 miljoen euro beschikbaar worden gesteld voor sport. De Raad zal hier vlak voor de zomer over besluiten.
Bij vaststelling van de definitieve Sportnota, na de inspraak, wordt de besluitvorming over de Perspectiefnota door de raad verwerkt.

Een groot deel van de beschikbare middelen is nodig voor de accommodaties en het in stand houden daarvan. De totale boekwaarde van de sportaccommodaties in beheer bij het Sportbedrijf Leiden bedraagt ruim € 13 miljoen, hetgeen voor de omvang van de sportaccommodaties een laag bedrag is. Dit komt doordat de gemiddelde ouderdom van de accommodaties hoog is, waardoor de boekwaarden laag zijn. De verzekerde waarde bedraagt € 68 miljoen inclusief de verzekerde waarde van de clubgebouwen die van de verenigingen zelf zijn. Dit veel hogere bedrag geeft de 'werkelijke' waarde van de sportvoorzieningen aan. Het grote verschil komt voor een belangrijk deel doordat in het verleden sportaccommodaties met incidenteel geld zijn gerealiseerd waardoor er geen 'normale' kapitaallast is.
Een ouder bestand aan accommodaties betekent ook relatief veel onderhoud en een hoge onderhoudspost. Het meerjaren onderhoudsplan dat het Sportbedrijf in 2010 heeft laten opstellen door het extern bureau Kraan, getuigt hiervan.
Zie verder hiervoor onder punt b. De inkomsten komen uit subsidies van andere overheden, uit verhuur van accommodaties en uit toegangskaartjes voor de zwembaden en bedragen in totaal circa 4,5 miljoen euro.

In het verleden zijn vaak accommodaties gefinancierd met incidenteel geld. Voor vervanging is niet gereserveerd. Juist nu door ouderdom veel accommodaties binnen de komende 15 jaar aan vervanging toe zijn, zit hier een probleem: alleen door uitzetting van de begroting en op reguliere wijze de kapitaallasten opnemen, is een structureel gezonde situatie te bereiken. Voor wat betreft de exploitatiekosten van de sportvoorzieningen wordt er vanuit gegaan dat dekking hiervan in de bestaande begroting van het sportbedrijf Leiden mogelijk is.

Voor verbetering van de inpassing en het meer openbaar toegankelijk maken van sportparken is in dit Sportaccommodatieplan geen geld beschikbaar. Dekking van deze kosten binnen de huidige budgetten voor sport is niet mogelijk, zodat hiervoor desgewenst elders in de begroting ruimte moet worden gezocht.

Paragraaf 4 - Sportaccommodaties

Na stil te hebben gestaan bij het vertrekpunt – huidige uitgangspunten voor het sportaccommodatiebeleid, zijn in dit hoofdstuk de afzonderlijke accommodaties aan de orde. Daarbij worden per groep van sportaccommodaties de belangrijkste conclusies getrokken.
Vanwege de leesbaarheid is veel informatie om te komen tot de analyse in bijlage 5 opgenomen.
Qua volgorde wordt aangehouden:

- groene sportparken
- rode sportparken
- zwembaden
- sporthallen en sportzalen
- overige sportaccommodaties (roeiwater, ijshal, atletiek, tafeltennis e.d.).

De analyse gaat in op gebruik, bezetting en ruimtelijke aspecten.

Bijlage 9 ("Financiële inventarisatiekaart sport-accommodatiewensen") bevat een overzicht van de noodzakelijke en gewenste investeringen in accommodaties.

4.1 Groene Sportparken

De negen aanwezige groene sportparken zijn: Kikkerpolder I en II, de Mors I en II, de Vliet I en II, de Tuin van Noord, sportpark Montgomerystraat, sportpark Boshuizerkade, sportpark Zoeterwoudsesingel, sportpark Roomburg en sportvelden Saffierstraat.

Gebruik en bezetting
In bijlage 5 is een overzicht opgenomen van de bespeling van de velden voor voetbal, korfbal en de overige buitensporten in het afgelopen seizoen 2010/2011. Deze worden gebruikt door 10 voetbalverenigingen, 4 korfbalverenigingen en 5 overige sportverenigingen (rugby, hockey, american footbal, handbal en honk- en softbal).
De verdeling van de speeldagen is onevenwichtig: op zaterdag wordt veel meer gesport dan op zondag. Zo is bij Docos op zaterdag een tekort op de 'eigen' velden en kan ook UVS niet op de eigen velden het complete programma van zaterdag afwerken. Op zondag is voldoende capaciteit over om intensiever gebruik mogelijk te maken.
Voor elk van de vier korfbalverenigingen geldt dat zij op dit moment ruimte over hebben, per vereniging is het overschot in elk geval 1 veld. Of dit ook in de toekomst zo is moet nader worden geanalyseerd.
De overige veldsporten hebben met - uitzondering van hockey, waar de vraag naar velden groter is dan het aanbod– voldoende ruimte. Het veld van honk- en softbalvereniging Biënto wordt buiten de wedstrijden ook als trainingcapaciteit voor Lugdunum gebruikt.
Juist het niet volledig nodig hebben van de aanwezige capaciteit leidt tot het voorstel geen 'eigen' velden met uitzondering van een hoofdveld meer bij de sportverenigingen toe te staan. Dit opent de mogelijkheid naar meer uitwisseling – en daarmee efficiencyverbetering – van de sportparken.

Ruimtelijk
De sportparken zijn goed over de stad verspreid, maar zijn vaak nog ingericht als autonome en weinig naar hun omgeving gekeerde ruimtes.
Het is wenselijk de openbaarheid en zichtbaarheid van sportparken als integraal onderdeel van de wijk te verbeteren. Dit geldt met name voor sportpark Morskwartier en sportpark Roomburg.
De meer recent gerealiseerde sportparken (Noord, Boshuizerkade en Montgomerystraat) zijn goede voorbeelden van een betere inpassing. Sportpark Kikkerpolder zou nog meer geïntegreerd onderdeel van het park de Leidse Hout kunnen uitmaken, waarbij sport een onderdeel van de parkbeleving wordt.

4.2 Rode Sportparken (Tennisparken)

Er zijn in Leiden zes tennisparken (Zuidwest, Merenwijk, Roomburg, Unicum, Leidse Hout en Stevenshof). Bijlage 5d geeft de situatie voor tennis weer op basis van de recent bekende ledenaantallen van de verenigingen.

Gebruik en bezetting

Drie tennisparken hebben alle meer leden dan op grond van het aantal banen en de verlichting daarvan normatief kunnen spelen. Het aantal leden bij tennisclub Roomburg is zo hoog dat in het verleden al budget is gereserveerd voor uitbreiding met twee banen. Door ruimtegebrek zijn deze nog niet gerealiseerd. Het tennispark Merenwijk kent de minste verschillen met de normatieve capaciteit. Daarnaast zijn er twee tennisparken, in Zuidwest en in de Stevenshof, die geprivatiseerd zijn in die zin dat de verenigingen grondhuur betalen en zelf voor het onderhoud van de tennisparken zorgen.

Ruimtelijk

Tennisparken Stevenshof, Unicum en Leidse Hout zijn redelijk tot goed ingepast in de omgeving.
Tennispark Zuidwest ligt in de Korte Vlietzone. De huidige constellatie past niet goed in de stedenbouwkundige visie, waar een brede parkachtige groenzone is voorzien (Stadspark De Korte Vliet). Er zijn echter geen concrete plannen voor verplaatsing.
Tennispark Merenwijk ligt ingeklemd op de vrije ruimte tussen de bestaande woningbouw.
Een andere locatie met een meer ontspannen – d.w.z. ruimere - inrichting is wenselijk. Er zijn echter momenteel geen realisatie mogelijkheden hiervoor in de wijk. Onderzocht kan worden of tennis op korfbalvelden het ruimtelijke probleem van tennisclub Roomburg kan opheffen.
Daarnaast kan bij verplaatsing van de hockey uit Roomburg ruimte beschikbaar komen voor aanleg van extra tennisbanen. Uitbreidingsmogelijkheden zijn wellicht te vinden bij tennispark Stevenshof op de plek van de natuurijsbaan. Bij planvorming in Zuidwest en Merenwijk moet de inpassing van tennisvelden worden meegenomen. Dit geldt met name voor de plannen van stadspark de Korte Vliet.

4.3 Zwembaden

In Leiden zijn drie zwembaden, twee overdekte baden, waarvan één met een buitenbassin en een openluchtbad. Het bad van de Zijl is onderdeel van het sportcomplex de Zijl. De overige baden zijn niet direct gekoppeld aan binnen-sportvoorzieningen.
Wel zitten het Vijfmeibad en de particuliere sauna Thermen Vijf Mei in een gebouw en ligt direct daarnaast de Vijfmeihal. Aan binnenwater is er een totale oppervlakte van 1710 m^2 en aan buitenwater 3159 m^2.
Bijlage 6 geeft de specificatie en vergelijkt de oppervlakte en het aantal bezoeken per jaar met de norm gemiddelde Nederlandse situatie.
Voor de omvang van de stad en de stedelijke omgeving heeft Leiden bijna driemaal zo veel zwemwater als in Nederland gemiddeld.
Het aantal bezoeken per jaar ligt met 3,63 bezoek per inwoner bijna een kwart lager dan gemiddeld in Nederland. De grote oppervlakte en het lagere animocijfer dan gemiddeld in het land maakt dat onderzoek naar vermindering van het aantal m^2 zwemwater wenselijk is. Dit zal moeten worden gedaan in relatie tot vernieuwing van de sport-accommodaties in Zuidwest.

Gebruik en bezetting

Het zwembad De Zijl bestaat uit een 25 meter wedstrijdbinnenbad en een buitenbad, beide uit 1976. In 2003 is er een recreatiebad en een twee-de 25 meter wedstrijdbad bijgebouwd. Dit laatste bad wordt o.a. voor leszwemmen gebruikt.
Alle baden voldoen voor het doel waarvoor ze gebouwd zijn. Het zwembad is vrijwel het gehele jaar – met uitzondering van zes weken in de zomer – elke dag open. Het buitenbad is vier maanden in de zomer voor recreatief gebruik geopend.

Met uitzondering van het leszwemmen (+3%) en het schoolzwemmen (bijna driemaal zo veel) kent in 2010 het zwemmen in De Zijl een lichte achteruitgang van enkele procenten. Dit is de voorzetting van een eerder ingezette trend. Vooral het buitenbad trekt erg weinig bezoekers.
De Vliet is een openluchtbad met een wedstrijdbassin van 50 meter, een recreatiebad en een baby/peuterbad, alle bijna 50 jaar (gebouwd in 1964) oud. Door de ruimte om het bad is het een plek waar 's zomers bij goed weer veel mensen heen gaan. Het bezoek in 2010 lag bijna 10% lager dan in het voorafgaande jaar, maar wel boven het streefaantal van 65 000 bezoekers. Het bad wordt ook gebruikt door scholen en verenigingen. Het bezoek is erg weerafhankelijk. Van de buitenbaden is de Vliet meer in trek dan de Zijl.

Het Vijfmeibad bestaat uit een zwembad van 25 meter lengte met beweegbare bodem en een klein instructiebad van 5 bij 15 meter. Voor internationale waterpolowedstrijden voldoet het bad niet aan de maatvoering. Direct aansluitend is de sauna Thermen Vijf Mei gevestigd, een particuliere sauna, die gebruik maakt van een deel van de installaties van het zwembad. Het bad is ruim 30 jaar oud en kent in het meerjaren onderhoudprogramma nogal wat onderhoud komende jaren tot 2020. Met meer leszwemmen, doelgroepzwemmen en recreatief zwemmen heeft het bad in 2010 ongeveer hetzelfde aantal bezoekers dan het jaar daarvoor kunnen behouden. Het Vijfmeibad voorziet in het zuidelijke deel van de stad in de behoefte en is goed bezet met activiteiten, zowel overdag als ook 's avonds door verenigingen. Het gebruik door deze laatste groep is stabiel te noemen.

Ruimtelijk
Zwembad de Zijl zou beter aangesloten moeten worden op de omgeving, met name betere relatie met de Sumatratraat. Hierdoor kunnen zwembad en sporthal een betere uitstraling krijgen in de wijk. Daarnaast verdient de kwaliteit van de openbare ruimte aandacht, met name de relatie van het zwembad met het smalle pad langs de Zijloever, dat op de huidige wijze een weinig uitnodigende en sociaal onveilige route vormt.
Het zwembad de Vliet ligt in een gebied met een rommelig karakter. Deze zone is in de structuurvisie aangegeven als toekomstig ontwikkelingsgebied. Hierbij heeft de gemeenteraad aangegeven dat de sportfaciliteiten in de Vlietzone behouden moeten blijven.
Naast het zwembad is op dit moment de nieuwe hal van tafeltennisvereniging Scylla gebouwd, die bij ruimtelijke ontwikkelingen moet worden ingepast. Het Vijfmeibad ligt op zich op een goede locatie, nabij voorzieningencentrum van Zuidwest. Inpassing in de huidige situatie is erg matig. Het gebouw heeft geen uitnodigende ingang en veel blinde muren naar de omgeving. Herbouw van het zwembad in een goed stedenbouwkundig plan is wenselijk.

4.4 Sporthallen en –zalen

De gemeente Leiden beschikt over 3 sporthallen, 1 sportzaal en 1 turnhal. Daarnaast is de Rijnland Revalidatie Centrum (RRC) sporthal beschikbaar in de avonden en weekenden.

Gebruik en bezetting
De gehanteerde norm voor het goed/voldoende gebruiken is een bezettingsgraad van 65 % uitgaande van een beschikbaarheid van 4100 uren per jaar. Voor sporthallen met meer delen geldt een beschikbaarheid van 4100 uur per deel.
Een overzicht van de bezetting in 2004, 2009 en 2010 is opgenomen in bijlage 8.
De Vijfmeihal met een oefenvloer van 28 bij 42 meter uit 1968 vervult als thuishaven voor Leidse professionele basketbalvereniging ZZ Leiden een belangrijke rol. De zaal is in 2 delen op te delen. Onlangs is de tribunecapaciteit uitgebreid tot 2000 plaatsen.

Met een bezetting van 73,6% in 2010 kan gesteld worden dat de hal een goede bezetting heeft.

Naast sportverenigingen maken overdag diverse scholen gebruik van de hal. De sporthal de Zijl is in 1999 direct naast het zwembad gebouwd met een oefenvloeroppervlakte van 1232 m^2. (28 bij 44 meter). Er is een gezamenlijke ingang met het zwembad. De zaal is splitsbaar in 2 delen en overdag sporten er een aantal scholen. De uitrusting van de hal is geschikt voor vele binnensporten. De bezetting is afgelopen jaar ongeveer gelijk gebleven met een bezettingsgraad van circa 60%. Dit ondanks een intensief gebruik door scholen overdag. Misschien dat door goed om te gaan met de deelbaarheid het aantal uren gebruik nog omhoog kan.

De Drie Octoberhal stamt uit 1986 en heeft een sporthal van 36 bij 44 meter met daarnaast vier squashbanen, kantine en kleedruimten. Tevens zijn er de kantoren van het sportbedrijf met in totaal 900 m^2 oppervlakte. In de hal worden met name de sporten tennis, badminton en zaalvoetbal beoefend. De hal is niet voor alle zaalsporten even goed geschikt en heeft een lage bezetting met 47 %. Het gebruik is de laatste jaren lager dan in 2004. Vooral overdag is het gebruik beperkt. Het gebruik van de squashbanen is niet bekend. Voor de in deze hal beoefende sporten komt in het onderzoek van de gemeentelijke afdeling strategie en onderzoek naar voren dat squash sterk in belangstelling is afgenomen, badminton en tennis licht zijn gedaald en zaalvoetbal gelijk is gebleven. Voor deze takken van sport is het niet de verwachting dat de bezettingsgraad voor de 3 oktoberhal in de toekomst zal toenemen. Ook het gebruik overdag door bv. onderwijs zal beperkt blijven doordat weinig scholen in de buurt zijn gelegen. Het voorgaande rechtvaardigt om nader te onderzoeken of deze hal op termijn zou kunnen worden afgestoten in combinatie met compensatie elders.

De turnhal in de Merenwijk dateert uit 2000 en heeft 720 m^2 vloeroppervlakte. Zoals de naam al zegt, is deze hal alleen voor turnen geschikt. Met een bezetting van circa 55% behoort de turnhal tot de ruimten met een lage bezettingsgraad. Direct aangrenzend is de sportzaal Broekplein van 28 bij 22 meter, gebouwd in 1976. Door een tussenwand is de zaal in twee delen te splitsen. De sportzaal is overdag in gebruik bij drie basisscholen en een enkel uur bij het voortgezet onderwijs. 's Avonds hebben meerdere clubs er trainingen. Met 74 % is sprake van een prima bezetting. Ondanks de oppervlakte is men niet onverdeeld gelukkig met de turnhal. De oefenruimte is net enkele meters te klein om als volwaardige wedstrijdruimte te kunnen dienen.

De sporthal van 28 bij 44 meter bij het RRC uit 2004 is niet in het bezit van het Sportbedrijf. Wel is bij de bouw – omdat de gemeente heeft bijdragen in de kosten - van de hal afgesproken dat het sportbedrijf tot en met 2013 1350 uur per jaar afneemt van de eigenaar. De hal voldoet goed en kan buiten de schooltijden in de avond en het weekend nog meer worden verhuurd/gehuurd. Omdat de gemeente heeft bijgedragen en ook de school de Thermiek er sport houdt ook na 2013 de gemeente er belang bij dat huur van deze sporthal mogelijk blijft. Daarbij is het streven naar meer gebruik door de Leidse sport gewenst.

Ruimtelijk
De Vijfmeihal staat in Zuidwest. Onderzocht wordt hoe vervanging kan worden gerealiseerd. Een nieuwe hal is – bij voorkeur voor 2022 vanwege inverdieneffecten bij vervanging – noodzakelijk.
Ruimtelijk gezien ligt de sporthal de Zijl op een goede plek. De bereikbaarheid voor scholen is een aandachtspunt aangezien tussen de scholen en de hal de drukke Sumatrastraat ligt. De relatie met de wijk zou kunnen verbeteren als ook fysiek meer verbinding wordt gelegd met de Sumatrastraat (net als bij zwembad de Zijl).
De ligging van de Drie Octoberhal op het sportcomplex de Mors betekent dat voor de ruimtelijke ontwikkeling deze hal mogelijk een sta in de weg

vormt. Het complex maakt onderdeel uit van het sportpark in het Morskwartier. Vooralsnog is er geen aanleiding om voor deze locatie in te gaan op ruimtelijke wijzigingen.

In voorbereiding is de vervanging van gymnastiekzalen van scholen voor voortgezet onderwijs in het Houtkwartier door nieuwbouw van een bescheiden sporthal Dieperhout ter grootte van vier gymnastiekzalen. De overige twee benodigde gymnastieklokalen worden waarschijnlijk in de Kikkerpolder gebouwd en zullen zo mogelijk worden gecombineerd tot een sportzaal.

4.5 Overige sportaccommodaties

De overige accommodaties beslaan (een) handvol accommodaties die veelal specifiek zijn en geschikt voor slechts een enkele sport(en).
Het zijn onder andere de atletiekbaan, de ijshal, de wielerbaan en de tafeltennishallen. Daarnaast zijn er de gymnastieklokalen, die gebouwd zijn voor het onderwijs, maar ook 's avonds onderdak bieden aan sporten die genoeg hebben aan de kleine oppervlakte en geen vaste (niet verplaatsbare) inrichting nodig hebben.

Gebruik en bezetting
De atletiekbaan ligt tegen de Leidse Hout aan en bestaat na de uitbreiding in 2012 uit een 400 meterbaan met acht stroken en de overige voor atletiek normale uitrusting voor andere disciplines binnen de atletiek (zoals kogelstoten, hoogspringen). De baan voldoet goed. Zowel Docos als Scylla hebben eigen tafeltennisruimtes die voldoen. Waar Docos in de Mors aan de zuidzijde van de steenopslag een voormalig postkantoor gebruikt, heeft Scylla de beschikking over een splinternieuwe hal nabij zwembad de Vliet.
Op de Bult aan de rand van de wijk Roomburg heeft Swift een wielerparkoers met daarbij o.a. een eigen kantine. Er wordt geen verandering qua gebruik voorzien. Verlenging van het parcours, een al langere wens van Swift, wordt in 2012 gerealiseerd.
Hierbij is van belang dat het asfalt voldoet aan de kwaliteitseisen van een wielerbaan.

Gymnastieklokalen zijn gebouwd en bedoeld voor de lessen in lichamelijke oefening van de leerlingen van de scholen voor primair en voortgezet onderwijs in Leiden.
Buiten de schooltijden bieden ze mogelijkheden voor de sporten die genoeg hebben aan kleinere oppervlakten (judo, badminton om er maar een paar te noemen).
Enkele sportverenigingen hebben zelf een eigen voormalig gymnastieklokaal als locatie.

De overdekte ijsbaan wordt beheerd door een stichting en bedient de hele regio. De gemeente verstrekt een exploitatiesubsidie aan de stichting. Omdat de ijsbaan in een duidelijke behoefte voorziet en technisch dringend vernieuwing behoeft, is er al jaren sprake van zoeken naar mogelijkheden voor vervanging. Vanwege de sterk regionale functie overlegt de gemeente met de andere regiogemeenten over de mogelijkheden.

De atletiekbaan ligt prima als een mooie buffer tussen de woningen en de Leidse Hout. Beide tafeltennishallen staan op plekken waar mogelijk sprake kan zijn van herontwikkeling. Indien de locatie steenopslag in de toekomst ontwikkeld zou worden dan moet in dit project met herhuisvesting van Docos rekening worden gehouden.
De nieuwe accommodatie van Scylla zal – als het nodig is – moeten worden ingepast bij de herontwikkeling. Voor de wielerbaan is geen verandering van locatie nodig. Door het gespreid zijn van het aanbod van gymnastieklokalen en door de koppeling aan onderwijsgebouwen zijn de voorzieningen en kleinschalig en goed gespreid door de stad.

Naast de traditionele sportvoorzieningen beheert het Sportbedrijf Leiden ook enkele andere voorzieningen die wel tot de sport behoren zoals Jeugddorp en de manege maar door hun gebruik

en uitstraling niet actief worden aangestuurd door het Sportbedrijf Leiden. Van zowel de manege, de jachthaven en de voorzieningen op het Jeugddorp kan worden afgevraagd in hoeverre het hier activiteiten betreft die binnen het Sportbedrijf een plek moeten krijgen/behouden. Ook voor de enkele roeiloods die het Sportbedrijf bezit, geldt hetzelfde. Met name het gebied bij jeugddorp Zuidwest leent zich mogelijk in combinatie met de Vliet voor een andere invulling. Van deze sportvoorzieningen zal aan de hand van het Beleidskader Vastgoed moeten worden vastgesteld in hoeverre sprake is van beleidsondersteunend vastgoed.
De verscheidenheid aan sporten leidt ook tot verscheidenheid in het functioneren. Zo wordt de ijsbaan door een stichting geëxploiteerd en kent een regionale functie. Aan de andere kant van het spectrum staat het denksportcentrum dat gevestigd is in een voormalige bibliotheek. Met inzet van velen is het een prima centrum geworden voor de vele denksporters die Leiden kent. Verder kent Leiden commerciële sportvoorzieningen waarmee de gemeente geen subsidierelatie onderhoudt.

Paragraaf 5 – Ruimtelijk inpassing sport in de stad

In dit hoofdstuk wordt ingegaan op de ruimtelijke inpassing van sport in de stad. Daarbij wordt onderscheid gemaakt tussen de volgende onderwerpen:

- Sportaccommodaties
- Openbare ruimte
- Commerciële sportaccommodaties.

5.1 Sportaccommodaties

a. De spreiding van de sportaccommodaties

Leiden kent van oudsher een goede spreiding van de sportvoorzieningen over de stad. Het kenmerkende daarvan is dat alle sportvoorzieningen in de stad liggen. Dit is belangrijk, want een goede nabijheid, bereikbaarheid en zichtbaarheid van sportvoorzieningen stimuleert de sportbeoefening. Het uitgangspunt is daarom om een goede spreiding van sportvoorzieningen in stand te houden.

Bij de sportparken gaat het om centraal in de wijken gelegen, goed toegankelijke parken voor de veldsporten. Het uitgangspunt is dat sportparken niet alleen functie vervullen voor de georganiseerde sport, maar een brede functie vervullen voor de buurt door onder meer multifunctioneel gebruik en recreatief medegebruik mogelijk te maken. De sportparken accommoderen dus ook een deel van de groei in de ongeorganiseerde sport. We zien ook dat andere functies meer en meer worden toegevoegd,: dat kunnen sportmogelijkheden zijn (basketbalveldje, trimparcours, verspringbaan,..), maar ook bijvoorbeeld kinderopvang of buurthuis.
Op deze manier krijgen de sportparken een bredere maatschappelijke functie.

Het behoud van de spreiding levert geen oplossing voor bestaande capaciteitstekorten die al jaren bestaan ten aanzien van hockeyvereniging Roomburg. Voor deze velden kan binnen de bestaande stedelijke bebouwing geen ruimte gevonden worden.

b. Intensief gebruik van accommodaties

Uit de analyse van het gebruik komt naar voren dat de meeste velden behoorlijk intensief gebruikt worden, echter vooral op piekmomenten.

Meervoudig gebruik. Ruimte is een schaars goed, in een stad met verschillende ruimteclaims moet er zo efficiënt en effectief mogelijk mee om worden gegaan. Onderscheiden worden: dubbelgebruik, multifunctioneel gebruik en meervoudig gebruik.

Bij dubbelgebruik gaat het bv. om overdag gebruik door scholen en in de avonduren en weekeinden door sportverenigingen. Dit principe wordt op veel sportaccommodaties al toegepast als het om dubbelgebruik voor onderwijs gaat. Aparte sportzalen/-hallen die overdag ook gebruikt kunnen worden als aparte gymnastiekzalen geven extra mogelijkheden voor de sport zonder de onderwijsfunctie wordt veronachtzaamd De sporthal van het Rijnlands revalidatiecentrum en de in ontwikkeling zijnde sporthal in Dieperhout zijn hiervan voorbeelden.

Bij multifunctioneel gebruik worden de sportaccommodaties ook gebruikt voor andere activiteiten dan sport zoals kinderopvang, buitenschoolse activiteiten en buurtwerk. Dit gebeurt op beperkte schaal Een complicatie hierbij is dat multifunctioneel gebruik in de meeste gevallen plaatsvindt in de clubgebouwen van de sportverenigingen waarover de gemeente geen zeggenschap heeft.

Recreatief Zwemmen in Leiden en omgeving

Leiden heeft de beschikking over 3 zwembaden. Daarnaast bevindt zich net buiten de gemeentegrenzen een buitenzwembad in Zoeterwoudedorp.

Het gaat om het 25 meter bad "Haasbroek".
Qua spreiding is dit redelijk gunstig in die zin dat voor het Noordelijk deel van de stad De Zijl redelijk snel bereikbaar is en voor het Zuidelijke deel van de stad geldt dit voor Haasbroek. Zwemmen en recreëren in de open lucht is daarnaast mogelijk in het nabij Leiden gelegen buitenwater van de Vlietlanden, de Kagerplassen en het Valkenburgse Meer. Bovendien zijn vanuit Leiden ondermeer de stranden en de zee bij de Wassenaarse Slag, Katwijk en Noordwijk goed te bereiken.

Meervoudig gebruik heeft betrekking op intensiever gebruik van de bestaande accommodaties. De komst van kunstgras speelt hierbij een essentiële rol. Hierdoor is het mogelijk velden vaker te gebruiken dan vroeger zonder dat dit tot schade leidt en/of onbespeelbare velden op wedstrijddagen.

Bij meervoudig gebruik kan het gaan om het gebruik van een sportaccommodatie door meerdere sporten/verenigingen zoals bijvoorbeeld bij de Montgomerystraat of om recreatief medegebruik door de buurt of de ongeorganiseerde sport zoals bij de Boshuizerkade.

De verschillende mogelijkheden die gezien worden voor verbetering van de sportaccommodaties zouden na vaststelling van de nota uitgewerkt kunnen worden. Optimalisering en efficiënter ruimtegebruik is onder meer mogelijk wanneer clubs bereid zijn 'in te dikken', bijvoorbeeld door de velden met elkaar te delen. De gemeente zal hierover met verenigingen in gesprek gaan en op die manier verenigingen stimuleren kansen hiertoe te benutten.

5.2 Sport in de openbare ruimte

De toename van individuele en ongeorganiseerde sport vindt behalve op sportaccommodaties voor een groot deel plaats in de openbare ruimte.
De gemeente kan de sporter hierin meer faciliteren door aandacht te besteden aan de rol van sport in de openbare ruimte: een sportieve openbare ruimte.

Belangrijke punten
Creëren van recreatieve fiets- en (hard)looproutes in de stad. Hierbij is met name continuïteit, comfort en de 'buitenbeleving' van belang.
Hier zal in het programma Omgevingskwaliteit aandacht aan moeten worden besteed.
Het zou wenselijk zijn om een programma Groen en water op te stellen, waarin concrete maatregelen worden voorgesteld. In openbare ruimtenetwerk plaats inruimen voor trapveldjes, skatebanen, trimbanen etc.
De sportplekken in de openbare ruimte zijn vaak kaal, kil en hard ingericht. Niet zelden zijn het restplekken tegen een spoortalud of in stroken met een onduidelijke ruimtelijke functie.
Vaak zijn het ook plekken die maar op één manier te gebruiken zijn: een voetbalkooi dus, of alleen een skatebaan. Vooral bij de grotere ruimtes wekt de inrichting in veel gevallen een onverschillige indruk, met grote plakken asfalt binnen een weinig geborgen omgeving. Het zijn geen plekken met een prettig verblijfsklimaat waar je vanwege de gezellige omgeving naar toe gaat. Bij openbare ruimtes hoort een integrale inrichting.
Door hekwerken, banken en andere noodzakelijke inrichtingselementen aan te passen aan de rest van de omgeving, ontstaat eenheid en helderheid in de openbare ruimte. Bovendien wordt een voetbalveldje dan niet een eiland in de rest van de openbare ruimte, maar gaat wezenlijk onderdeel uitmaken van een openbare ruimte, zoals een plein of een park. Plekken die met aandacht ingericht zijn zullen ook minder snel worden vernield.

5.3 Commerciële sportaccommodaties

Commerciële sportbeoefening wint steeds meer terrein. De rol van de gemeente is beperkt tot faciliteren door dergelijke functies in bestemmingsplannen mogelijk te maken.

Paragraaf 6 – Conclusies

In de voorgaande hoofdstukken van dit sportaccommodatieplan is een analyse gegeven van de huidige leidse sportaccommodaties en de inpassing daarvan in de stad In dit hoofdstuk komen de belangrijkste conclusies bij elkaar. De conclusies worden onderverdeeld in de volgende punten:

- kwaliteit sportaccommodaties
- kwantiteit sportaccommodaties
- bezetting en gebruik
- ruimtelijk
- Investeringen en financiën

6.1 Kwaliteit

Het algemene beeld is dat de sportaccommodaties voldoende kwaliteit hebben, maar oud en verouderd zijn. Deze veroudering speelt vooral bij de sporthallen en zwembaden en minder bij de sportparken. Ook de IJshal aan de Vondellaan (geen gemeentelijk bezit) kan worden aangemerkt als een verouderde sportaccommodatie. In het investeringsprogramma zijn meerdere investeringen opgenomen voor vervanging, renovatie en aanpassing van de huidige sportaccommodaties.

6.2 Kwantiteit

Het beeld bij de kwantiteit van de sportvoorzieningen is divers. Bij de groene sportparken/ veldsporten is op sommige plekken sprake van vraag die groter is dan het aanbod (hockey en sommige voetbalverenigingen) en op andere plekken van overschotten (korfbal en sommige voetbalverenigingen).
Door dubbelgebruik van verenigingen en aanleg van kunstgrasvelden zijn tekorten oplosbaar.
Een specifiek knelpunt blijft de ruimtebehoefte voor hockey en tennis in Roomburg. Ten aanzien van zwembaden kan geconcludeerd worden dat Leiden over veel oppervlakte zwemwater beschikt in vergelijking met wat elders in Nederland gebruikelijk is.

Voor de sporthallen kan in het algemeen worden gesteld dat er voldoende grote sporthallen zijn uitgaande van een beschikbaarheid per hal van maximaal 4100 uur en een normbezetting van 65%. Door de geplande bouw medio 2014 van een sporthal bij het Dieperhout neemt de capaciteit verder toe.
Ten aanzien van de zgn. overige sportaccommodaties zijn er geen kwantitatieve knelpunten bij de atletiekbaan, wielerbaan, tafeltennis en gymlokalen. Over een aantal andere voorzieningen zoals jachthaven, manege, jeugddorp e.d. zal bepaald moeten worden of deze voorzieningen beleidsmatig ondersteund moeten worden. Hierin voorziet de uitwerking van het beleidskader Vastgoed.

6.3 Bezetting en gebruik

Kijkend naar de huidige bezetting en het gebruik zijn de meeste overschotten en tekorten voldoende in beeld gebracht en hiervoor onder kwantiteit benoemd. De meest opvallende punten nog even op een rij:

- Animocijfer voor zwemmen ligt onder het landelijke gemiddelde.
- Er is een overschot aan capaciteit bij korfbal.
- Sommige voetbalverenigingen hebben tekorten, andere hebben overschotten.
- Er is een tekort bij hockey en tennis Roomburg.
- De bezetting van de 3 Octoberhal is laag.

6.4 Ruimtelijk

- Een pluspunt van Leiden is de spreiding en daardoor goede bereikbaarheid van de sportvoorzieningen.
- Uit de analyse van het gebruik komt naar voren dat de meeste velden behoorlijk intensief gebruikt worden, echter vooral op piekmomenten

- De toename van individuele en ongeorganiseerde sport vindt behalve op sportaccommodaties voor een groot deel plaats in de openbare ruimte.

6.5 Investeringen en financiën

De gemeente heeft in de afgelopen decennia jaarlijks te weinig geld gereserveerd voor onderhoud en vervanging van sportaccommodaties. Daar waren redenen voor die ooit begrijpelijk waren zoals de artikel-12-status die de gemeente lange tijd heeft gehad. In die periode werden veel investeringen betaald met eenmalig geld. Met kosten voor onderhoud en vervanging werd nauwelijks rekening gehouden. De Provincie ziet toe op het voldoende onderhouden en op tijd vervangen van de gemeentelijke voorzieningen ook voor sport.

De totale investeringen van de komende 15 jaar van het sportaccommodatieplan bedragen € 27.750.000, plus eventueel nog eens 2,5 miljoen incidenteel, als de gemeenteraad de Perspectiefnota 2013-2016 ongewijzigd vaststelt.

Bijlage 1 Conclusies Kraan in 2010 ten aanzien van onderhoud sportaccommodaties en meerjarenraming onderhoud

RPS Kraan

Notitie

Ref: xxx / 24-01-11
Pagina: 1 van 2

Aan	Sportbedrijf Leiden	**RPS Kraan Consulting B.V.**
T.a.v.	Dhr. H. de Boer	Postbus 8523
Van	Bart Schreuder en Jeroen van Kessel	3009 AM Rotterdam
Project	Opstellen meerjarenonderhoudsplannen	T: 010 - 286 61 00
Betreft	Algemeen sfeerbeeld onderhoudssituatie sportaccommodaties in Leiden	F: 010 - 286 61 11
		E: gebouwen@rps.nl

Geachte heer De Boer,

Naar aanleiding van uw e-mail d.d. 5 januari jl. geven wij in deze notitie een kort antwoord op de door u gestelde vraag. U heeft RPS Kraan gevraagd een nadere analyse en oordeelsvorming over de onderhoudssituatie van de sportaccommodaties in Leiden op te stellen. Onderstaand een kort overzicht van de door ons beoordeelde situatie en een korte marktvergelijking

Eind 2009, begin 2010 zijn door RPS Kraan bouwkundige inspecties uitgevoerd voor alle accommodaties van het Sportbedrijf Leiden. Deze opnames zijn in nauw overleg met het Sportbedrijf uitgevoerd waarbij kennis en ervaring met de accommodaties is gedeeld.

Er is bij de resultaten van de inspecties een duidelijk onderscheid te maken tussen de buiten- en de binnenlocaties.

Buitenlocaties:

- Terreinen veelal in eigen onderhoud Sportbedrijf.
- Veel kennis van de locaties bij Sportbedrijf aanwezig.
- Voor de prijsvorming veel gebruik gemaakt van bestaande dossiers.
- Algemene staat van onderhoud was goed.
- Kosten voor onderhoud veelal in de terreinen, weinig opstallen van grote omvang aanwezig.
- Kleedruimtes veel onderhevig aan molest, hier zijn onderhoudscycli enigszins op aangepast omdat dit vaak niet 'te verhalen valt' op de veroorzaker.
- Onderhoud wordt veelal gepleegd vanuit renovatie.
- Legionella preventie is op orde.
- Brandveiligheid is veelal geen issue, maar over het algemeen op orde.
- Energiebesparende maatregelen weinig aangetroffen.
- Wet- en regelgeving is op orde.

Het algemeen beeld van deze locaties is goed, het is weinig 'standaard' vastgoed waardoor een vergelijk met de markt lastig is. Belangrijk is dat de locaties tot op een hoog detailniveau bij het Sportbedrijf Leiden bekend zijn waardoor er snel geschakeld wordt bij calamiteiten. Met het opstellen van het meerjarenonderhoudsplan heeft dit soms ad-hoc karakter een meer vaste basis gekregen.

RPS Kraan

Notitie

Ref: xxx / 24-01-11
Pagina: 2 van 2

Binnenlocaties:

- Veel kennis van de locaties bij Sportbedrijf aanwezig.
- Algemene staat van onderhoud was goed.
- Kosten voor onderhoud veelal in de schil en de installaties.
- Onderhoud heeft een planmatig karakter.
- Legionella preventie is op orde.
- Brandveiligheid is veelal geen issue, maar over het algemeen op orde.
- Energiebesparende maatregelen weinig aangetroffen.
- Wet- en regelgeving is op orde.

Het algemene beeld van deze locaties is goed. De vergelijking met de markt is redelijk te maken, daar het veelal eenvoudige objecten betreft die qua onderhoudslast marktconform zijn. De staat van onderhoud is over het algemeen beter dan de buitenlocaties daar hier minder molest plaats vindt en meer planmatig onderhoud wordt uitgevoerd. Ook hier vormen de meerjarenonderhoudsplannen een meer vaste basis voor de uitvoering van het onderhoud

Dit algemeen sfeerbeeld kan uiteraard, indien gewenst, per locatie worden gespecificeerd. In deze notitie is gekozen dit niet te doen om het beknopt te houden. We vernemen graag indien er nadere toelichting nodig is.

Met vriendelijke groet,

Bart Schreuder en Jeroen van Kessel

SO Meerjarenraming
Kraan Consulting B.V.
Vestiging : 90343 Inventarisatie Sportbedrijf Leiden 09
Jaar bedragen per: 1

Objecten/10j/excl BTW

Datum : 24-6-2010

Valuta : EUR

RPS Kraan

Objecten		10 jaar incl 10% onvoorzien (Jeugddorp incl BTW)										Gemiddelde
Object	Omschrijving	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	Gemd
SI-01	Sportcomplex de Zijl, Haramanbostraat	139.792	222.443	441.927	306.610	249.896	478.665	525.598	186.365	515.545	257.482	340.012
SI-02	Zwembad Vijf Meihal, Boshuizerlaan 1	290.826	171.670	299.986	78.739	90.443	176.682	114.973	96.690	449.020	1.256.890	384.591
SI-03	Sportha Vijf Meihal, Boshuizerlaan 3	140.430	62.800	57.325	109.209	52.505	415.047	100.093	54.743	48.779	170.014	121.770
SI-04	Drie Octoberhal, met kantoren SBL en CBR	346.479	65.636	26.120	112.976	115.510	50.196	469.056	32.319	120.597	53.202	139.209
SI-05	Zwembad de Vliet, Voorschoterweg 6	234.213	144.221	92.003	72.540	175.955	128.509	203.043	100.416	86.059	283.032	151.999
SI-06	Sportzaal Broekplein, Broekplein 2	27.894	54.545	33.531	137.643	37.956	446.698	19.872	159.451	18.450	18.671	95.491
SI-07	Gymzaal Pieterskeekgracht 7	11.903	57.288	85.484	3.655	6.347	7.060	6.153	93.037	9.766	6.955	28.765
SI-09	Sportcentrum Groenesteeg 107	84.941	71.407	27.601	12.030	10.171	100.024	10.565	17.651	45.040	10.060	39.698
SI-10	Botenloods Die Leythe, Morsweg 148	22.464	5.573	10.085	3.972	3.972	7.353	4.061	60.504	7.577	3.972	12.953
SI-11	Tafeltennis Decos, Hoge Morsweg 201	58.261	16.707	8.244	6.454	6.116	11.438	592.275	9.018	6.261	10.567	72.534
SI-12	Tafeltennis Scylla, Brahmslaan 80	124.121	10.284	11.829	9.132	6.024	136.069	60.477	12.550	10.589	9.488	39.056
SI-13	Swift Wielrenacc., Willem vd Madeweg	3.565	7.503	1.583	1.838	1.522	31.207	5.535	1.398	10.199	1.838	6.619
SU-00	SBL Personeelsverblijf/Loods, Voorschoterweg 6	8.414	1.913	11.156	1.884	1.684	21.858	8.358	3.220	5.982	7.039	7.161
SU-01	Morskwartier I, Haagse Schouwweg	92.205	200.887	71.685	46.355	49.258	473.005	68.828	74.413	60.962	70.792	120.819
SU-02	Morskwartier II, Smaragdlaan 97/97a	131.725	264.030	46.369	80.907	50.064	80.375	99.528	48.094	89.432	151.078	104.160
SU-03	LRC DICK, Smaragdlaan 101	21.442	19.304	141.915	115.936	10.000	23.747	15.390	35.292	41.030	27.160	40.040
SU-04	Crescendo, Saffierstraat	15.157	21.012	9.044	9.336	5.595	54.608	14.378	13.527	8.650	8.328	15.963
SU-05	Boshuizerkade I, Boshuizerkade t/o 1	79.487	87.894	624.205	35.877	35.136	94.414	190.187	180.464	41.780	35.877	138.542
SU-06	Boshuizerkade II, Boshuizerkade t/o 81	90.961	356.825	58.290	25.703	36.205	103.502	40.195	60.209	29.290	25.538	82.672
SU-07	Handbal Saturnus, Boshuizerlaan 3	7.679	7.907	19.357	3.333	29.467	5.468	3.333	16.197	3.417	27.798	12.393
SU-08	KZ Leiden/De Danaiden, Montgomerystraat	21.013	10.709	15.641	26.131	40.230	34.567	29.000	26.270	71.960	17.970	30.454
SU-09	De Vliet GHC, Voorschoterweg 8a	55.373	95.891	32.212	25.505	33.999	278.463	36.834	47.766	30.217	80.819	71.708
SU-10	Leidsche Boys, Voorschoterweg 8c	67.584	33.732	22.212	31.428	36.711	123.107	70.996	31.860	77.325	25.829	52.079
SU-11	Leidse Hout Atletiek, Antonie Duijklaan 12	173.796	135.400	67.231	61.022	90.260	247.073	89.216	85.512	62.740	38.368	105.056
SU-12	Leidse Hout Tennis, v. Beuningenlaan 1	50.183	41.419	5.953	706.711	13.622	27.290	28.697	52.254	6.417	9.734	94.226
SU 13	Sportpark Kikkerpolder I, Oegstgeesterweg 4	121.107	444.009	59.406	54.368	103.209	436.492	73.088	129.115	66.309	102.611	150.088
SU-14	Sportpark Kikkerpolder II, Oegstgeesterweg 2	180.748	55.792	37.178	71.205	105.522	59.846	476.609	54.308	81.041	27.484	110.773
SU-15	TC Unicum, Haarlemmerweg	57.733	34.072	45.287	34.775	21.724	39.949	52.100	73.269	30.180	55.762	44.480
SU-16	Sportpark Noord, Pieter Bothstraat 27, Roodenburg	41.956	92.643	277.822	40.351	74.084	73.912	51.510	378.034	48.239	29.674	110.822
SU-17	Sportpark Noord, Joop Vervoornpad 7, Pernix	35.923	13.788	33.553	190.152	15.459	22.670	24.810	35.884	12.825	14.152	39.921
SU 18	Sportpark Merenwijk, Merendonk 173, TC	35.022	12.449	95.357	40.865	28.753	37.357	17.907	16.438	12.795	22.085	32.803
SU-19	Sporting Trigon, Zoeterwoudsesingel 49	25.734	13.782	135.023	15.468	44.705	89.231	13.427	12.773	20.719	14.342	38.520
SU-20	LHC Roomburg, van Vollenhovenkade 20	33.938	32.918	25.570	18.893	17.016	77.070	23.545	41.361	82.990	687.917	104.124
SU-21	TC Roomburg, Kanaalweg 60	107.040	129.670	11.101	21.001	19.372	19.007	32.110	113.040	13.507	13.142	40.003
SU-22	Jeugddorp Zuid West, Voorschoterweg 8d	76.860	45.373	117.270	164.664	35.996	28.257	479.515	42.594	22.144	16.232	102.890
S R	Reservering buitenriolering	110.000	110.000	110.000	110.000	110.000	110.000	110.000	110.000	110.000	110.000	110.000
Totaal:		3.056.800	3.106.924	3.118.423	2.796.594	1.873.285	4.501.816	4.163.834	2.471.042	2.354.511	3.708.266	3.115.146

30101

Pagina: 1

Levensduurverlengend en groot onderhoud

Adres,/acoommodatie/voorziening	soort onderhoud	Afschrijftermijn	Jaar	Bedrag	Dekking	Nog te dekken
smaragdlaan 97	renoveren kleedkamers	20	2012	€ 150.000	€ 150.000	€ -
Vervanging diverse rioleringen	stelpost vervangingen	40	2013 - 2027	€ 1.650.000	€ 330.000	€ 1.320.000
Vervanging diverse (kunst)graslagen	vervanging	10 - 12 - 24	2015 - 2027	€ 2.380.000	€ -	€ 2.380.000
deels vervangen tribunes UVS	vervanging	40	2015	€ 165.000	€ -	€ 165.000
Sportzaal Broekplein	vervanging	40	2015	€ 134.175	€ -	€ 134.175
TT Docos, Hoge Morsweg 201	vervanging	40	2016	€ 157.905	€ -	€ 157.905
Zwembad de Zijl	vervanging	40	2016	€ 401.850	€ -	€ 401.850
Vijfmeibad	vervanging	25	2018	€ 250.000	€ -	€ 250.000
Vijfmeibad	vervanging	20	2019	€ 123.640	€ -	€ 123.640
Vijfmeibad	vervanging	40	2019	€ 159.460	€ -	€ 159.460
Vijfmeibad	vervanging	40	2019	€ 175.000	€ -	€ 175.000
Vijfmeihal	vervanging	40	2022	€ 136.800	€ -	€ 136.800
vollenhovenkade, hc roomburg	renoveren velden	40	2019	€ 600.000	€ -	€ 600.000
Zwembad de Vliet, Voorschoterweg 6	vervanging	40	2019	€ 102.231	€ -	€ 102.231
Sportcentrum Groenesteeg	vervanging	40	2020	€ 173.145	€ -	€ 173.145
Sportcentrum Groenesteeg	vervanging	40	2020	€ 225.130	€ -	€ 225.130
Sportcentrum Groenesteeg	vervanging	40	2027	€ 131.310	€ -	€ 131.310
Leidsche Boys, Voorschoterweg 8c	vervanging	40	2022	€ 105.261	€ -	€ 105.261
Drieoktoberhal	vervanging	40	2025	€ 125.730	€ -	€ 125.730
TC Unicum, Haarlemmerweg	vervanging	40	2025	€ 152.100	€ -	€ 152.100
Atlertiekbaan, A. Duijklaan 12	vervanging	12	2027	€ 161.000	€ -	€ 161.000
Subtotaal levensduurverlengend en groot onderhoud				**€ 7.659.737**	**€ 480.000**	**€ 7.179.737**

Bijlage 2 Kaart van de regio met de grotere sportaccommodaties

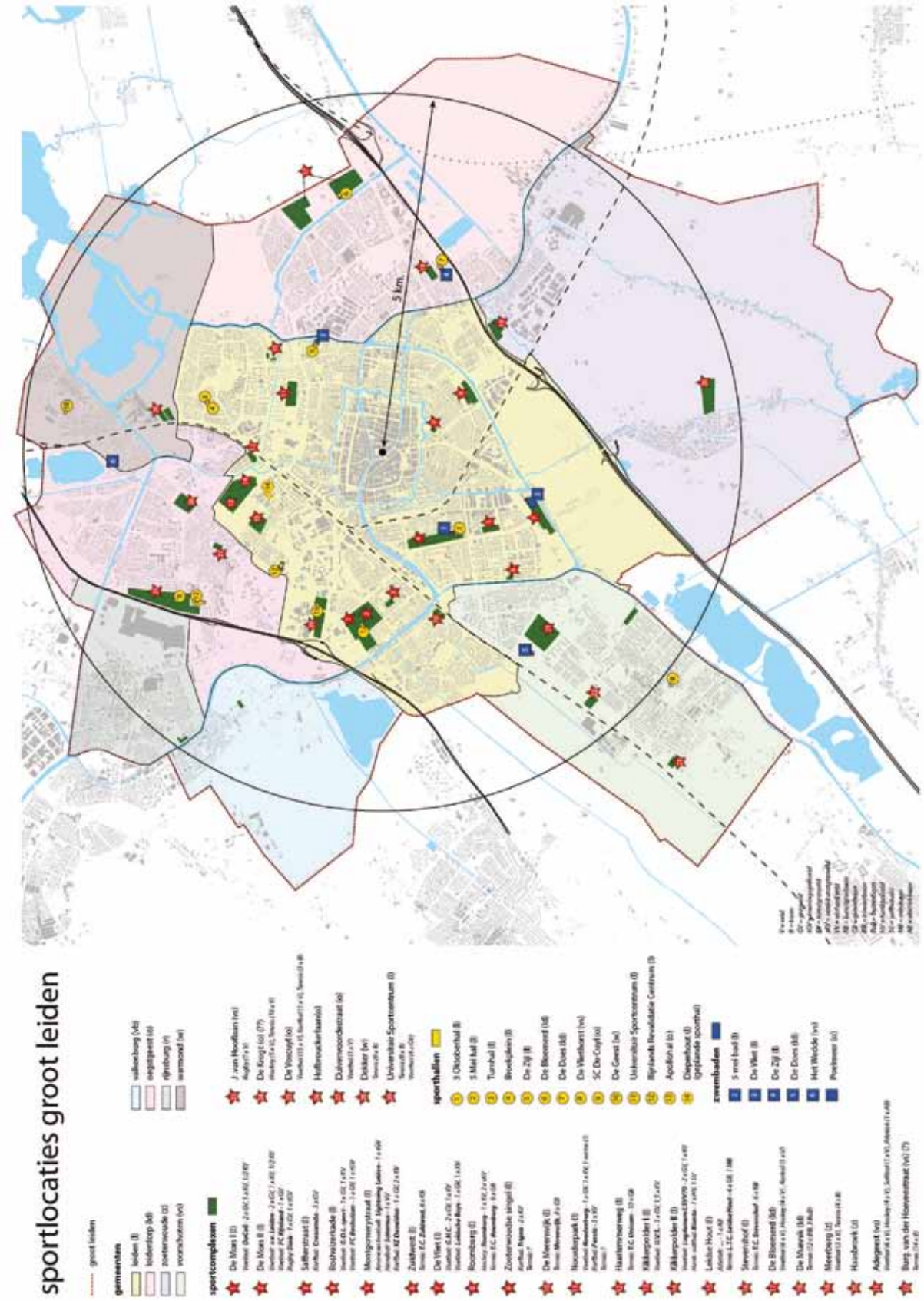

Bijlage 3 Bezettingsnormen sportparken en normbehoefte verenigingen buitensporten

Normen				
A. Bespelingsnormen/gebruiksnormen				
	natuurgras	wetravelden	kunstgras	asfalt; gravel
voetbal	300 uur/jaar; 5,5 nt/dag; 9 nt/weekeinde	600 uur/jaar; 5,5 nt/dag	800 uur/jaar; 5,5 nt/dag	
korfbal	300 uur/jaar; 6 nt/dag; 9 nt/weekeinde		800 uur/jaar; 10 nt/dag; 18 nt/weekeinde	
handbal				10 nt/dag
hockey			800 uur/jaar;15 nt/weekeinde	
rugby	geen norm (Asd: 8 nt/dag), 300 uur/jaar			
American football	geen norm (Asd: 8 nt/dag), 300 uur/jaar			
honk- en softbal			800 uur/jaar; 7 resp. 6 nt/dag	
tennis				70/90* leden/baan
sporthal	4100 uur/jaar			
B. Kwantiteitsnormen				
zwembaden	14 m2/1000 inwoners	4,8 bezoek/inwoner en jaar		
sporthal	40,6 m2/ 1000 inwoners			
tennis	1 baan/ 2000 inwoners			

Legenda: nt = normteams
Asd = Amsterdamse norm
* = zonder/ met verlichting

Bijlage 4 Beschrijving sportaccommodaties

4.1 Groene sportparken

In bijlage5 is een overzicht opgenomen van de bespeling van de velden voor voetbal (bijlage 5a), korfbal (bijlage 5b) en de overige buitensporten – exclusief tennis - (bijlage 5c) in het afgelopen seizoen 2010/2011.

1. Sportpark Kikkerpolder I en II

a. Korte beschrijving

Dit sportpark aan de Oegstgeesterweg maakt onderdeel uit van de Leidse Hout en bestaat uit 7 ½ voetbalvelden waarvan 2 ½ kunstgras. De gebruikers zijn voetbalverenigingen UVS op Kikkerpolder I en Lugdunum, LSVV en honkbalvereniging Biënto op Kikkerpolder II.
De grootste onderhoudsposten uit het rapport Kraan zijn: bestrating, tribune en vervangen van het kunstgras.

b. Analyse huidig en toekomstig gebruik

Sport

Er is sprake van dubbelgebruik van het kunstgrasveld door Lugdunum en Soft- en Honkbalvereniging Biënto. Overdag is er buiten de wintermaanden volledig schoolgebruik.
De verwachting is dat het huidige en toekomstige gebruik door voetbal en honkbal minimaal stabiel[1] blijft.
UVS heeft een hoge bespelingdichtheid en –bij de huidige verdeling van wedstrijden over het weekend - een tekort op zaterdag en een overschot op zondag. Als prestatiegerichte vereniging met ook meisjes- en damesteams is er de een wens voor meer trainingscapaciteit en extra kleedkamers.
Voor Lugdunum en LSVV geldt dat er voldoende capaciteit op zaterdag is en een overschot op zondag.
Bij goed dubbelgebruik van het kunstgras heeft Biënto voldoende mogelijkheden voor training en wedstrijden.

Ruimte

De Kikkerpolder maakt deel uit van Leidse Hout en ligt in enkele molenbiotopen. Kikkerpolder is onderdeel van de stedelijke groenstructuur, zodat intensieve bebouwing op deze plek niet wenselijk is.
Het is wenselijk het sportpark meer onderdeel te laten uitmaken van de Leidse Hout (openbaarheid en toegankelijkheid vergroten). Het parkeerterrein van Lugdunum zou een groenere uitstraling kunnen krijgen.

c. Conclusies (ruimtelijk, accommodaties, investeringen)

Sport

Er is sprake van een beperkt capaciteitstekort voor de zaterdag en de trainingen van UVS. De aanleg van extra kunstgras en medegebruik van de velden in gebruik bij Lugdunum kan uitkomst bieden. De norm van 2 kleedkamers per veld levert in de praktijk voor UVS een knelpunt op. Hiervoor is nog geen investering opgenomen.

Ruimte

Onderzoeken of en hoe het sportpark meer een verbindende schakel kan zijn in de relatie tussen Leidse Hout en Heempark (bijvoorbeeld fietsverbinding Houtlaan – Trekvaartbrug). Onderzoeken hoe het complex meer ingebed kan worden in het park Leidse Hout.
Groenere invulling van het parkeerterrein van Lugdunum is gewenst.

2 Sportpark Morskwartier I en II

a. Korte beschrijving

Dit park aan de Smaragdlaan bestaat uit 8 voetbalvelden en 2 rugbyvelden. Morskwartier I met 1 ½ kunstgras en 2 natuurgras voetbalvelden wordt bespeeld door voetbalvereniging Docos.
Morskwartier II met 1 ½ kunstgras en 3 natuurgras velden voor voetbal bespeeld door vv Leiden en Rijnland en 2 natuurgrasvelden voor rugby van DIOK. Dit grootste sportpark van Leiden ligt in

[1] Stabiel wil in dit verband zeggen geen zodanig grote wijziging optreedt dat daardoor een extra veld nodig is.

een gebied met ontwikkelingsmogelijkheden.
De grootste onderhoudspost uit het rapport Kraan betreft het vervangen van c.q. groot onderhoud van kunstgrasvelden. In het kader van Huis van de Sport is voor dit complex ook een onderhoudsrapport opgesteld. Dit rapport classificeert de onderhoudstoestand als goed (rapport Grondmij, september 2010).

b. Analyse huidig en toekomstig gebruik
Sport
De verwachting is dat het huidige en toekomstige gebruik van voetbal stabiel blijft. Docos heeft op zaterdag te maken met een tekort van bijna een veld . Op zondag heeft Docos maar twee velden nodig zodat er dan een overschot aan velden is. Verder zou het wenselijk zijn om meer trainingscapaciteit voor Docos te kunnen bieden. V.v. Leiden en v.v. Rijnland hebben op zaterdag voldoende aan drie velden zodat er 1,5 velden beschikbaar blijven. Op zondag speelt alleen v.v. Rijnland. De vereniging heeft genoeg aan een veld zodat er dan vier velden beschikbaar blijven.
De twee velden van DIOK bieden voldoende ruimte voor de rugbysport. Overdag is er zeer beperkt schoolgebruik.
Ruimte
Sportpark Morskwartier beslaat een groot gebied in de bestaande stad (15 hectare), een gebied dat ook nog eens in een dynamische zone ligt, waar verschillende toekomstige ontwikkelingen verwacht worden (zone Plesmanlaan en Haagse Schouwweg). De verstedelijkingsdruk op het sportpark is daardoor groot. Als er ruimte vrijkomt voor verstedelijking ligt het voor de hand die te zoeken langs de Haagse Schouwweg en de Hoge Morsweg. Hierdoor komt het sportpark meer in de wijk te liggen, in plaats van aan de rand.
De inrichting van het complex is weinig efficiënt; daar kan nog op gewonnen worden. Door het complex loopt een recreatieve fietsroute die het sportpark verbindt met de Bockhorst. Ook is er een openbare fietsroute tussen Rhijnhof en Koppelstein. Het park leent zich voor recreatief medegebruik, waardoor het een grotere betekenis voor de buurt kan krijgen.

c. Conclusies (ruimtelijk, accommodaties, investeringen).
Sport
Op de zaterdag is het sportpark goed bezet. Het capaciteitsprobleem van Docos kan opgelost worden op Morskwartier II. Mogelijkheden voor meer gebruik op de zondag en maandag t/m vrijdag. Stabiele toekomstverwachting voor sportdeelname van het voetbal. Vervanging van kunstgrasvelden is in 2015, 2022, 2023 en 2027 gepland. In 2012 is renovatie van kleedkamers ingepland.
Ruimte
Een efficiëntere inrichting van het sportpark is wenselijk.
De ontwikkelingsmogelijkheden voor de Steenopslag worden beter als een deel van het sportpark hierbij betrokken kan worden.
Het is wenselijk om het park voor een groter deel openbaar te maken en daarmee een grotere betekenis voor de buurt te geven, bijvoorbeeld door een 'ommetje' vanuit de buurt door het sportpark mogelijk te maken.

3 Sportpark Noord

a. Korte beschrijving
Dit sportpark maakt onderdeel uit van de Tuin van Noord en is recent aangelegd. Voetbalvereniging Roodenburg beschikt hier over 3 velden (1 natuurgras, 1 wetra en 1 kunstgras) en korfbalvereniging Pernix heeft 3 kunstgrasvelden. Roodenburg speelt op zaterdag en
zondag. Pernix alleen op zaterdag. Clubgebouw Roodenburg is vernieuwd in 2004. In het onderhoudsrapport van Kraan is voor dit complex alleen regulier onderhoud te vinden. Er zijn geen grote onderhoudsposten te verwachten.

b. Analyse huidig en toekomstig gebruik
Sport
Op dit moment hebben zowel Roodenburg als Pernix een beperkte overcapaciteit. Op zondag

worden de velden van Pernix niet gebruikt. Bij Roodenburg is sprake van recreatief medegebruik. De verwachting is dat korfbal qua ledenaantal stabiel blijft. Roodenburg heeft na een dieptepunt weer wat meer jeugdleden zodat een zekere groei verwacht mag worden. Deze groei is op te vangen binnen het sportpark.
Overdag wordt het park intensief gebruikt door het onderwijs. Verwacht wordt dat dit ook in de toekomst het geval zal zijn.
Ruimte
Het sportpark is enkele jaren geleden ingepast in de plannen van de Tuin van Noord. Nadruk lag daarbij op een open karakter en recreatief medegebruik. Er is geen aanleiding om hier iets te veranderen.

c. Conclusies (ruimtelijk, accommodaties, investeringen).
Sport
De overcapaciteit van Pernix kan ruimte bieden voor andere verenigingen. Voor zowel Pernix als Roodenburg staat vervanging van de toplaag van het kunstgras op de planning voor respectievelijk 2013 en 2012. Hiervoor is dekking beschikbaar.
Ruimte
Huidig concept voortzetten

4 Sportpark Vliet I en II

a. Korte beschrijving
Voetbalvereniging GHC heeft er 3 velden in gebruik, waarvan 1 kunstgras. Leidse Boys heeft 2 natuurgrasvelden. GHC grenst aan het buitenzwembad De Vliet en de velden in gebruik bij Leidse Boys grenzen aan Jeugddorp Zuidwest. Op dit sportpark bevinden zich ook nog een jeu de boulesbaan en clubgebouwen van de Hengelaarsbond, LCKV, hondenverenigingen en de Leiden Road Runners.
In het onderhoudsrapport van de firma Kraan zijn enkele grotere posten genoemd voor de periode na 2020. De vervanging van de toplaag kunstgras bij GHC is in 2015 nodig.

b. Analyse huidig en toekomstig gebruik
Sport
GHC heeft voldoende capaciteit op zaterdag voor de competitie. Op zondag zijn er twee velden over. GHC gebruikt voor de trainingen doordeweeks ook een wedstrijdveld. Leidse Boys is een recreatieve vereniging en heeft voldoende aan 1 veld op zowel zaterdag als zondag. De verwachting is dat het aantal leden van voetbalclubs stabiel blijft en daarmee ook het gebruik van dit complex. Op het sportpark is overdag intensief gebruik door scholen.
Ruimte
De Vlietzone is in de structuurvisie aangewezen als een mogelijke transformatielocatie in verband met de Rijnlandroute. Het sportpark ligt in een gebied met een rommelig karakter. Deze zone is in de structuurvisie aangegeven als toekomstig ontwikkelingsgebied. Hierbij heeft de gemeenteraad aangegeven dat de sportfaciliteiten in de Vlietzone behouden moeten blijven.
In het kader van het Sportaccommodatieplan zou dit laatste besluit ter discussie gesteld kunnen worden. Als bovenstaande voorwaarde wordt losgelaten, biedt de locatie kansen voor woningbouw.

c. Conclusies (ruimtelijk, accommodaties, investeringen).
Sport
Nadere discussie over de toekomst van dit sportpark is nodig, ook vanuit de sport zelf (overcapaciteit bij Leidse Boys en toekomst naastgelegen zwembad De Vliet). In het investeringsprogramma zou de vervanging van de toplaag van het kunstgrasveld in gebruik bij GHC moeten worden opgenomen voor 2015, tenzij door ruimtelijke ontwikkelingen het duidelijk is dat GHC verplaatst moet worden..
Ruimte
Vanuit de ruimtelijke ontwikkeling is transformatie van de Vlietrandzone in de toekomst gewenst. Zolang de rioolwaterzuivering nog blijft, is een deel van het gebied niet geschikt voor woningbouw of andere geurgevoelige functies en kunnen

sportvelden hier goed als buffer dienen. De Jeugddorp-locatie wordt dan opgeheven.
De invulling van dit gebied hangt erg af van de tracékeuze van de Rijnlandroute. Als een verlengde Churchilllaan of Churchill Avenue door het gebied loopt is verplaatsing van de sportvelden van GHC onvermijdelijk.

5 Sportpark Boshuizerkade

a Korte beschrijving
Dit sportpark wordt momenteel nieuw aangelegd en bestaat straks uit vier voetbalvelden waarvan twee met kunstgras. Er is sprake van recreatief medegebruik. Grote onderhoudsposten komen door de nieuwe aanleg niet voor.

b. Analyse huidig en toekomstig gebruik
Sport
GOL en FC Boshuizen hebben beide op zaterdag en zondag 1 veld over. Er is dus ruimte beschikbaar. Door de vernieuwing van het complex wordt groei van het ledenaantal verwacht waardoor de bezetting zal verbeteren. Op het sportpark is overdag intensief gebruik door scholen. Met openbaar medegebruik wordt inmiddels rekening gehouden.
Ruimte
Dit park is nieuw aangelegd, met de wens om het goed in te passen in de stedelijke omgeving. Aan de architectuur van de accommodaties is veel aandacht besteed. Ook moet het terrein
een openbaar karakter krijgen met mogelijkheden voor recreatief medegebruik.

c. Conclusies (ruimtelijk, accommodaties, investeringen).
Sport
Dit nieuwe complex wordt qua wedstrijdcapaciteit niet optimaal gebruikt.
Ruimte
Aandacht besteden aan vergroten openbare toegankelijkheid en mogelijkheden voor medegebruik.

6 Sportpark Montgomerystraat

a. Korte beschrijving
Op dit pas heringerichte sportpark worden 3 verschillende sporten beoefend door Saturnus (handbal), Leiden Lightning (American footbal) en KZ Danaiden (korfbal). In het onderhoudsrapport van Kraan is alleen regulier onderhoud te vinden van dit sportpark. Grote onderhoudsposten staan niet in de planning.

b. Analyse huidig en toekomstig gebruik
Sport
Saturnus en Leiden Lightning hebben beide de beschikking over 1 veld. Dit is voldoende voor hun wedstrijden en training. Voor beide verenigingen is de verwachting dat er ook voor toekomstig gebruik sprake is van voldoende capaciteit.
KZ Danaiden heeft de beschikking over 3 velden, waarvan 2 met kunstgras. Zowel op zaterdag als zondag hebben ze 2 velden nodig.
Er resteert dus 1 veld. Deze ruimte blijft ook in de toekomst aanwezig.
Ruimte
Nieuwe accommodatie met veel clubs. Weinig optimalisatiemogelijkheden. In de plannen is al aandacht voor goede inpassing geweest.

c. Conclusies (ruimtelijk, accommodaties, investeringen).
Sport
Dit sportpark moet zijn functie behouden: er worden geen ruimtelijke ontwikkelmogelijkheden gezien. Er is capaciteit beschikbaar voor korfbal bij KZ Danaiden.
Geen specifieke conclusies voor de accommodaties en noodzakelijke investeringen nodig.
Ruimte
Nieuwe concept voortzetten.

7 Sportpark Saffierstraat

a. Korte beschrijving
Dit sportpark bestaat uit een natuurgrasveld waarop 3 korfbalvelden kunnen worden
uitgelegd. Crescendo is de enige gebruiker.

Uit het onderhoudsrapport van Kraan blijkt alleen de noodzaak voor regulier onderhoud.

b. Analyse huidig en toekomstig gebruik
Sport
Crescendo heeft zowel voor de zaterdag als de zondag aan 2 velden voldoende. Men verwacht een lichte groei van het ledenaantal in de toekomst. Op zich biedt het sportpark voldoende ruimte voor Crescendo. Gezien de resterende capaciteit bij de andere sportcomplexen voor korfbal kan het toekomstig gebruik van deze locatie wijzigen. Het complex wordt overdag incidenteel door een school gebruikt.
Ruimte
Velden worden omsloten door hoogbouw en grondgebonden woningen. Het is een locatie die bij buiten gebruik stellen met name geschikt lijkt voor een buurtgebonden invulling of een beperkt aantal woningen.

c. Conclusies (ruimtelijk, accommodaties, investeringen).
Sport
Op dit moment zijn geen specifieke conclusies voor de accommodatie en noodzakelijke investeringen nodig.
Ruimte
Bij verplaatsing van Crescendo ontstaan mogelijkheden voor een andere invulling van dit sportpark. Mogelijkheden voor woningbouw zijn beperkt. Vrijkomende ruimte zou ook benut kunnen worden voor openbaar sportveld of de aanleg van tennisvelden.

8 Sportpark Zoeterwoudsesingel

a. Korte beschrijving
Dit sportpark bestaat uit een 2 kunstgrasvelden die – naast korfbal – ook gebruikt kunnen worden om te tennissen. Uit het onderhoudsrapport van Kraan blijkt dat vervanging van de toplaag van het kunstgras nodig is in 2012.

b. Analyse huidig en toekomstig gebruik
Sport
Trigon heeft zowel voor de zaterdag als de zondag aan 1 veld voldoende. Er is geen verwachting dat dit wijzigt in de toekomst. Er is dus ruimte over. Gezien de resterende capaciteit bij de andere sportcomplexen voor korfbal kan het toekomstig gebruik van deze locatie wijzigen. Het complex wordt overdag intensief gebruikt door scholen.
Ruimte
Het complex ligt in een groene zone die de Singelrand verbindt met de kanaalzone, een belangrijke recreatieve verbinding de stad uit. Ter hoogte van het Trigon-complex heeft deze zone een betere kwaliteit nodig, door een aangename groene route van voldoende breedte door dit gebied te creëren.

c. Conclusies (ruimtelijk, accommodaties, investeringen).
Sport
De investering voor het vervangen van de toplaag vindt in 2012 plaats (€ 120.000).
Over verdere investeringen kan worden besloten nadat over een eventuele verplaatsing om de gewenste ruimtelijke ontwikkeling mogelijk te maken is besloten.
Ruimte
Bij verplaatsing van Trigon ontstaan mogelijkheden voor een andere invulling van dit sportpark. Mogelijkheden voor woningbouw zijn beperkt. Vrijkomende ruimte zou ook benut kunnen worden voor openbaar sportveld of de aanleg van tennisvelden.
Recent heeft de vereniging een eigen investering gedaan voor de dagopvang op het terrein.

9 Sportpark Roomburg

a. Korte beschrijving
Dit complex bestaat uit 3 hockeyvelden, te weten 1 waterveld en 2 zand ingestrooide kunstgrasvelden. Uit het onderhoudsrapport blijkt dat in 2019 grote kosten zijn te verwachten voor de ver-

vanging van de toplagen van de velden.
Uitbreiding van het complex is nodig met 2 velden, maar de ruimte ontbreekt. Geld is hiervoor wel beschikbaar.

b. Analyse huidig en toekomstig gebruik.
Sport
LHC Roomburg heeft zowel zaterdag als zondag 5 velden nodig en dus een tekort van 2 velden. De club heeft een wachtlijst; nieuwe leden worden alleen aangenomen als anderen opzeggen. Trainingen moeten noodgedwongen op halve velden worden afgewerkt. In of nabij het sportpark is geen ruimte voor 2 nieuwe velden.
Ruimte
Het gebied heeft nu een wat rommelige invulling: woningbouw, hockey, tennis, speelpark hebben een plek in het gebied, maar zonder enige samenhang.
De ligging aan de Ring Oost biedt mogelijkheden voor diverse functies met behoud van het groene karakter van de zone, als een stepping stone tussen Binnenstad en Cronesteyn en tussen Boterhuispolder en Oostvlietpolder.
Langs de Kanaalweg ligt een molenbiotoop, die de mogelijkheden voor ontwikkeling beperkt.

c. Conclusies (ruimtelijk, accommodaties, investeringen).
Sport
Er is een tekort aan hockeyvelden bij Roomburg, maar dat kan eigenlijk niet op deze plek worden opgelost. In het investeringsplan is voor uitbreiding € 1,2 miljoen beschikbaar, wat tot op heden niet is uitgegeven omdat er geen ruimte is gevonden voor de aanleg van nieuwe hockeyvelden. Ook de tennisvereniging wil graag uitbreiden, maar ook hiervoor is geen ruimte beschikbaar. Indie voor 2019 een vervangende accommodatie in gebruik kan worden genomen, zijn geen kosten voor vervanging van de toplagen voor de hockeyvelden nodig.
Ruimte
Er zijn geen mogelijkheden voor uitbreiding van het sportpark. Een betere inrichting van het gebied tussen Van Vollenhovenkade en Kanaalweg is wenselijk. Verplaatsing van de hockeyvelden zou een kwaliteitsverbetering (incl. beperkte woningbouw) mogelijk maken.

Al enkele malen is genoemd dat meer kunstgras de bespeling van een sportpark kan verbeteren zonder dat meer ruimte nodig is. In het investeringsoverzicht (aan het eind van dit hoofdstuk) wordt daar rekening mee gehouden.

4.2 Rode Sportparken

Bijlage 6d geeft de situatie voor tennis weer op basis van de recent bekende ledenaantallen van de verenigingen.

a. Korte beschrijving.
In Leiden bevinden zich de volgende tennisparken :
1. Tennispark Zuid-West
2. Tennispark Roomburg
3. Tennispark Merenwijk
4. Tennispark Haarlemmerweg/ Unicum
5. Tennispark Leidse Hout
6. Tennispark Stevenshof

b. Analyse huidig en toekomstig gebruik
Sport
Drie tennisparken hebben alle meer leden dan op grond van het aantal banen en de verlichting daarvan normatief kunnen spelen. Alleen T.C. Roomburg heeft een zodanig tekort dat in het verleden al budget is gereserveerd voor uitbreiding met twee banen. Door ruimtegebrek zijn deze nog niet gerealiseerd. Het tennispark Merenwijk kent de minste verschillen met de normatieve capaciteit. Daarnaast zijn er twee tennisparken, in Zuidwest en in de Stevenshof, die geprivatiseerd zijn in die zin dat de verenigingen grondhuur betalen en zelf voor het onderhoud van de tennisparken zorgen.
Ruimte
Tennisparken Stevenshof, Unicum en Leidse Hout zijn redelijk goed ingepast.
Tennispark Zuid-west ligt in de Korte Vlietzone.

De huidige constellatie past niet goed in de stedenbouwkundige visie, waar een brede parkachtige groenzone is voorzien (Stadspark De Korte Vliet). Er zijn echter geen concrete plannen voor verplaatsing.
Tennispark Merenwijk ligt ingeklemd op de vrije ruimte tussen bestaande woningbouw. Een andere locatie met een meer ontspannen inrichting zou wenselijk zijn.

c. Conclusies (ruimtelijk, accommodaties, investeringen).
Sport
De gelden voor twee extra banen bij T.C. Roomburg kunnen niet worden uitgegeven, omdat er geen ruimte voor de realisatie is.
Ruimte
Onderzocht kan worden of tennis op korfbalvelden het ruimtelijke probleem van T.C. Roomburg kan opheffen. Daarnaast kan bij verplaatsing van de hockey uit Roomburg ruimte beschikbaar komen voor extra tennisbanen.
Uitbreidingsmogelijkheden zijn wellicht te vinden bij tennispark Stevenshof op de plek van de natuurijsbaan.
Bij planvorming in Zuidwest en Merenwijk moet de inpassing van tennisvelden worden meegenomen. Dit geldt met name voor de plannen van stadspark de Korte Vliet.

4.3 Zwembaden

1 De Zijl

a. Korte beschrijving.
Naast de sporthal waarover in deel IV van dit hoofdstuk wordt gerapporteerd bestaat het sportcomplex De Zijl uit een 25 meter wedstrijdbinnenbad en een buitenbad, beide uit 1976. In 2003 is er een recreatiebad en een tweede 25 meter wedstrijdbad bijgebouwd. Dit laatste bad wordt o.a. voor leszwemmen gebruikt. De kantine tussen zwembad en sporthal wordt verpacht.

b. Analyse huidig en toekomstig gebruik
Het zwembad is vrijwel het gehele jaar – met uitzondering van zes weken in de zomer – elke dag open. Het recreatiebinnenbad en het tweede wedstrijdbad zijn elk jaar maar een week gesloten vanwege onderhoud. Het buitenbad is vier maanden in de zomer voor recreatief gebruik geopend.
Met uitzondering van het leszwemmen (+3%) en het schoolzwemmen (bijna driemaal zo veel) kent in 2010 het zwemmen in De Zijl een lichte achteruitgang van enkele procenten. Dit is de voorzetting van een eerder ingezette trend. Vooral het buitenbad trekt erg weinig bezoekers.

c. Conclusies (ruimtelijk, accommodaties, investeringen).
Sport
De Zijl is een moderne accommodatie, die echter – als zo veel zwembaden – steeds minder publiek trekt. Het recreatiebad binnen trekt ook 's zomers meer bezoekers dan het recreatiebad buiten.
Het onderhoudrapport van Kraan geeft voor het sportcomplex een gemiddelde onderhoudslast van ruim 3 ton euro aan. Volgens het rapport moet in 2026 voor ruim 4 ton aan de elektrische installatie worden verbeterd.
Ruimte
Over de locatie zelf zijn er geen opmerkingen. De kwaliteit van de openbare ruimte tussen het zwembad en de omgeving vraagt aandacht (met name inpassing pad langs de Zijl en rommelige invulling tussen zwembad en Sumatrastraat.

2 De Vliet

a. Korte beschrijving
De Vliet is een openluchtbad met een wedstrijdbad van 50 meter, een recreatiebad en een baby/peuterbad, alle gebouwd in 1964 en dus bijna 50 jaar oud. Door de ruimte om het bad is het een plek waar 's zomers bij goed weer veel mensen heen gaan. De kantine is verpacht.
Ook zwembad de Vliet kent het nodige onderhoud in het meerjaren onderhoudsplan van Kraan. Gemiddeld wordt met ruim 138.000 euro per jaar gerekend. In 2019 staat de elektrische installatie voor ruim 100.000 euro op de lijst.

b. Analyse huidig en toekomstig gebruik.
Sport
Het bezoek in 2010 lag bijna 10% lager dan in het voorafgaande jaar. Desondanks kan bij De Vliet gesproken worden van een bezoekersaantal boven het streefaantal van 65 000. In het wedstrijdbad worden overdag tijdens schooltijden enkele banen vrijgehouden voor schoolzwemmen van groepen uit het voortgezet onderwijs. 's Avonds gebruiken enkele verenigingen het bad.
Ruimte
Het sportpark ligt in een gebied met een rommelig karakter. Deze zone is in de structuurvisie aangegeven als toekomstig ontwikkelingsgebied. Hierbij heeft de gemeenteraad aangegeven dat de sportfaciliteiten in de Vlietzone behouden moeten blijven. In het kader van het Sportaccommodatieplan zou dit laatste besluit ter discussie gesteld kunnen worden. Van belang is immers een goede spreiding over de stad en voldoende ruimte voor de sport, en niet per se het instandhouden van de bestaande voorzieningen in de Vlietzone.
Als bovenstaande voorwaarde wordt losgelaten, biedt de locatie kansen voor woningbouw, in aansluiting op het gebied rond de Vliettoren.
De relatie met de Vliet zou dan versterkt kunnen worden. De strook direct langs de Voorschoterweg zou door middel van bebouwing meer een 'voorkant' kunnen krijgen. Naast het zwembad wordt op dit moment de nieuwe hal van tafeltennisvereniging Scylla gebouwd.

c. Conclusies (ruimtelijk, accommodaties, investeringen).
Sport
Het bezoek is erg weerafhankelijk. Van de buitenbaden is de Vliet meer in trek dan de Zijl.
Ruimte
Vanuit de ruimtelijke ontwikkeling is transformatie van de Vlietrandzone in de toekomst gewenst, de locatie van het zwembad biedt goede kansen om dit te doen in aansluiting op de ontwikkeling rond de Vliettoren. De nieuwbouw van tafeltennisvereniging Scylla moet dan worden ingepast.

3 Vijfmeibad
a. Korte beschrijving.
Het Vijfmeibad bestaat uit een zwembad van 25 meter lengte met beweegbare bodem en een klein instructiebad van 5 bij 15 meter. Direct aansluitend is de Vijfmeisauna, een particuliere sauna, die wel gebruik maakt van een deel van de installaties van het zwembad, gevestigd. Het bad is ruim 30 jaar oud en het meerjaren onderhoudprogramma voor nogal wat onderhoud komende jaren tot 2020. De ouderdom van het gebouw en de installaties leidt ertoe dat voor het Vijfmeibad in het meerjaren onderhoudsplan van Kraan rekening wordt gehouden met voor 2020 vervangen van de beweegbare vloer welke circa 250.000 euro kost en een aantal andere grote werkzaamheden aan de schil van het gebouw voor in totaal 450.000 euro. Met meer leszwemmen, doelgroepzwemmen en recreatief zwemmen heeft het bad in 2010 ongeveer hetzelfde aantal bezoekers dan het jaar daarvoor kunnen behouden.

b. Analyse huidig en toekomstig gebruik.
Sport
Het Vijfmeibad voorziet in het zuidelijke deel van de stad in de behoefte en is goed bezet met activiteiten, zowel overdag als ook 's avonds door verenigingen. Het gebruik door deze laatste groep is stabiel te noemen.
Ruimte
Het Vijfmeibad ligt op zich op een goede locatie, nabij voorzieningencentrum van zuidwest.
Inpassing in de huidige situatie is erg matig.
Het gebouw heeft geen uitnodigende ingang en veel blinde muren naar de omgeving.

c. Conclusies (ruimtelijk, accommodaties, investeringen).
Sport
Wanneer financieel mogelijk is het nieuwe Vijfmeibad tegelijkertijd met de ontwikkeling van het Sport- en Zorgplein te bouwen, dan is dat – na afweging van de andere alternatieven – waarschijnlijk de beste mogelijkheid. Enige grote

investeringen kunnen dan waarschijnlijk achterwege blijven.
Ruimte
Herbouw van het zwembad in een goed stedenbouwkundig plan is wenselijk.

4.4 Sporthallen en sportzalen

Voor de sporthallen en –zalen, die veelal kleinschalige elementen in de wijken zijn, wordt in het algemeen geen ruimteanalyse toegevoegd. Voor de meeste accommodaties is wisseling van locatie niet noodzakelijk of gewenst. Slechts incidenteel wordt in dit deel de ruimtelijke situatie aangeduid. De gehanteerde norm voor het goed/voldoende gebruiken is een bezettingsgraad van 65 % uitgaande van een beschikbaarheid van 4100 uren per jaar. Voor sporthallen met meer delen geldt een beschikbaarheid van 4100 uur per deel. Een overzicht van de bezetting in 2004, 2009 en 2010 is opgenomen in bijlage 5. Per hal wordt hieronder specifiek op de situatie ingegaan.

1 Vijfmeihal
a. Korte beschrijving
De Vijfmeihal met een oefenvloer van 28 bij 42 meter uit 1968 vervult als thuishaven voor Leidse professionele basketbalvereniging ZZ Leiden een belangrijke rol. De zaal is in 2 delen op te delen. Onlangs is de tribunecapaciteit uitgebreid. Daarbij is rekening gehouden dat dit tijdelijk zal zijn, omdat de hal oud en de inrichting verouderd is. De kantine is verpacht.

b. Analyse huidig en toekomstig gebruik
Sport
Met een bezetting van 73,6% in 2010 kan gesteld worden dat de hal een goede bezetting heeft. Naast sportverenigingen maken overdag diverse scholen gebruik van de hal. De houten vloer is zeer geschikt voor basketbal. Eind vorig seizoen is de hal uitgebreid met een tijdelijke extra tribunecapaciteit.
Ruimte
Ook de Vijfmeihal staat in het gebied waar hetSport- en Zorgplein wordt ontwikkeld en dat betekent dat onderzocht wordt hoe vervanging kan worden gerealiseerd.

c. Conclusies (ruimtelijk, accommodaties, investeringen).
Sport en Ruimte
Nieuwe hal is – bij voorkeur voor 2022 vanwege inverdieneffecten bij vervanging – noodzakelijk.

Het feit dat zowel het Vijfmeibad als de (sporthal) Vijfmeihal oud en verouderd zijn en er bovendien reden is om voor het Leonardo College uit de middelen voor onderwijshuisvesting voor vervanging te zorgen, maken alleen al een onderzoek naar een gecombineerde voorziening de moeite waard. Echter voor onderzoek naar herstarten van het project Sport- en Zorgplein komen daar extra argumenten bij.
Ten eerste is het Leonardo College een zogenaamde LOOT-school waar veel aan sport en aan ontwikkeling van topsporttalent wordt gedaan. Ligging dichtbij sportvelden (in dit geval sportpark de Boshuizerkade) is gewenst. Bovendien is voor het Sport- en Zorgplein een uniek centrumgebied in de wijk Zuidwest beschikbaar aangezien ook de basisschool Telders (met een hoofdgebouw en een dislocatie achter het Vijfmeibad) vervangen zal worden via de middelen voor onderwijshuisvesting. Daarmee is herinrichting/herbouw mogelijk in een groot aaneengesloten gebied, waardoor naast de genoemde sportvoorzieningen en het Leonardo College ook er ruimte blijft voor het maken van parkeerruimte en – vanuit de financiering gezien – het toevoegen van woningen. Door het kosten kunnen delen vanuit de win-win onderwijs-sport ontstaat er een project dat het waard is nader te onderzoeken en optimaliseren met de bedoeling zo snel mogelijk dit concreet genoeg te hebben om daarover besluitvorming te laten plaatsvinden.

2 Sporthal De Zijl
a. Korte beschrijving.
De sporthal is in 1999 direct naast het zwembad

gebouwd met een oefenvloeroppervlakte van 1232 m^2. (28 bij 44 meter). Er is een gezamenlijke ingang met het zwembad. De zaal is splitsbaar in 2 delen en overdag sporten er een aantal scholen. De kantine tussen sporthal en zwembad is verpacht.

b. Analyse huidig en toekomstig gebruik
Sport
De uitrusting van de hal is geschikt voor vele binnensporten. De bezetting is afgelopen jaar ongeveer gelijk gebleven met een bezettingsgraad van circa 60%. Dit ondanks een intensief gebruik door scholen overdag. Het meerjaren onderhoudplan van Kraan neemt voor het hele complex een jaarlijks gemiddeld onderhoudsbedrag van ruim 3 ton euro.
Ruimte
Nog sterker dan voor het zwembad geldt dat de sporthal op een goede plek ligt. Wel is de bereikbaarheid voor scholen een aandachtspunt aangezien tussen de scholen en de hal de drukke Sumatrastraat ligt.

c. Conclusies (ruimtelijk, accommodaties, investeringen).
Deze sporthal sluit aan op de behoefte en kent een stabiel gebruik. Door optimaal om te gaan met de deelbaarheid van de hal kan bereikt worden dat het aantal uren bezetting toeneemt.

3 Drie Octoberhal
a. Korte beschrijving
Dit complex stamt uit 1986 met een sporthal van 36 bij 44 meter en daarnaast vier squashbanen, kantine en kleedruimten. Tevens zijn er de kantoren van SBL en CBR met in totaal 900 m^2 oppervlakte. Redelijk tot goede onderhoudsstaat. Enkele forse onderhoudsposten zijn te verwachten voor de komende 10 jaar (dak, gevels, kozijnen en installaties). In de hal worden met name de sporten tennis, badminton en zaalvoetbal beoefend. De hal is niet voor alle zaalsporten even goed geschikt. De kantine is verpacht.

b. Analyse huidig en toekomstig gebruik
Sport
De bezetting van deze hal was in 2009 45,1 % en 2010 47,2 %. Ver onder de norm van 65% en ook lager dan het gebruik in 2004. Vooral overdag is het gebruik beperkt. Het gebruik van de squashbanen is niet bekend.
Voor de in deze hal beoefende sporten komt in het onderzoek van BOA naar voren dat squash sterk in belangstelling is afgenomen, badminton en tennis licht zijn gedaald en zaalvoetbal gelijk is gebleven. Voor deze takken van sport is het niet de verwachting dat de bezettingsgraad voor de 3 oktoberhal in de toekomst zal toenemen. Ook het gebruik overdag door b.v. onderwijs zal beperkt blijven doordat weinig scholen in de buurt zijn gelegen.
Ruimte
De ligging van de Drie Octoberhal op het sportcomplex de Mors betekent dat voor de ruimtelijke ontwikkeling deze hal mogelijk een sta in de weg vormt. Zie hiervoor de tekst bij het sportpark de Mors.

c. Conclusies (ruimtelijk, accommodaties, investeringen).
Sport
Complex maakt onderdeel uit van het sportpark in het Morskwartier. Vooralsnog is er geen aanleiding om voor deze locatie in te gaan op ruimtelijke wijzigingen.
De bezettingsgraad van de hal is laag. Nader onderzoek naar de mogelijkheden voor een hogere bezetting en de condities waaronder dit is te realiseren, is wenselijk.
Indien gebruik van dit sportcomplex ook op lange termijn noodzakelijk is, dan moet omstreeks 2025 rekening worden gehouden met vervangende nieuwbouw. In 2025 wordt het complex 40 jaar oud. Op basis van kengetallen normkosten nieuwbouw is hiervoor een bedrag nodig van € 9 miljoen.

4 Turnhal en sportzaal Broekplein

a. Korte beschrijving

De turnhal in de Merenwijk dateert uit 2000 en heeft 720 m2 vloeroppervlakte. Zoals de naam al zegt, is deze hal met name voor het turnen neergezet. Direct aangrenzend is de sportzaal Broekplein van 28 bij 22 meter, gebouwd in 1976. Door een tussenwand is de zaal in twee delen te splitsen. De kantine is verpacht. In 2015 noemt het rapport Kraan een bedrag van bijna € 135.000 voor de elektrische installatie als groot onderhoud. Voor de sportzaal wordt gelijktijdig met de vervanging van de scholen aan het Broekplein in het IHP voor het onderwijs 2012 – 2027 (hetgeen binnenkort ook verschijnt) ook vervanging van de sportzaal geraamd (hiervoor zijn in de reserve NUON ook middelen opgenomen).

b. Analyse huidig en toekomstig gebruik

Sport

De sportzaal is overdag in gebruik bij drie basisscholen en een enkel uur bij het voortgezet onderwijs. 's Avonds hebben meerdere clubs er trainingen. De turnhal is door de inrichting alleen voor turnen geschikt. Met een bezetting van circa 55% behoort de turnhal tot de ruimten met een lage bezettingsgraad.

c. Conclusies (ruimtelijk, accommodaties, investeringen).

Sport

Ondanks de oppervlakte is men niet onverdeeld gelukkig met de turnhal. De oefenruimte is net enkele meters te klein om als volwaardige wedstrijdruimte te kunnen dienen. Verbetering door vergroting van de oefenvloer is gewenst en kan worden ontwikkeld samen met de nieuwbouw van de sportzaal Broekplein.

5 RCC sporthal

a. Korte beschrijving

De sporthal van 28 bij 44 meter bij het Rijnland Revalidatie Centrum uit 2003 is niet in het bezit van het Sportbedrijf. Wel is bij de uitwikkeling – omdat de gemeente heeft bijdragen in de kosten - van de hal afgesproken dat het sportbedrijf tot en met 2013 1350 uur per jaar afneemt van de eigenaar.

b. Analyse huidig en toekomstig gebruik

Sport

De hal voldoet goed en kan nog meer worden verhuurd/gehuurd.

c. Conclusies (ruimtelijk, accommodaties, investeringen).

Sport

Omdat de gemeente heeft bijgedragen en ook de school de Thermiek er sport houdt ook na 2013 de gemeente er belang bij dat huur van deze sporthal mogelijk blijft. Daarbij is het streven naar meer gebruik door de Leidse sport gewenst.

Ruimte

Geen wijzigingen wenselijk/nodig.

6. Sporthal Dieperhout en sportzaal Kikkerpolder

Nog niet gerealiseerd, maar in voorbereiding is de vervanging van gymnastieklokalen in het Houtkwartier als gevolg van veranderingen in de onderwijshuisvesting. Waarschijnlijk wordt daarbij een sporthal Dieperhout ter grootte van 4 gymnastieklokalen en een sportzaal Kikkerpolder ter grootte van 2 gymnastieklokalen gerealiseerd.

4.5 Overige sportaccommodaties

1 Atletiekbaan

a. Korte beschrijving

De atletiekbaan ligt tegen de Leidse Hout aan en bestaat na de uitbreiding in 2012 uit een 400 meterbaan met acht stroken en de overige voor atletiek normale uitrusting voor andere disciplines binnen de atletiek (zoals kogelstoten, hoogspringen).

b. Analyse huidig en toekomstig gebruik

Sport

De atletiekbaan voldoet goed. Het gebruik is in

overeenstemming met de omvang van de vereniging(en) die er gebruik van maken..
Ruimte
Door de ligging tegen de Leidse Hout is de atletiekbaan een mooie buffer tussen huizen en hout.

c. Conclusies (ruimtelijk, accommodaties, investeringen).
Sport
De uitbreiding van de baan maakt de baan geschikt voor meer en grotere wedstrijden.

2 Tafeltennishallen
a. Korte beschrijving
Zowel Docos als Scylla hebben eigen tafeltennisruimtes waar geen gebruik door andere sporten van wordt gemaakt (en ook nauwelijks op een gemakkelijke manier mogelijk is). Waar Docos in de Mors aan de zuidzijde van de steenopslag een voormalig postkantoor gebruikt, heeft Scylla volgend jaar de beschikking over een splinternieuwe hal nabij zwembad de Vliet.

b. Analyse huidig en toekomstig gebruik
Sport
Beide verenigingen benutten hun eigen accommodaties in voldoende mate.
Ruimte
Beide tafeltennishallen staan op plekken waar mogelijke wijze bij herschikking ruimte voor herontwikkeling ter beschikking komt. Voor Docos zal te zijner tijd besloten moeten worden hoe de accommodatie in dat geval moet worden vervangen. De nieuwe accommodatie van Scylla zal – als het nodig is – moeten worden ingepast bij de herontwikkeling.

c. Conclusies (ruimtelijk, accommodaties, investeringen).
Sport
De voorzieningen voor elk van de verenigingen zijn adequaat.
Ruimte
De positie van beide tafeltennishallen is lastig als er ingedikt moet worden. Voor die van Scylla zal inpassing nodig zijn en voor Docos geldt dat er een andere locatie gezocht zal moeten worden.

3 Wielerbaan
a. Korte beschrijving
Op de bult aan de rand van de wijk Roomburg heeft Swift een eigen wielerparkoers met daarbij o.a. een eigen kantine.

b. Analyse huidig en toekomstig gebruik
Sport en ruimte
Swift pleit al jaren voor verlenging van de wielerbaan waardoor het parcours ook voor nationale wedstrijden kan worden gebruikt.
Geen verandering van gebruik is voorzien en de verlenging van het parcours is te realiseren uit middelen van de afdeling Stedelijk Beheer.

c. Conclusies (ruimtelijk, accommodaties, investeringen).
Sport
Na verlenging van het parcours is de accommodatie optimaal voor de wielersport.
Ruimte
Situatie ongewijzigd handhaven.

4 Gymnastieklokalen
a. Korte beschrijving
Gymnastieklokalen nemen bij de binnensportaccommodaties een belangrijke plaats in.
Ofschoon in eerste instantie gebouwd en bedoeld voor de lessen in lichamelijke oefening van de leerlingen van de scholen voor primair en voortgezet onderwijs in Leiden bieden ze buiten de schooltijden veelal mogelijkheden voor de sporten die genoeg ruimte hebben aan kleinere oppervlakten (judo, badminton om er maar een paar te noemen).

b. Analyse huidig en toekomstig gebruik
Sport
Veel gymnastieklokalen kennen een deel van de week avondgebruik door verenigingen.

De hoeveelheid gebruik is afhankelijk van de omvang van de vereniging en de soort sport. En veelal ook van de alternatieven. Enkele sportverenigingen hebben zelf een eigen voormalig gymnastieklokaal als locatie. Andere zouden in andere zalen hun gebruik willen uitbreiden.
Ruimte
Door het gespreid zijn van het aanbod van gymnastieklokalen en door de koppeling aan onderwijsgebouwen zijn de voorzieningen en kleinschalig en goed gespreid door de stad.

c. Conclusies (ruimtelijk, accommodaties, investeringen).
Aanbod handhaven en waar mogelijk bij herbouw van scholen de gymnastiekvoorzieningen centraliseren, zodat grotere eenheden ontstaan die tegen een redelijke investering voor de sport een belangrijke functie vervullen. Daarbij de spreiding over de stad behouden.

5 Overige sportvoorzieningen: manege, jachthaven, ijshal, jeugddorp, denksportcentrum, e.d.

a. Korte beschrijving
Naast de traditionele sportvoorzieningen beheert het Sportbedrijf Leiden ook enkele andere voorzieningen die wel tot de sport behoren maar door hun gebruik en uitstraling niet actief worden aangestuurd door het Sportbedrijf Leiden. Verder kent Leiden commerciële sportvoorzieningen waarmee de gemeente geen subsidierelatie onderhoudt. Uitzondering daarop vormt de overdekte ijsbaan waar een exploitatiesubsidie wordt verstrekt.

Analyse huidig en toekomstig gebruik
Sport
De verscheidenheid aan sporten leidt ook tot verscheidenheid in het functioneren: de ijsbaan wordt door een stichting geëxploiteerd en kent een regionale functie. De ouderdom van de installaties en het feit dat het slechts een 200 meter baan is en geen 400 maakt dat terecht veel mensen zich zorgen maken over het voortbestaan van de ijsbaan in Leiden. Aan de andere kant van het spectrum staat bijvoorbeeld het denksportcentrum dat gevestigd is in een voormalige bibliotheek. Met inzet van velen is het een prima centrum geworden voor de vele denksporters die Leiden kent.
Van zowel de manege, de jachthaven en de voorzieningen op het jeugddorp kan worden afgevraagd in hoeverre het hier activiteiten betreft die binnen het Sportbedrijf een plek moeten krijgen/ behouden. Ook voor de enkele roeiloods die het Sportbedrijf bezit, geldt hetzelfde.
Ruimte
Met name het gebied bij jeugddorp Zuidwest leent zich mogelijk in combinatie met de Vliet voor een andere invulling.

c. Conclusies (ruimtelijk, accommodaties, investeringen).
Sport
Voor het al dan niet realiseren van een ijshal/ baan moet nader worden besloten, waarbij duidelijk is dat de ijshal/-baan een voorziening met regionale uitstraling is.
Ruimte
Afgezien van jeugddorp is er geen reden op korte termijn de locatie van deze groep voorzieningen ter discussie te stellen.

d. Aanbevelingen, acties en voorstellen
Voor de ijsbaan/ ijshal zal via een apart traject in 2012 een beslissing over de toekomstige voorziening en de betrokkenheid van Leiden daarbij moeten worden genomen. In de lijst met noodzakelijke en gewenste investeringen is wel het bedrag voor een nieuwe ijsbaan ingeschat en opgenomen.
Van de overige sportvoorzieningen zal aan de hand van het Beleidskader Vastgoed moeten worden vastgesteld in hoeverre sprake is van beleidsondersteunend vastgoed.

Bijlage 5 a. Capaciteit en bespeling voetbalvelden

VOETBAL		gebruiker	Nu gras	Nu kg	Nu matta	s.w.e.teams (d.e.)	s.w.e.teams (o.)	wedstrijden in swe za.	wedstrijden in swe zo.	nu.strand.wedst	som.besp.(.= overschot)	tot.behoefte W	tot.behoefte Jr.
	Kikkerpolder I en II												
kikkerpolder 1	3gras,1,5krstgr(rubber)	u.v.s.	3	1,5	0	24,5	8	4,45	2,29	za krap; zo ok			
kikkerpolder 2	2gras,1,0krstgr(rubber)	lugdunum/LSVV70	2	1	0	15,8	6	2,87	1,71	za krap; zo ok			
						40,3	**14**	**7,33**	**4,00**	**za krap; zo ok**	54,3	6	3
			5 gras	>>	>>	>>	>>	>>	>>	Cap wedstr veld	45		
										Nog nodig	9,3		
	de Mors I en II												
de Mors I	2gras,1knstgr(rubber), 0,5knstgr(zand)	docos	2	1,5	0	23,2	11	4,22	3,14	za te krap; zo ok			
de Mors II	2gras,1knstgr(rubber), 0,5knstgr(zand)	leiden	2	1,5	0	13,7		2,49	0,00	za + zo ruim			
	1gras	rijnland	1	0	0	1	5	0,29	0,91	za + zo ruim			
						37,9	**16**	**6,89**	**4,57**	**za ok; zo ok**	53,9	6	3
			5 gras	>>	>>	>>	>>	>>	>>	Cap wedstr veld	45		
										Nog nodig	8,9		
	Noord												
noord	1gras,1wetta, 1knstgr(z	roodenburg	1	1	1	9,2	7	1,67	2,00	za ok; zo ok			
						9,2	**7**	**1,67**	**2,00**	**za ok; zo ok**	16,2	2	1
			1 gr+1 wt	>>	>>	>>	>>	>>	>>	Cap wedstr veld	18		
										Over	-1,8		
	Vliet I en II												
vliet	2gras,1knstgr(rubber)	g.h.c.	2	1	0	16,5	4	3,00	1,14	za krap; zo ok			
vliet	1gras,1(gras+training)	leidsche boys	1	0	1	4,5	5	1,29	0,91	za + zo ruim			
						21	**9**	**3,82**	**2,57**	**za + zo ruim**	30	4	2
			3 gr+1 wt	>>	>>	>>	>>	>>	>>	Cap wedstr veld	36		
										Over	-6		
	Boshuizerkade												
boshuizerkade	1gras,1knstgr(rubber)mi euw 2011	g.o.l.sport	1	1	0	3,4	5	0,97	0,91	za + zo ruim			
boshuizerkade	1gras,1knstgr(rubber)mi euw 2011	f.c.boshuizen	1	1	0	0,9	4	0,26	0,73	za + zo ruim			
						4,3	**9**	**0,78**	**2,57**	**za + zo ruim**	13,3	2	1
			2 gras	>>	>>	>>	>>	>>	>>	Cap wedstr veld	18		
										Over	-4,7		

Bijlage 5 b. Capaciteit en bespeling korfbalvelden

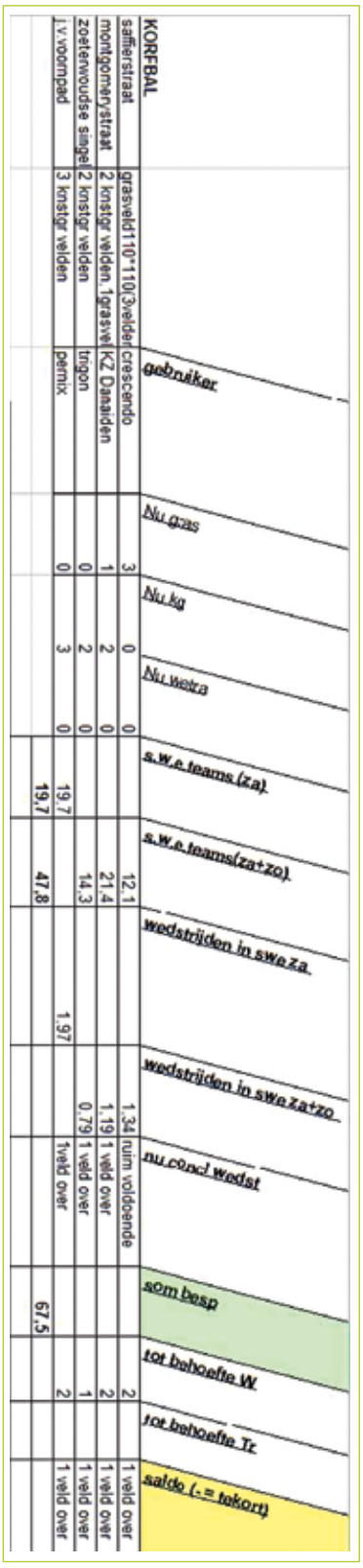

KORFBAL		gebruiker	Nu gras	Nu kg	Nu wetra	s.w.e teams (za)	s.w.e teams(za+zo)	wedstrijden in swe za	wedstrijden in swe za+zo	nu concl wedst	som besp	tot behoefte W	tot behoefte Tr	saldo (- = tekort)
saffierstraat	grasveld110*110(3velder	crescendo	3	0	0		12,1		1,34	ruim voldoende		2		1 veld over
montgomerystraat	2 knstgr velden,1grasvel	KZ Danaiden	1	2	0		21,4		1,19	1 veld over		2		1 veld over
zoetenwoudse singel	2 knstgr velden	tngon	0	2	0		14,3		0,79	1 veld over		1		1 veld over
J.v.voornpad	3 knstgr velden	pernix	0	3	0	19,7		1,97		1veld over		2		1 veld over
						19,7	47,8				67,5			

Bijlage 5 c. Capaciteit en bespeling overige veldsporten

OVERIGE BUITENSPORTEN		gebruiker	N.j gras	N.j kg	N.j weitra	s.w.e.teams(za+zo)	wedstrijden in swe za+zo	nu concl wedst
montgomerystraat nieuw2010	1 gras(training)	lightning leiden american football	1	0	0	4 ?		o.k.
montgomerystraat nieuw2010	1 verhard veld	saturnus handbal	0	1	0	9	0,9	asfalt o.k.
mors 2	1 gras.1gras(training)	diok rugby	2	0	0	8	1,0	100% huur DIOK
leidse hout	softbalveld 62*70	biento	0	1	0			veld ook voor
kikkerpolder 2	1 honkbalveld.1 softbalveld		0	1	0	4	0,2	Lugdunum tr
roomburg	1knstgr(zand)2knststofs	roomburg hockey	0	3	0	69	1,53	tekort 2 velden

Bijlage 5 d. Capaciteit en bespeling tennis

TENNIS		gebruiker	gravel	kunstgras	verlichting	leden	wedstrijden in swe zo	nu concl wedst
leidse hout	4 banen(gravel) verlicht+	l.t.c.leidse hout	4,5		4	530	1,5	2 banen tekort
haarlemmerweg	10 banen(gravel)verlicht	t.c.unicum	10		10	1067	1,2	2 banen tekort
roomburg	9 banen(gravel)verlicht	t.c.roomburg	9		9	1242	1,5	4 banen tekort
merenwijk	8 banen(gravel)6 verlicht	t.c.merenwijk	8		6	670	1,0	o.k.
zuid west	6 banen(knstgr(zand)5 v	t.c.zuid west		6	5	?		
stevenshof	6 banen(knstgr(zand)ver	t.c.stevenshof		6	6	?		

Bijlage 6. Oppervlakte zwemwater in Leiden en het gebruik

	M² zwemwater binnen	M² zwemwater buiten	Totaal m²	Bezoeken 2010
Vijfmeibad	487,5		487,5	118431
De Zijl	1222,5	1245	2467,5	231826
De Vliet		1914	1914	74860
Totaal binnen	1710			
Totaal buiten		3159		
Totaal generaal			4869	425117
Oppervlakte en bezoek*) in Leiden			41,6 m²/ 1000 inw.	3,63 bezoek/jaar
Oppervlakte en bezoek*) in Nederland			14 m²/1000 inwoners	4,8 bezoek/jaar
Relatief Leiden to.v. Nederland			297%	76%

Leiden kent voor de inwoners bijna driemaal zoveel zwemwater als in Nederland gemiddeld beschikbaar. Het bezoek in Leiden is echter bijna een kwart lager dan gemiddeld in Nederland.

Bijlage 7. Oppervlakte sporthallen in Leiden en de normering

	lengte	breedte	oppervlakte
sporthallen: vijfmei	28	42	1176
de Zijl	28	44	1232
drieoctoberhal	36	44	1584
RRC	24	44	1056
spz Broekplein	28	22	616
spz Arcade	28	16	448
Turnhal	22	30	660
	oppervlakte		**6772**
	oppervlakte		**5048**
	aantal inwoners macro * 1000		166,8
	aantal inwoners micro * 1000		124,3

Bijlage 8. Bezettingsoverzichten sporthallen en gymnastieklokalen (na schooltijd)

(beschikbare/verhuurde uren)	realisatie 2010		Realisatie 2009		Realisatie 2004	
	Beschikbaar*	Verhuurd	Beschikbaar*	Verhuurd	Beschikbaar*	Verhuurd
Vijf Meihal	4100	3016 (74%)	4100	3292 (80%)	4100	2741 (67%)
Drie Octoberhal	4100	1937 (47%)	4100	1848 (45%)	4100	2206 (54%)
Sporthal de Zijl	4100	2481 (61%)	4100	2453 (60%)	4100	2494 (61%)
Sportzaa Broekplein	4100	3037 (74%)	4100	3049 (74%)	4100	2534 (62%)
Turnhal Leiden	4100	2247 (55%)	4100	2210 (54%)	4100	1447 (36%)
Gymnastiekzalen (gemiddeld)	2000	774 (39%)	2000	778 (39%)		
Pieterskerkgracht	4100	758 (19%)	4100	806 (20%)		
Rijnlands Revalidatie Centrum	2150	1258 (59%)	2150	1530 (71%)	1350	821 (61%)
Totaal	**28750**	**15508**	**28750**	**15966**		

Bijlage 9: Financiële inventarisatiekaart sportaccommodatiewensen

In deze bijlage worden sportaccommodatiewensen toegelicht en voorzien van financiële informatie. Deze inventarisatie is gebruikt als om investeringsmaatregelen te selecteren die maximaal bijdragen aan de doelstellingen uit de sportnota, en die samen passen binnen de beschikbare investeringsbedragen.

Bij de investeringswensen gaat het om:

1. Investeringen om bestaande voorzieningen te kunnen laten voortbestaan op een niveau dat voldoende is. Dit betreft de zogenaamde levensduurverlengende investeringen van € 100.000 en meer. Voorbeelden hiervan zijn: vervangen van (kunst)graslagen en rioleringen. In bijlage 1 is daarvan uit het rapport Kraan een overzicht opgenomen. Dit sluit op een totaalbedrag van € 7,6 miljoen over de periode tot en met 2027. Tot en met 2025 wordt het totale bedrag: € 5,540 miljoen.
2. Waar onderhoud en levensduurverlengend onderhoud niet meer voldoende is om het niveau van de voorziening op een redelijk peil te handhaven, komt vervanging aan de orde. Dit is o.a. het geval bij het Vijfmeibad en de Vijfmeihal.
3. Aan de vervanging kan ook een deel nieuwbouw gekoppeld zijn. Dat is het geval als tegelijk met de vervanging een verbeterslag wordt uitgevoerd, waardoor de nieuwe voorziening meer en beter de sport bedient dan de oude. Voorbeeld hiervan is de voorgestelde nieuwbouw van het Vijfmeibad, waar uitgegaan wordt van een groter bassin om het bad ook geschikt te maken voor (inter-)nationale waterpolowedstrijden.

De tabel aan het eind van dit hoofdstuk op blz. 65 toont aan welke voorzieningen in het investeringsplan opgenomen worden.

Niet opgenomen in deze bijlage zijn investeringen die samenhangen met het intensiveren en stimuleren van medegebruik door ongeorganiseerde sport.

Reeds in gang gezette investeringen

In 2011/2012 zijn de volgende investeringen in voorbereiding c.q. zal gestart worden met de realisatie:

- Nieuwbouw tafeltennisvereniging Scylla voor € 768.000 (inmiddels gereed)
- Herinrichting Montgomerystraat t.b.v. korfbal, handbal en American football voor € 2.372.000 (gereed)
- Renovatie atletiekbaan voor € 1.500.000
- Vervanging toplaag Kikkerpolder € 300.000
- Vervanging toplaag Morskwartier I € 120.000.
- Vervanging toplaag Morskwartier II € 120.000.

Toelichting per investeringswens

1 Sportpark Noord, vervanging toplaag kunstgras

Bij het kunstgrasveld van v.v. Roodenburg vervanging van de toplaag noodzakelijk. Omdat van zand op rubber wordt overgestapt moet ook de onderlaag worden vervangen. Er kan 200 duizend euro beschikbaar worden gesteld. Realisering wordt verwacht in 2012.

2 Zoeterwoudse Singel, vervanging toplaag kunstgras

Bij het kunstgrasveld van korfbalvereniging Trigon is vervanging van de toplaag noodzakelijk. Kosten zijn € 120.000. Dekking aanwezig in de begroting. Realisering in 2012.

3 Sportpark Noord, vervanging toplaag kunstgras.
Bij het kunstgrasveld van korfbalvereniging Pernix is vervanging van de toplaag noodzakelijk. Kosten zijn € 180.000. Dit bedrag kan ter beschikking worden gesteld.

4 A+B Vijmeibad, vervangende nieuwbouw en uitbreiding
Dit traditionele binnenzwembad dateert uit 1979 en is inmiddels 32 jaar oud. Uitgaande van het in stand houden van deze voorziening voor de stad is vervangende nieuwbouw noodzakelijk om verantwoord te kunnen sporten en aan de eisen van de tijd te kunnen voldoen. Met een nieuw zwembad kan een wens van de zwemverenigingen namelijk een waterpolobad met internationale afmetingen worden gehonoreerd. Op basis van landelijke kengetallen worden de stichtingskosten – exclusief grondkosten – geraamd op ca € 12.000.000.
Hiervan kan ongeveer 2/3 deel worden gezien als vervangingsinvestering (kosten van vervanging) door een zelfde bad qua afmetingen) en 1/3 deel als uitbreidingsinvestering. Dit bedrag is nog indicatief; meerdere varianten zijn mogelijk.
Bij het opstellen van een programma van eisen en een ontwerp zal ook naar nieuwe concepten vanuit de KNZB worden gekeken. Als jaar van realisatie is vooralsnog 2015 aangehouden.
Tot 2015 kan nog met betrekkelijk geringe onderhoudsuitgaven het bestaande zwembad operationeel blijven. In de huidige voorstellen wordt 10 miljoen euro ter beschikking gesteld.

5 A+B Vijfmeisporthal, vervangende nieuwbouw
Deze sporthal is gebouwd in 1968 en daarmee al 43 jaar in gebruik. De sporthal wordt intensief gebruikt en voorziet als sportvoorziening in een duidelijke behoefte. Om ook in de toekomst verantwoord te kunnen sporten in een moderne sporthal die aan de huidige eisen van deze tijd voldoet is vervangende nieuwbouw op korte termijn noodzakelijk. Hierbij kan tevens worden gekeken of de omvang van de hal kan toenemen om aan ruimteproblemen van enkele sportverenigingen tegemoet te komen (relatie met de topsporthal van ZZ Leiden). Op basis van landelijke kengetallen worden de bouwkosten van een nieuwe sporthal geraamd op ca € 7.000.000. Indien de bouw van deze sporthal wordt gecombineerd met de nieuwbouw van het Leonardo College (mogelijk indien de locatie van de basisschool Telders vrijkomt door nieuwbouw in de buurt) dan kunnen onderwijsmiddelen van ca € 3.000.000 worden toegevoegd aan het budget voor de bouw van een nieuwe sporthal. Het Leonardo College heeft namelijk door de sportklassen en het specifieke profiel als Topsport Talenten School (TTS) zes gymzalen nodig. Indien de middelen worden samengevoegd, kan worden onderzocht of realisering van een topsporthal tot de mogelijkheden behoort.

6 Sportcomplex De Zijl, renovatie zwembaden
Sportcomplex De Zijl is oorspronkelijk gebouwd in 1976 als binnenzwembad met meerdere baden. In 1999 is een sporthal aan het complex toegevoegd en in 2003 een recreatiebad met buitenzwembad. De oudste gebouwdelen van het complex zijn 35 jaar oud. Voor deze oudste delen van het complex is een renovatie noodzakelijk van onder andere installaties, sanitair en kleedruimten om weer aan de huidige eisen te kunnen voldoen. De investering die hiermee samenhangt wordt geraamd op ca € 3.000.000 voor 2015. Geen dekking beschikbaar in de begroting.

7 Sportpark De Vliet, vervanging toplaag kunstgras
Bij het kunstgrasveld van voetbalvereniging GHC is vervanging van de toplaag noodzakelijk in 2015. Kosten zijn € 200.000. Dekking is opgenomen in de voorstellen.

8 Morskwartier I, vervanging toplaag kunstgras
Bij 1 van de kunstgrasvelden van v.v. Docos is vervanging van de toplaag noodzakelijk in 2015. Kosten zijn € 200.000. Dekking is opgenomen in de voorstellen.

9 Sportparken, aanleg nieuwe kunstgrasvelden
Door de toenemende vraag naar kunstgrasvelden om de bespeling- en trainingsactiviteiten te verbeteren wordt verwacht dat er behoefte is aan het vervangen van 2 natuurgrasvelden door 2 kunstgrasvelden. De kosten hiervan worden geraamd op € 800.000 voor 2015. Dekking is opgenomen in de voorstellen.

10 Kikkerpolder II, vervanging toplaag kunstgras
Bij de kunstgrasvelden van de Biënto/Lugdunum is vervanging van de toplaag noodzakelijk in 2016. Kosten zijn € 350.000. Dekking hiervoor is opgenomen in de voorstellen.

11 Sportpark Noord, vervanging toplaag wetravelden
Bij de wetravelden van v.v. Roodenburg is vervanging van de toplaag van de wetravelden noodzakelijk in 2017. Kosten € 250.000. Dekking is opgenomen in de voorstellen.

12 Zwembad De Vliet, renovatie
Buitenzwembad De Vliet is gebouwd in 1964. In 1999 is de technische installatie vernieuwd en is de kantine met receptie en personeelsverblijf vervangen door nieuwbouw. In 2017 is het zwembad ruim 50 jaar oud en zal onder meer een renovatie van de bassins en een modernisering van de kleedaccommodaties noodzakelijk zijn om het zwembad – bij verdere instandhouding – weer voor ca 25 jaar adequaat te kunnen functioneren. De kosten van renovatie worden geschat op € 3.000.000. Er is geen dekking in de begroting

13 Sportzaal Broekplein, vervangende nieuwbouw
Deze sportzaal dateert uit 1975 en is inmiddels 36 jaar oud. Bij deze sportzaal staan 3 basisscholen die in hetzelfde jaar zijn gebouwd. In het IHP Onderwijs is de vervangende nieuwbouw van deze scholen opgenomen. Dekking hiervan ontbreekt nog. In het IHP Onderwijs is geen rekening gehouden met de vervangende nieuwbouw voor 2 gymzalen die deze scholen nodig hebben en die nu sportzaal Broekplein vormen. Om op de krappe locatie aan het Broekplein te komen tot goede planontwikkeling is het gewenst om de sportzaal bij deze vervanging te betrekken. Bij de voorstellen verdeling NUON-middelen Onderwijs is dan ook een bedrag van 2 miljoen voor de nieuwbouw van deze 2 gymzalen opgenomen. Indien NUON middelen niet beschikbaar komen dan investering opnemen in IHP Sport. Geschatte stichtingskosten, exclusief grond € 3.800.000

14 Drie Octoberhal, vervangende nieuwbouw
Deze hal uit 1985 is 40 jaar oud in 2025. Om ook na 2025 verantwoord te kunnen sporten in een moderne sporthal die aan de dan te stellen eisen van de tijd voldoet moet rekening worden gehouden met vervangende nieuwbouw rond het jaar 2025. Voorlopige raming van de stichtingskosten exclusief grondkosten € 9.000.000. Dit omvat ook nieuwbouw voor de kantoorruimten, kantine, squashbanen en CBR gebouw. Dekking hiervoor is niet beschikbaar. In paragraaf 5.4. Is nader ingegaan op bezetting en gebruikswaarde van de hal. Bij een eventuele sluiting van de hal kan deze vervangingsinvestering vervallen.

15 Alle levensduurverlengende investeringen
In de bestaande sportvoorzieningen op basis van het rapport Kraan boven de € 100.000. Het betreft hier in totaal 44 investeringen in de periode 2012 t/m 2027 met een totaal volume van € 7.659.700.
Beperking van het levensduurverlengend onderhoud tot 2025 in plaats van 2027 betekent een afname van benodigde investeringen tot 5,45 miljoen euro. Dit laatste bedrag is in de voorstellen opgenomen.

16 HC Roomburg, uitbreiding 2 hockeyvelden
De hockeyclub heeft al jaren wachtlijsten en daardoor is dringend behoefte aan uitbreiding met 2 hockeyvelden. Totale kosten € 1.200.000. Dekking aanwezig in begroting. De feitelijke realisering is afhankelijk van ruimtelijke mogelijkheden. Op dit moment zijn die niet aanwezig.

17 TC Roomburg, uitbreiding 2 tennisbanen
De tennisclub heeft wachtlijsten en daardoor behoefte aan 2 nieuwe tennisbanen.
Totale kosten € 75.000. Dekking aanwezig in begroting. De feitelijke realisering is afhankelijk van ruimtelijke mogelijkheden. Op dit moment zijn die niet aanwezig.

18 IJshal Leiden, vervangende nieuwbouw en uitbreiding
De huidige IJshal aan de Vondellaan is verouderd en de onderhoudsstaat is slecht. Deze accommodatie – overigens geen gemeentelijk eigendom – kan alleen in stand worden gehouden omdat het College in het kader van de perspectiefnota 2010-2013 besloten heeft om voor een periode van vier jaar jaarlijks € 100.000 subsidie te verstrekken om de ijshal open te houden.

De ouderdom van de hal incl. installaties en het feit dat het slechts baan is van circa 200 meter en geen 400 meter maakt dat er discussie is over het voortbestaan van de ijsbaan in Leiden. Een nieuwe 400 meterbaan, de meest optimale vorm volgens het rapport van de werkgroep Schaatsen kost echter ca € 18 miljoen. Voor de ijsbaan zal via een apart traject over de toekomstige voorziening en de betrokkenheid van Leiden daarbij een beslissing moeten worden genomen.
Bij de financiering van een nieuwe 400 meter baan zal naast de investering ook gekeken worden naar de structurele exploitatielasten van de ijsbaan. Op de exploitatie zal waarschijnlijk een tekort ontstaan waarvoor dekking moet worden gevonden. Ook is er nog geen locatieonderzoek naar een 400 meter baan geweest.

De kosten van de renovatie van de huidige ijshal worden geraamd op ca € 4.000.000. Dekking is niet beschikbaar.

19 Topsporthal Leiden, nieuwbouw
Er is behoefte aan een topsporthal in Leiden onder meer als thuishaven voor ZZ Leiden.
Deze topsporthal maakte onderdeel uit van Huis van de Sport. Nu Huis van de Sport is stopgezet is de terugval optie een topsporthal in Zuidwest. Er is tot nu toe is geen dekking geregeld voor de investeringen in deze sportvoorziening.
In relatie tot nr.5A (vervanging Vijf Meihal) en de investeringen onderwijshuisvesting voor gymnastiekvoorzieningen (zie nr. 5B nieuwbouw Leonardocollege) zullen de mogelijkheden nader bezien moeten worden. Allereerst zal een programma van eisen bepaald moeten worden voor de topsporthal om de omvang van de raming te kunnen opstellen. Vandaar dat bij deze investering geen bedragen zijn opgenomen. Vooralsnog gaan we uit van het bedrag van de nummers 5A en 5 B samen als vertrekpunt voor de mogelijke realisering van een topsporthal.

20 Turnhal Broekplein, aanpassing en uitbreiding.
Aan sportzaal Broekplein is in 2000 een turnzaal aangebouwd. Voor turnwedstrijden is het zaaloppervlak en de toeschouwerscapaciteit niet toereikend. Indien sportzaal Broekplein vernieuwd wordt moet gelijktijdig gekeken worden naar de mogelijkheden voor aanpassing en uitbreiding van de turnhal, al dan niet in combinatie met de sportzaal. Voorlopige raming van de stichtingskosten: € 1.500.000. Dekking hiervoor is niet beschikbaar.

Tabel : Financiële inventarisatiekaart sportaccommodatiewensen (“FIKS”)

Nr	Voorziening		Investeringswens		Jaar	Bedrag	Beschikbaar	
	Accommodatie	Vereniging	Onderwerp	Categorie			Bedrag	Bron
1	Sportpark Noord	Roodenburg	Toplaag kunstgras	Vervanging	2012	300.000	200.000	I.P.
2	Zoeterwoudse Singel	Trigon	Toplaag kunstgras	Vervanging	2012	120.000	120.000	I.P.
3	Sportpark Noord	Pernix	Toplaag kunstgras	Vervanging	2013	180.000	180.000	I.P.
4A	Vijfmeibad	ZVL/LZ 86	Nieuwbouw	Vervanging	2015	8.000.000	6.000.000	
4B	Vijfmeibad	ZVL/LZ 86	Uitbreiding	Nieuw	2015	4.000.000	4.000.000	
5A	Vijmeihal	ZZ Leiden	Nieuwbouw	Vervanging	2015	7.000.000	1.759.000	I.P.
							2.551.000	Nuon Onderwijs*
							2.690.000	Nuon Sport *
5B	Sporthal Leonardo	Leonardo	Upgrading gymzalen	Vervanging	2015	3.000.000	3.000.000	I.P. Onderwijs
6	Zwembad De Zijl	ZVL/LZ 86	Renovatie	Levensduur verlengend	2015	3.000.000	0	
7	Sportpark De Vliet	GHC	Toplaag kunstgras	Vervanging	2015	200.000	200.000	
8	Morskwartier I	DoCos	Toplaag kunstgras	Vervanging	2015	200.000	200.000	
9	Div. sportparken	Diversen	Aanleg kunstgras	Nieuw	2015	800.000	800.000	
10	Kikkerpolder II	Biento/ Lugdunum	Toplaag kunstgras	Vervanging	2016	350.000	350.000	
11	Sportpak Noord	Roodenburg	Wetraveld	Vervanging	2017	250.000	250.000	
12	Zwembad De Vliet	Diversen	Renovatie	Levensduur verlengend	2017	3.000.000	pm	
13	Sportzaal Broekpl.	Diversen	Nieuwbouw	Vervanging	2018	3.800.000	0	Nuon Onderwijs *
14	Drie Octoberhal	Diversen	Nieuwbouw	Vervanging	2025	9.000.000	0	
15	Rapport Kraan	Diversen	Onderhoud vanaf 100.000	Levensduur verlengend	2012-2025	7.600.000	5.450.000	I.P Riolering
16	HCRoomburg	HC Roomburg	Aanleg velden	Nieuw		1.200.000	0	I.P.
17	TCRoomburg	TC Roomburg	Aanleg banen	Nieuw		75.000	0	I.P.
18	IJshal Leiden	Diversen	Renovatie/ Nieuwbouw	Nieuw	2015	18.000.000	PM	
19	Topsporthal	ZZ Leiden	Nieuwbouw	Nieuw	2015		0	
20	Turnhal Broekpl.	Diversen	renovatie	Levensduur verlengend	2018	1.500.000	0	

Leiden